

विक्रान्तकौरवम् ।

माणिकचन्द-विगम्भरजैनग्रन्थमाला, तृतीय पुष्प ।

उभयभाषाकविचक्रवर्ति-भीमस्तिपञ्चविरचितं

विक्रान्तकौरवं

सुलोचनापरनामकम्
नाटकम् ।

पादमनिवासी पण्डित-मनोहरलालदासविणा
संशोधितम् ।

प्रकाशित-

माणिकचन्द-विगम्भरजैनग्रन्थमालासमिति

काम्बुज, बीर नि. संवत् २४४२ ।

दिसम्बर १९०९ ।

स्वतन्त्र, नै. ग. ग. द. का.
ने. च. न. न. न.
श्री. ग. न. (स. ग. न. न.)

**Printed by Chintaman Sakharam Deole, at the Bombay Valbhav Press,
Servants of India Society's Building, Sandhurst Road,
Gurgaon, Bombay.**

**Published by Nathuram Premi, Honorary Secretary Manickchandra
D. Jain Granth Maja Hirabag, Near C. P. Tank Bombay.**

कथमो विद्वांसश्च बभूवुः । इतिममेव स्वीय-भेषितीकृत्यामनादकम् प्रकृत्याप्य
निब्रामजः सात्यवाक्यः ' भीमतीकृत्याम ' प्रभुनिर्वयानां कर्ता प्रह्णिनः परं तु मन्व-
वास्यत्वेदानींतनयमेतं केऽपि प्रयो नोपस्तुतः । ऐतन् कुमारश्चिन्तिमिन् आम-
प्रबोधान्त्यो सपुत्रयो ईद्वराभ्यगुरस्य मराम्नीमाने अस्ति । न इतिममप्रा-
धीकुमारस्यैव बान्धवस्य कृत्यादिति न प्रगीतने ।

' रात्रावली ' कथातः श्रावते यन् इतिमदस्य वारतर्गडिन्दयः पुष्पा आमन्
सोकपाल्ययान्य एकः सिध्यन् । अकथ्यमेव तेषां विद्वांसुः कथयन् प्रविष्यति किन्तु
तेषां विषये नाप्यपि पर्यन्तं किञ्चिद् दत्तम् ।

इतिमदध्वरेलुगस्य वर्धमानकर्मोर्वयवे जन्तवामयं विधासोमिन् मन्व गतात्र-
महोदधिनामकृत्यादरगविरसप्रयस्य कथं परमयं भ्रमः । ततो गणरत्नकर्ता विक्रम-
संवर ११९७ अनुमिते अर्थात् इतिमन्ममयार् सार्धसततवर्तुस्वामीन् । किञ्च
स गोविन्दमूलेः शिष्य आसीन् अयं च गोविन्दभक्त्य सन् । अन्यथ स सापुरयं च
गृहस्थः । अपरं च स श्वेताक्षराभायी प्रतीयते अयं तु दिगंबरसंप्रदायानुगोमिन् ।

गणरत्नमहोदधिकर्ता श्वेतांबर आसीन् । अस्मिन् विषयेऽनेकानि प्रमाणानि
सन्ति । पूर्वं तु तेन स्ववीर्यमेव यन् शतश उदाहरणानि दत्तानि तानि सर्वाणि अत्रे-
नानां श्वेतांबरप्रयकर्तृणामेव, दिगंबरानामेकमपि न दत्तं । द्वितीयं पूर्वोचोदाहरणेन
द्वौ श्लोकाश्चोदाहरी ययोः श्वेतांबरानां प्रशंसा दिगंबरानां च निंदा कृतानीत् ।

यथा वीराचार्याणाम्--

युक्तं सितांबरानां तुम्बप्रहणं कुटुम्बपरिहरणं ।

कथमन्यथा तरीतुं शक्यः संसारतोयनिधिः ॥

यथा भीमागरवदस्य--

(गणरत्नमहोदधि, पृष्ठ २२)

अकल्पितप्राणसमासभागमा मलीमसांगा घृतभैक्षवृत्तयः ।

निर्मयतां त्यक्त्वरिपंधिनो गता जगत्पते किं त्वजिनावलेधिनः ॥

(गणर. पृष्ठ १९४)

गणरत्नमहोदधिकर्तृनिर्मितं किमपि सिद्धराजवर्गेनाद्यं कथ्यं वर्तते तस्मिन्
चौलुक्यनरेशसिद्धराजस्य वर्णनमस्ति । एतन्काव्यस्यानेके श्लोका गणरत्नमहोदधा-
मुदाहरणस्वरूपेणोद्धृता । अणहिवपुर (पाटण) नरेशस्य सिद्धराजस्य श्वेतांबर-
जैनसंप्रदाये महती कृपासीत् । अनेन प्रतीयते यन् गणरत्नमहोदधे कर्ता गुर्जरदेश-
सन्निकटस्थः श्वेतांबरश्च स्यात् सिद्धराजाणहिवपुरप्रशसायां कश्चिदपि दिगंबरप्रायी
प्रयो लिखिष्यतीति न किञ्चित्संभावना प्रतीयते ।

द्विन्द्वेभगप्रिदितस्य मयुग (द्वाविंशमयुग) याः समीपस्थप्रदेशानां पञ्च-
देश इति नाम आसीत् । कविभिर्विनिगमये मन्त्रयः पञ्चमदेवगो नृपो बभूव । अयं
गुह्यराज्य (प्रथम) श्लोत्तगाधिकारी स्यात् । तस्य राज्यकालः १३०७ वि०
संवत्सरान्तराभ्यो भवति । एनं कविः मन्त्राधिकार-नामककविकृतिर्धीर्नि लिखितवान् ।
अयं कवेर्महदादरलभ्यार ।

कणौटकविवरितस्य कर्त्री हस्तिमल्लकविगमयः ई. सन् १२९० अर्थात् १२४७
विस्मयाज्यो निधिलः । अयमेव च गम्बह् प्रतीयते, यत्र अय्यरायैर्न म्नीयत्रिनेन्द्र-
कल्याणान्मुदयप्रपः १३७६ विस्मयाज्ये समाप्तिं नीतः, तस्मिन् हस्तिमल्लम्योदेवः
कृतः । स चोत्रेण एतादृशो येन हस्तिमल्लसमकावेदनः तस्य कविना मने
साक्षात्परिचयो वा प्रतीयेत ।

हस्तिमल्लो गृहस्य आसीत् न गृहस्यासी, एतत्कथनस्योदेवो मेमिचंद्रकृतप्रतिष्ठा-
तिल्लकस्याग्निन् श्लोके कृतः—

परयादिहस्तिनां सिंहो हस्तिमल्लस्तदुद्भवः ।

गृहाभ्रमी वभूवार्हच्छासनादिवभायकः ॥ १३ ॥

हस्तिमल्लो महान् प्रसिद्धकवि प्रतीयते । तस्य प्रतिभा परं तयादकेभ्य अनुमीयते
अधुनापर्यंतं तस्य केवलं नाटकग्रंथा एव उपलब्धाः , लेख्यमेकः प्रकाश्यते । द्वि-
तीयो मैथिलीकल्याणरूपग्रंथः त्वरया प्रकाशयिष्यते । तृतीय 'सुमन्दाहरणः' अनु-
द्योऽजनापवनेजयधापि उपलब्धा आसन्, ययो. प्रकाशने प्रयत्नो विधास्यते । हस्ति-
मल्लस्यैक आदिपुराणः पुरश्चरितं वा नाम ग्रंथो श्रीद्वीर्बलिदास्त्रिणां सरस्वती-
भवने वर्तते यस्मिन्नेकमहत्वाभुमिताः श्लोकाः सन्ति, परं स अस्मद्ग्रन्थे नान्यतः ।

देवचंद्रकविः स्वीय 'राजावलीकथायां' हस्तिमल्लमुमयभाषाकविचक्रवर्तीति
लिखितवान् । अनेन प्रतीयते यत्स्य संस्कृतं विहाय कनडीभाषायाश्च कविरासीत्
एतद्भाषायां चापि तेन रचना विहिता स्यात् । कृतं पर्वकितेनेति शम् । *

हाराबाग, बम्बई
माघशुक्ल पूर्णिमा
संवत् १९७२ वि०

निवेदकः—

मनोहरलाल शास्त्री,

* धीयुत नाथुरामश्रेमी—जैनहितेपि सम्पादकेन हिन्दीभाषायां लिखितस्य
लेखस्यानुवादोऽयम् ।

बजरसूक्त भोगेदात वैशिष्ट्य ।
 तैत्तिरीय ।
 श्रीमान् ६, राजा (१११)

कमः सिद्धेयः ।

अथ श्रीमदस्तिमलकविवरचितं

विक्रान्तकौरवं

नाटकम् ।

अस्तिमपिमुला वृत्तिर्येन सितौ प्रकटीकृता
 मरुतमहिपस्तघाद यस्यात्मजो भुवनोत्पदः ।
 सुरपमपुटीकोटी-मीराजितोमिसरोद्धतः
 प्रयमजिनप भेषो भूषो वदात मुदा सदा ॥ १ ॥

(गणने)

सुत्रधार — अत्यन्तप्रसंगेन प्राणि इतस्नायन ।

(प्रविश्य)

पारिषार्थक — भाव अयमास्मि आज्ञापयन्त्यर्थ इति ।

सूत्रधारः—शृणु तावत् । नानादिगन्तवास्तव्यपाण्डितोत्पन्नमण्डल
मण्डितामिमां परिषद् प्रार्थितवानस्मि ।

मारिषः—किमिति ।

सूत्रधारः—चिराभ्यासपट्वेविता मदीयनाट्यशास्त्रविद्या साक्षादलोका-
नेन सफलीक्रियतामिति ।

मारिषः—भाव किमर्थमियं प्रार्थना ।

अधीतैषा विद्या क्रमत इह पारं च गमिता
प्रवृत्ता पात्रेषु प्रथितमनसा तथ भवता ।
यशोमल्लीचल्लीकुसुमसुभगं चाजनि फलम्
ततः सैषा यार्था सपदि तव वैभ्याय भवति ॥ २ ॥

सूत्रधारः—मारिष सत्यमेतत् । तद्यार्पीदं श्रूयताम्—
पतद्देशानुभाष्ये प्रचुरेधनचये नरस्ति कस्यापि क्षतिः
कांतैर्यगोपि तद्वत्तरुणिमैययसा केयलेनानुभाष्ये ।
तस्मात्संश्रुम्भमाणे प्रसरति च विना देशकालव्यवस्था
कीर्तिस्तोमेभिरामे जगति कृतमतेः कस्य वा स्यान्निरक्तिः ॥ ३ ॥

किंच । अस्मदीयां नाट्यविद्यावैशेष्योल्लसितां कीर्तिमपहर्तुमुपाध्यायभर-
ताचार्येषु वससेततर्तन्व्यमानासूयानिवासपदेः नटोपसदेः प्रतिबोधितः स्पर्धा-
मार्टीकते, तां निर्मूलयितुं च अनितरदुस्साध्यस्पर्धकाभिनयारममरंम इति ।

मारिषः—तर्हि युक्तेषा प्रार्थना परिशु च किमाज्ञप्तमिति ।

- १ विद्वच्छ्रेष्ठ । २ सभा । ३ इदियता । ४ नाट्यशास्त्रे । ५ पात्रेषु ।
६ पात्रेण स्वया । ७ प्रयोजनम् । ८ प्रार्थना । ९ स्वीकृतपाठानुमत्तयोग्ये ।
१० अधिकप्रयत्नपूर्वकम् । ११ दीप्तपूर्वम् । १२ यौवनानस्थया । १३ प्राहस्य ।
१४ विद्वत्परायणम् । १५ सर्वसम्पत्तये । १६ नष्टम् ।

सुप्रधारः—

शृंगारपीरसारस्य गंभीरचरिताद्भुतम् ।

महाकविसमावर्द्ध रूपकं रूप्यतामिति ॥ ४ ॥

मारिचः—दुर्लभं सन्तीदृशं पारिषद्व्यवणल्लोचनासेवनक रूपकमिति ।

सुप्रधारः—(स्मरणमभिनीय) आः स्मृतम् । अस्ति किल सरस्वतीस्व-
यंवाचकमेव भट्टारकोर्विद्वत्त्वामिसुनुना हस्तिमत्तुनाम्ना महाकवितुजेन
विरचितं विद्योतकोरवं नाप रूपकमिति ।

मारिचः—अपि तादृशो हस्तिमत्तः ।

सुप्रधारः—

सरस्वत्या देव्या भुतिपुगयतंसत्यमयते

सुधासभीचीनां विजयति यदीया सुफणितिः ।

कर्पीक्षाणां चेतःकुपलयसमुत्तासनविधौ

हारज्योत्स्नालीलां कलयन्ति मनोहारिरचना ॥ ५ ॥

दिच ।

कर्पीक्षोर्ध्वं वाचा विजितनयमोर्ध्वाफलरसः

समासारहोदया धयमदि तथा नाटयचतुराः ।

कथाप्येषा लोकोत्तरनयचमत्कारमधुरा

तदेतत्सर्वं मेः प्रकटतरभागेन पादितैव ॥ ६ ॥

मारिच—वसतममयोप्यय भोवैस्योपकुक्षे प्रचुरविकसितकृत्तुमहामय ।

सुप्रधार—यत्नयत । अतः समशीयता कोमलकिसलयकृतविक-
सितवसतमय ।

१ प्रतिपाद्यता । २ पार्ष्णीय विद्यमान । ३ अनुमीक्य । ४ कर्पीक्षणाद । ५

सरसा । ६ कर्पीक्षणादप्येतां सामान्यमवगच्छ । ७ उत्पादयत । ८ पदलीपयत । ९

साक्षरकथापुनः । १० अस्माकम् । ११ लक्षयत । १२ तद्वत् भवत सहाय्य ।

पुष्पभूतलताप्रवालकल्लेनामाद्यत्पिकोद्यन्स्वरा
वार्गतीलनिकाल्लेनातविचरर्धुगारवाह्वराः ।

कुल्लोन्नोकसुगंधर्वपुरचरनमन्त्रानिलम्पदना

यूनामुन्सुकुर्यति मानमममी याम्तिक्ता यासराः ॥ ७ ॥

अन्यमनिप्रगमेन तपावदिदानीमाख्यनां वर्गितम् ।

मारिपः—तेन हि किमिति विवृज्यते (नैवप्यामिमुसमवटोस्य)
अतो सुटोचनाम्पयंरयात्रामोत्पन्नदर्शनाय चतुरंगवलेन सह वारागसी
प्रभितेन कोरवेभरेण सामानितम्य तत्रियगुहो विज्ञातस्य भूमिकोमाशाय
रगतरेग इत एवाभिरर्त्तने । तदाचामयन्नरकरणीयाय सज्जीभवावः ।

(हनि निष्पत्ती)

प्रस्तावना ।

(ततः प्रविराजि निगारयः)

विदारयः—(परितो विलोक्य) अहो बसंतसमयमोद्गमनतरुसङ्घ-
मण्डितेषु नदीनद्येषु मध्याह्नपर्यंतसंचारभातसेनिकजनप्रचुरा निवेशिता एव
त्वंधावाराः ।

अथ हि ।

कच्छाम् केव्यभिदोरेते तदतलं मच्छायमध्यासते
केचित्केचन सारणीपरिसरे मस्त्यायेमातन्यते ।

वर्मात्यायसधान् परेषु सरसां रोधस्तु दक्षोष्मसु

धार्मानेति पुरोपकण्ठसुलभानन्यस्तु भूयान् जनः ॥ ८ ॥

(अन्यतोऽवलोक्य) अहो नैकविधः सेनिकानामेनपायः भ्रमापहरणोपायः ।

तथाहि ।

शीतापाभिरमंति केव्यभिनेदं तापातितीः कूपकाद्

भातिभूरिजलापगाहनरंसात्पूरः परेषांयेते ।

दार्कतेऽद्य कलापपायचपला केचित्कलाटपाद् दुमान्

कूपां पातभ्रुयो वहंसुर्धमतादन्यानुदन्यायत ॥ ९ ॥

(अन्यतो दृष्ट्वा) ।

दुस्त्यापामुपदान्धभूमिषु पुर घोघद्विर्गाकृती

ज्यान्मजास्तसि शीतपाय्यसिलतासवाचदक्षोष्मणि ।

१ संवेद्यजनकः । २ अतस्तत्रप्रवृत्तम् । ३ मध्याह्नमिति । ४ कुप्यात्मन्ये । ५ दृष्टम् ।

६ तारेषु । ७ निगारितैर्भक्त्यु । ८ मच्छायि । ९ अन्तराह्नम् । १० नद्याम् ।

११ वीरिता । १२ विचारणम् । १३ अचरन्ती वच्छति । १४ एतद् ।

एते यांति कृतोपगृहमधुना कांतामिरध्यभ्रम-

श्रुताभिः सह कर्तुमश्र कतिचित् स्वैरायगाहोत्सयम् ॥ १० ॥

(पार्श्वाशालोकितेन निरिश्य) इदं तु पुनरस्मत्स्यामिनः कौरवेश्वरस्य शिषिरं नातिदूरे वाराणस्यागिरिके एव प्रवेशे निवेशितम् (आर्तमानं निर्गम्य) मार्गप्रमत्तपुङ्गवजोत्तमं च नः शरीरम् । यावद्विदानीं कौरवेश्वरमग्नं गन्वा विद्वत्पथं नैषारतं पश्यामि । (परिक्रम्यालोक्य च) जहो प्रत्यग्रसं- निविष्टस्य कौरवेश्वरशिषिरस्य महती वृक्षातता ।

आयुषु तदयु लभ्या सुखलक्ष्मिण्यु मीध-

शिरःपरिधेया नश्यते वप्यते च ।

इह य द्रिष्टविषयं वाभिमतं कल्पयति

अथ गिरिजाराजितापे मञ्जूरामन्दिराणि ॥ ११ ॥

(पुणेऽनन्तवय) कथममात्रमतः समुचितस्थानकप्रत्यक्षवापनसुखमवैश्व-
र्योमन्त्रितवेत्ताः किमपि कृप्यन्त्यायामयति तस्मिन्कानां धातुको गंगमतः ।

तिर्यङ् पश्यति दृष्टुमोऽयमस्ति स्वस्थं करोति भुतीः

शिक्षा न क्षमते शिक्षा विधुनते पञ्चान्यनायेते ।

महर्षिः प्रविशन्मित्रं प्रदूषितो राजाभूत् ॥ निजं

क्यामाहर्नि करण याति न वदी काभाभूर. मिथुरः॥१२०

[illegible]

तदहि ।

परिभ्रष्टरधानात्कथमपि समंतात्प्रचलितैः

बलीवर्धैर्घाययामनुद्युतो यादपिनुभिः ।

मुग्धमोते पानो विदुवति कथंचिद् तद्विधौ

सरपुटलभो सपदि निपतन् गृह्यत इह (१) ॥

(परिभ्रम्य क्षणे स्थित्वा) अतोऽपि पौनरुक्त्यविमुक्तो जनस्पादयः ।

अथ हि ।

तुष्ट्यच्छायः स वेदाः स ॥ विरहजलः सोऽपि पाथः प्रदीणः

सा भूमिः क्षारतोया परुषद्वेषदसी शर्करा कंकरा सा ।

तद् क्षेत्रं केदकादर्थं तुष्ट्यविकलमदस्तनु भूलीकरालं

छायास्त्येयं तरुणामभिदर्शयति मिथः शीविरो मार्गदुःखम् ॥ १३ ॥

(परिभ्रम्यावलोचय च) अहो रूहणीयं रात्र्येतद् ।

अथ हि ।

ग्रन्थप्रायशीतलसमर्होरुद्रपावमूला—

म्यध्यासते म्रियतमाकसमर्पिताङ्गाः ।

अध्वभमार्तनयनं यदनं दधत्यः

कांता यनांतयलिताय समीरणाय ॥ १४ ॥

(परिभ्रम्यावलोचय च) कथमिहो वारसीणी सगानि । अहो असा-

धाण रेतु वायवनिवानो मंदनदका ।

इति ।

कदा पटपुटी कृता यशमितः कदाध्यधम

कदा व्यजनि मञ्जरे विरचितं कदा मदनम् ।

पृष्टाध्यय पुर स्थित परिचितेषु सञ्जस्त्यगौ

क चप्यति विहासिनीजनममु जन कौशल्याम् ॥ १५ ॥

(विचिंत्य) इयं सलु कार्यातरध्यातृतानां पथ्या रथ्या तदितो वयं ।
 (परिक्रम्यावलोक्य च) इदं कौरवेस्वरमयनं । (पार्श्वदालोकितेन)
 अये अयमुत्तरेण राजगृहवाद्यालिंदं विस्तीर्णप्रसागितदूष्यपटकायमाननि-
 पण्णः कामपि दर्शनीयतामुदहति राजवाहनप्रधानगंधगजः ।

तथाहि ।

हरितकलमपूलमंधिनासौ सलीलं
 ध्वजनि वदनभागानमहस्तोद्धतेन ।
 मृदयति तममिघ्नं कुंचिते चाग्निशृष्ठे
 मसितुमथ गजेन्द्रो दंतबंधेण धत्ते ॥ १६ ॥

(अमृतो दृष्ट्वा) कथमसौ प्रियवस्यो नयावर्तः प्रतिहारस्थानाभिर्गत
 इतएवामिवर्तते । मयतु प्रतिपालयामि ।

(ततः प्रविशति नयावर्तः)

(परिक्रम्य) कथमसौ अनाकलितकोलातिपातः पातयति कामुकाना-
 पातदुस्सहायमापदि मदनः ।

तथाहि ।

क्षणाद्धैर्यमंधिं शिथिलयति निर्मध्यं विनयं
 क्षणालुब्धां भंजन् क्षपयति विधेकं पदुमपि ।
 क्षणादन्यामन्यां सृजति रुजमंतर्वहिरापि
 क्षणात्कामः कामं जनयति जिगीषूंश्च पुरुषान् ॥ १७ ॥

येन काशीराजतनयादर्शनानतरमेव कौरवेस्वरस्तादृशीं दशामयासीत्
 (पुरोऽवलोक्य) कथमसौ विशारद प्रतिपाल्य तिष्ठति । तावदुपसंपांमि ।
 (उपसृत्य) सखे विशारद कुतस्त्वामियतीं वेलां विलंबितः वंचितः खल्वसि
 वाराणसीदर्शनात् ।

विदारदः—कदा ह्य वयस्येन वाराणसी ? ।

नंदायतः—भूषणाय ।

विदारदः—अवहितोऽस्मि ।

नंदायतः—इत्यातावन्मार्गभ्रमः क्षीयितुमात्रे प्रतिश्रयमेव प्रथिते भवति
कोरेवैश्वर्यविप्लुराभिरूपजनपरिवृत्तस्तास्ताः परिहासमधुराः कथाः कुर्वन्
दिपतीमपि वेत्ती विनोदगोष्ठीमप्यासिष्टः । ततश्च नरठातपतापांद्रेक-
सुलभनिद्राहसप्रतप्तसौमिकजनसंभुलतकने वुस्सहदुष्यकुटीतापताम्याधि-
विरजने स्फुटैर्तादापटलाभितमर्षाचीपुष्टे पथिकजनपर्यन्तविराममूढा-
ध्वनि निर्यातव्यधिनसरसगलिततापभयपट्टापमानजलपत्रनिमिदेवितपत्रलतीर-
कच्छांतरे निशरोष्मदुर्निरीक्षान्तर्निक्षेपे दुष्यमाणदुस्पर्शमर्मपर्यमाकृतपरि-
स्पंदे वमादितिजाति मध्यादेनसमये मध्याह्नापसंतप्तनभःस्थलावस्थिति-
मसहमान इव अपरकाष्ठाभिमुखे लंबमाने मगधस्यैवममणौ जातायां च
किञ्चिद्वरणार्थवर्णयन्माया स्मर्या प्रोत्सर्गतीपु च पथिकैः समं तहमूलाभि
घ्रापामु मर्दातमाये दिवसोष्मणि महतायां च गुतीपर्यहणवसानहेसिन्यां
मेर्षा मर्तमाननगरदेवतापानामुपभृत्वे वाराणसीदर्शनकुतूहली सार्धम-
स्माभिरेवित्यतो हस्तिनाधिपतिः ।

विदारदः—नतस्ततः ।

नंदायतः—ततश्च निर्गतितःशेषपरिजनः परिमितात्मन्मुरविर्घ्नध्वजन-
पक्षिणपरिवृतः । सुदूरतममणिमहितवदनमालालकृतमकरतोरेणा वाराण-
सीमभिप्रचलितः ।

विदारदः—नतस्ततः ।

नंदायतः—नतश्च ।

अभागदादृशपरिभ्रमलब्धमर्धः

संभार्गान्ध्रयुवतीभमवारिचार् ।

१ मदनः । विचक्षणः । २ उष्णः । ३ सुखागः । ४ धीरन्यायः ।

५ दामः । ६ सुखाः । ७ वीरः । ८ विवस्वतीयः ।

विशारदः—यचित एवास्मि यात्रादर्शनकोतुङ्गात् ।

मंघाघर्तः—सरो मा रोद करिषाः । सुलोचनास्वयंरयात्रातः प्राक्
१५धात्र दिनत्रयं नगरदेवतानामकम्पनेन यात्रा प्रवर्त्यते इति विवेदंती ।
न स्वल्पैव यात्रापूर्ण । तद्दर्शय्यत एव ।

विशारदः—कदा तु सद्यः सुलोचना स्वयंवरिष्यति ।

मंघाघर्तः—इतस्तुतीयेष्वीति वदंति ।

विशारदः—भवतु कथाशेष एव कथ्यताम् ।

मंघाघर्तः—ततश्च इतितोत्सागितादीपजनसंमर्दः समापताद्भिः प्रनि-
हारेः परिहारितं मेमुर्दिग्गानमेजरीरेण मेदुमङ्गितमेसलागुणेन सलीलभुज-
लताविशेषरगितमणिवलयेन पवनैरप्याटिगनपुत्ररलादिव स्तनांशुकोत-
मवेशिभिः सेष्यमानेन स्तनमरोद्हनममनिष्वासेरपि रसास्वादलोभादिव
निर्वायमानाधरेण मणिचैर्णिहारणदिरणमंजरीकलापेन वचनरसादिव
स्पृष्टकपोलतलेन मुग्धरगिममृगनिग्धविशेनेन हारोत्तरमधुरभाषितेन
शिरीषपुष्पमपुङ्गुमारसरीरेण तांस्ततश्च परिच्छिन्नं वृत्तता वाद्यलता च
वाद्यपाणिना छलितेन परिकृतं गमरासीनताम्बूलदायिनीतनाय मेरु-
मेदुसंसारिणापि पुष्पचतुष्टयेनांघ्र्यमान चतुरस्रयानमध्यासीना वृक्षमीयानाम-
पूर्व धाम वृक्षनयनमागता कापि स्त्रीमुष्टिः ।

विशारदः—नतस्ततः ।

मंघाघर्तः—अत्रतिष्ठ च ततः वाद्यागाजदुहिता सुलोचनेष्विति महान्
जनवादः ।

विशारदः—नतस्ततः ।

मंघाघर्तः—नतश्च वारिवधस्तामपरधनम् ।

निष्पन्नंस्त्रिमितेशणः क्षणमग्री मंत्रातकीगुह्यः
 प्रागुर्भूतनितातविष्मयरमग्रमेरगण्डस्थलः ।
 व्यापारांतरशून्यमृद्वकरणघातस्तद्विधान्यभून्
 कामव्याहितमोहकद्वहायामेनर्म्भया मारिनीम् ॥ १९ ॥

विशारदः—ततस्ततः ।

नंदाद्यर्तः—ततश्च ।

किमकृतकिमयादीन् कीदृशः कीदृशोऽभून्
 कुरुपतिरिति यत्कुं व्यक्तमेतच्च विद्वः ।
 व्यधितं विपुरसस्यः कीतुकम्नध्यपश्मा
 निगलितमिष तस्यो केवलं नेत्रगुग्मम् ॥ २० ॥

विशारदः—अहो तथाविधानामप्यातिविधेयं धैर्यस्तलनमिति यत्
 सत्यमदार्णं सत्त्वं । सरे ततः ।

नंदाद्यर्तः—तथा व्रजंती काशीराजपुत्री ।

अथ सपदि यहच्छावद्वलस्यां यलक्ष-
 युतिशवलितपातां कौरवे गौरवेण ।
 न्यधित दशमपागासीगनीं स्निग्धमुग्धां
 कुवलयदलकामशामलां कोमलादीं ॥ २१ ॥

विशारदः—तदेतदुन्मिषितोन्मादन यदुत कामयमानस्य पुनः
 प्रेयस्यां सह नयनसम्भेदः । ततः ।

नंदाद्यर्तः—अथ तस्या प्रथमतः रानुभूयमानमन्यथरसमर्थरिति विभ्रमायां
 तिरोहितायां कर्मण काशीराजसुताया कौरवेश्वरस्तन्मार्गदत्तहाटिस्थिमभूत् ।

१ चक्रवर्तादिलेन स्तब्ध । २ इंदियममूहः । ३ मन्मथसवाधिनी । ४ व्यधान् ।
 ५ अभिरुद्ध । ६ मिश्रण । ७ मद ।

विशारदः—अहो अतिप्रसन्नं । अथवा एतदपि संभाव्यत एव, न
हृत इव कीन इव ।
निपततः प्रस्तोस्य । सतः ।
देव दृष्टेयं सर्वतो वाराणसीति
विशारदः—

विद्यादयः—ततः ।
अभिहितमानो गोपयितुं निविश्यादेषपरिजनः प्रविष्टोऽभ्य-
सौधोऽन्यथाऽस्ति शाला

पिशाक—ततः ।

मैत्रायायतः—ततश्च सोपातादहं हस्तं ।
अथनमोदपिबो प्रविश्य पर्यङ्किष्यामि हस्तवान् ।
अथैव तदहं निवृत्तान्तमेव

विशारदः—ततः ।
 मेधावर्तः—ततश्च सौधातडि हस्तं धृत्य
 शयनमंदपिडीं प्रविश्य पर्यङ्किकाग्रं दृष्टवान् ।
 विशारदः—प्रायेण तदर्शनमुत्तान्तमेव आत्मनि सोढुमशक्यमासीत्
 विवर्धनि ।

मंघावर्त — बाटु लयेर ।

विशारदः—शायं तदा
नपायते—वाटं तथैव ।
विशारद—युनमेव विषमसुखे स्नानभूत निवेद्यन्तु । तदा गच्छन्ति ।
तदा एहिदानीं एते गत्वा शीतं विषमसुखे ।
नपायते—सदा तथैव ।
(परिक्रम्य निष्कान्तः)

न्यायार्थः—सदा न्यायः ।

(परिचय: निम्नलिखित)

मत्स्यं विदुममिष तनमिनीमर्मन
पैरं विजिगीर्षमिष र्वाणं इतीतररात्मा ।

चेतः प्रलीनमिव स्त्रीन इव प्रचोपे

मानः प्रमृष्ट इव कृष्ट इरास्मि नाहम् ॥ ३२ ॥

विदूषकः—तदो' तदो ।

राजा—तत्रभाते नैवाचनेनाकणमानः शूरेण शनमा ययाम
तमत्रायाविषम् ।

विदूषकः—अशो के' जाणीअदि एण ।

राजा—(मदनपद्म्यामभिनीय) ममे तदर्शनतदभुनि ष ।

विदूषकस्य वचोपि नावतरति व्यामूढयोः भ्रौप्रयोः

मस्कारादितनम्भुगेक्षणसुप्तेनाम्यद् इशी पश्यतः ।

वाद्यव्यावृत्तिनिर्व्यपेक्षामधुना प्रत्यद्भुम्भं संकुच-

येतस्तद्गुणयितनानियमितं मुद्यत्यकाण्डे मुमुः ॥ ३३ ॥

विदूषकः—भो वअम्म ण जुत्तं पुण तुज्जे एव' णाम उज्झिदुं अत्तं
दितपसरे धीरत्तणं ।

राजा—(सातस्तापे) वयस्य सोधातके किं वर्धामि ।

संकल्पशतविधुरितां धैर्यपरिस्वलनजातवैलक्ष्यः ।

लक्ष्मीकृतः शराणां निसर्गकटिनेन मदनेन ॥ ३४ ॥

विदूषक —भो वअस्स तुणाहि दाव अइ तारिमो वअस्से कासीराअ-
उत्तीए दंसिदो भावे तदो अम्मासिदु वेअ अत्तहोदावि जेन जुत्तं ण एव

१ तनम्भन । २ अत पर शायन एव । ३ भो वयस्य न युक्त पुन तत्र एव नाम
उज्झितुं अशङ्कितप्रमर धीरत्व । ४ भो वयस्य दणु नावन् यदि तारा वयस्ये कासी-
राजपुत्र्या दर्शित-भाव तत आस्मान्मिनुमेव अत्रभवतोपि यत्र युक्त नैव मत्तर्षितु ।
यतो देवतापादिन समामत्र एव तस्या आत्मचन्द्रवशानुवर्तनन समाराधयिना
मनोरथानां स्वयवरोत्सव ।

संतप्यितुं । अदो देवसंसादितो समासण्णो एज्ज तिस्सा अप्पच्चांइवसानु-
बनणेण समाराहससओ मणोरहाणे समेवरुसओ ।

राजा—भवतु वा तदा भवतः यथा मनिमाति । तथापि न तावता
हेतुति समाश्वासः । मम हि ।

तैस्तैर्मनोरथैस्तस्यामापतन्निः कदधितम् ।

अतिवादयितुं चेत्तो नालं कालकलामपि ॥ ३५ ॥

(नेत्रे वैतालिकी)

वैतालिकी—विजयतां कोरेण्यः सुसाय सायेनसमसं भवतु देवस्य ।

प्रथमः—

उन्मीलप्रथमद्विकीतएगलत्सोरम्यसंवासिताः

भाता या विप्लवधियो हिमकणैर्यमोग्धुक्तस्वैर्जटाः ।

येषा प्राणपुटैः सुखेन सुतरामालिङ्गनीया भुजै-

निष्वासा इव वाति मर्ममधुना वाता वसंतधियाः ॥ ३६ ॥

द्वितीयः—

सायं मञ्जनरीतला नृममद्व्यालितकंठाः शिवः

काचिन् मृतनमालिकामुदुराकैर्भारे हृत्पत्यस्वतनः ।

अल्पमागदधूपयामसुरभी कुर्वति चातिस्वज

केदांते रतिलाग्ननपद् इव अस्तावपुष्पाञ्जलिषु ॥ ३७ ॥

विदूषकः—(आकस्मिकेन भावितो उदङ् दायः प्रसन्नः)
साभोजनसता ।

(उन्मत्तः)

राजा कथमयं दृश्यः सन्ध्यामकराजसमस्य दृष्टः । ३८ ॥

मनारथशतार्त्ताज्ञां प्राविशतां प्रमर्शयन्ती ।

निर्दोषिणी मलञ्जिष्णामन्मधस्य वर्याधमा । ३९ ॥

१ ३८ ॥ १ ३९ ॥ १ ४० ॥ १ ४१ ॥ १ ४२ ॥ १ ४३ ॥ १ ४४ ॥ १ ४५ ॥ १ ४६ ॥ १ ४७ ॥ १ ४८ ॥ १ ४९ ॥ १ ५० ॥

विदूषकः—इदो इदो ।

(परिक्रामतः)

राजा—(सोत्कंठम्) ।

अपांगव्यासंगस्खलवलसविघ्नांतनयनं
 वरप्रोद्यदंतपुतिविलितरागाधरदलम् ।
 अविस्पष्टस्वेवं पुलकितकपोलं मृगद्वश-
 स्तवद्यापि स्पष्टं मुत्तममिमुत्तं हृदयत इय ॥ ३९ ॥

(इति निष्कान्तौ)

भीयास्सगोप्रजनभूषणगोपभट्ट-
 प्रेमैकधामतनुजो भुवि हस्तिपुत्रात् ।
 नामाकलाम्बुनिधिपाण्ड्यमहेश्वरेण ।
 श्लोकैः शतैस्सदसि सत्कृतयानं वभूय ॥ ४० ॥

इति श्रीगोविन्दस्वामिनस्मृनुना हस्तिमत्सेन विसचिते विक्रांतकौरवीय
 नाटके धाराणसीदर्शनो नाम प्रथमोऽङ्कः समाप्तः ॥ १ ॥

द्वितीयोऽङ्कः ॥ २ ॥

(कतः प्रविशति प्रतीक्षतः)

प्रतीक्षतः—(सयनादुत्थाय) कथमस्माभिः समुचित एवावसरे
प्रतिबन्धे । प्रातस्तारामेव मंगलार्तीर्षाभिरक्षणाय मया गतव्यं । यतः पूर्वेपुरेव
स्वयंयदीदृशसाद्गर्भवारिक्रिया मंगलार्तीर्षे एव सोमाग्न्यश्रद्धये स्नानमप्यमिति
कुलवृद्धाभिरादिष्टम् । सौवर्तिके च कस्याः स्वयंवरपाना नेर्क्षयनी च
संप्रति प्रगेननी संध्या ।

तथाहि ।

अमतिगलितनिद्राजादयदीप्यकुलानां
मसरति कृतदिक्कं कृजितं शुक्रदानाम् ।
विक्रयति च विदंगारतस्तणोद्भूतबोधाः
कलकलमधिनीहं ग्रामर्षीत्यनुमेधु ॥ १ ॥

तदिदानीं मंगलार्तीमेव मप्यामि (उत्थाय परिक्रामन्) इयं तद्वद् अह-
मावशिष्टा किमप्युक्तवति कामुकाननतिविश्विनङ्गनी विभावरी । संप्रति हि ।

पुंसतोऽधरपादयं निर्यामितम्भासं दानं सुधुषां
सुनानां नमयं ननुष्कगर्हितं मंशुन्मिषयधुषाम् ।
आभ्युपेयं च नमोऽभ्युपेयं विरचितं प्रागुज्झर्तानां दया
दुर्यति प्रतिबोधनां प्राणयिनः प्रत्युपयस्युस्तुता ॥ २ ॥

इयमेव च निरर्तलक्षणयाः सार्धं लोकाभिनामाभिमतमा कृता ।

तथाहि ।

तत्कालप्रतिबोधिताभिरलम्बाञ्जदक्षणाभि विद्या
र्षीर्दतीभिरयं प्रहायसुरतधार्तिभ्योरेवकं ।

निर्मर्यादविमर्दनिर्दयममी चिक्षमरुद्धत्रपं

सेवते रतिलंपटा युवातिभिः प्रत्यूपरत्युत्सवम् ॥ ३ ॥

(स्पर्श रूपयित्वा) अहो सौकुमार्यं निशावसानपवनस्य । संप्रति हि ।

दूरादार्द्र परिमलमसावाहरन्मालतीनां

ध्यावृद्धोऽन्तः प्रतिनवदलत्पाटलीसौरभेण ।

निर्निश्वासोष्णमितवदनं घ्राणरन्ध्रेण पेयो

यायुः भार्ति रतियिततिजां लुपते दंपतीनाम् ॥ ४ ॥

संप्रति च रजनीविरामविसर्जनज्ञानितोत्कंठाय स्वादीयानेव स्वद्वते कौति
रसो मिथुनाय ।

तथाहि ।

निर्गतुं प्रथमोत्थितस्य शयनासल्पास्थिता कामिनी

व्यत्यासानमिताननस्य सुमुखी प्रोत्तानयंती मुखं ।

कंठासक्तकरा विपर्ययकृताश्लेषस्य भूयोधरं

शुषन्ती परिबुम्बिताधरदलं जानात्यपूर्य रसम् ॥ ५ ॥

(नभो विलोक्य निर्वर्ण्य च)

विशुष्यतः संप्रति कौमुदीजल-

द्वयस्य तिग्मांशुमयाश्रमःस्थले ।

मणशुश्रुषा इव शुद्धा रमा

विभाति तारा विशरारुरोचिषः ॥ ६ ॥

(पुनर्निर्वण्य) कथं विभातयायमेव । अथ हि ।

रूपे विघटयितारः कुट्टमलान्यदिजनीनां

झटिति घटयितारः कोककांताः भवकांति ।

जहति निषधदौलाधित्यकोऽसंगमनं

क्षपिततिमिरलंभास्तिग्ममानोमेषुनाः ॥ ७ ॥

निर्गताः रमो वाताणस्याः (पुरोऽहोषय) कस्य सत्वसो सौविदो जा-
न्तृर्वागामिनमेवाध्वानमपसरति ।

(अविद्य सौविदः)

सौविदस्तुः—कहं अज्ज तरणदिणमरुणणिआणिवटणपुटपुटंत-
पुटपणीसोदमअरुणिमेवममुदुणणादिअदिसामुहेण पञ्चदविमसंततरसहे-
सरपमुणपरिमटुमारमेहेण पुनपुहेतमलसउतकेनीकलहकलअलाअहुणे-
सहेण उपेतणपुडाविअहलअपुडापेवेतिअमतिआभरगतहएण उपाणिअ-
णलिणपरपरिवादिउविओसरीअएणअरिओलिमकारमदुरेण गोसगतमीरणे-
ण आलिजंतणमल्लो पसरंतमसिणवाटअवपासिणकडूमसमालिंदमअणधेत्तो
वहेइ । इंसिदुदामणिसी हइ इद्विमलकरतरणकामिणीपाअदअलदइवि-
म्भमओ समओ । (नभो विलोषय) एत्थ हि । अन्थाअवि व कालिमाव-
हिउज्जोअं अणमुदुअं एअं नेह संदिअमुपसरं सीओसिणो मंदलं पादण्ठेइ
वणधआरणिअरं वित्थारअंतो विसापकं कुपुटपुटपाटलसिणो अरंमु-
ववभारओ । इअं वेअ पुणकसरतिसेओअसंमदमहिमिअवसाएणरस मसाएण-
तरगाणवेत्ता वित्तासिणीअणरस । तहहि ।

१ वयस्य तर्णादितवः कर्तव्यवरीकृतमपुनपुटपुटंतं नोत्तमवरीकृतमपुनपुटपुटंतं
पुटपणीसोदमअरुणिमेवममुदुणणादिअदिसामुहेण पञ्चदविमसंततरसहे-
सरपमुणपरिमटुमारमेहेण पुनपुहेतमलसउतकेनीकलहकलअलाअहुणे-
सहेण उपेतणपुडाविअहलअपुडापेवेतिअमतिआभरगतहएण उपाणिअ-
णलिणपरपरिवादिउविओसरीअएणअरिओलिमकारमदुरेण गोसगतमीरणे-
ण आलिजंतणमल्लो पसरंतमसिणवाटअवपासिणकडूमसमालिंदमअणधेत्तो
वहेइ । इंसिदुदामणिसी हइ इद्विमलकरतरणकामिणीपाअदअलदइवि-
म्भमओ समओ । (नभो विलोषय) एत्थ हि । अन्थाअवि व कालिमाव-
हिउज्जोअं अणमुदुअं एअं नेह संदिअमुपसरं सीओसिणो मंदलं पादण्ठेइ
वणधआरणिअरं वित्थारअंतो विसापकं कुपुटपुटपाटलसिणो अरंमु-
ववभारओ । इअं वेअ पुणकसरतिसेओअसंमदमहिमिअवसाएणरस मसाएण-
तरगाणवेत्ता वित्तासिणीअणरस । तहहि ।

मिथविष्कम्भः ।

(ततः प्रविशति लोकेन्द्रे यत्र विरहस्य)

राजा—

प्रागाययोरुपमतस्य समागमस्य
संकेतयासम्भवं तदनुस्मरामि ।
यत्रैव दर्पणतले क्षणमभिविष्टा
संक्रामितौ सममहं च सुलोचना च ॥ १२ ॥

इदं तु पुनरहश्चिन्तामे परिभ्राम्यकथं नु नाम धार्येत धैर्यावसादनरतं
चेनः । एतौ हि मे ।

धैर्येव वा प्रथममिदुगुली प्रयाता
मार्गेण मां पिकिरती स्मरमार्गणानाम् ।
तामेव संप्रति च मार्मयतोऽस्य भूयः
पर्याकुलस्य मनसोपि स एव मार्गः ॥ १३ ॥
निपीतो मेघाभ्यामधरकचकः कौतुकरत्न —
प्रमगस्मेराभ्यां प्रथमममयस्यस्थलद्वजः ।
कथं पातुं याहिता पुनरपरधैर्येयमपरा
परं धैर्यध्वनं समविद्धती मां परमतिः ॥ १४ ॥

विदूषकः भो वअस्स रमणिज्ज सु एअ गंगातीरज्जाण जाय दइसिमो ।

राजा— यद्भवने गेयते ।

विदूषक इदो इदो (परिब्राम्यन्) भो वअस्स दइस दाव गंगातीर

१ भो वदस्व रमणीयं लब्धतमं गंगातीरज्जाणं दइसयस्साम् । १ एअ एअ ।

२ भो वदस्व यद्द लब्धतमं गंगातीरज्जाणं दइसयस्साम् अयं हि सत्यं भवति न मिथविष्कम्भः ।

सौमित्रहः—कुदो सु सञ्चलोअसाहारणं गंगातिथ्यांवि अभिराकितज्जइ ।

प्रतीहारः—अत्र सत्तु काशीराजदुहिता सुलोचना सौभाग्यमञ्जनार्थ
आगमिष्यति ।

सौमित्रहः—तेणं हि अज्जइ ।

प्रतीहारः—क पुनर्मदपुरेन चालितव्यम् ?

सौमित्रहः—गदो सु अगदो मंदाइणीं अवेकिसदुं सारी मे कोरवेसरो ।
(पुरो निर्दिश्य) एदं च दोरिदरअतुरिलतुरअपडिणवसुरपाइणिरंतरत्तंदिइ
सूआवेदि तस्स गमणमग्गं धरणिवडं ।

प्रतीहारः—तेन हि पुष्पाभिरपि परिहर्तव्यो गंगातीरप्रदेशः ।

सौमित्रहः—अअअ तत्त ।

(निष्कान्ति)

—

१ कृतं सत्तु सञ्चलोअसाहारणं गंगा-तीरप्रदेशं अभिराकितवती । २ तेन हि पुष्पवती ।
३ कृतं सञ्चलोअसाहारणं गंगा-तीरप्रदेशं अभिराकितवती । ४ एतच्च दोरिदरवत्-
तिसुगन्धवत्पुष्पवत्पुष्पाभिराकितवती । ५ पुनर्मदपुरेन चालितव्यम् । ६ गमणमग्गं धरणिवडम् ।
७ आदं तथा ।

मिश्रविष्कम्भः ।

(ततः प्रविशति मोक्षद्वे राजा विरक्तश्च)

राजा—

प्रागाप्यधोरुपमतस्य समामगमस्य
संकेतवासरमवर्गं तदनुस्मरामि ।
यत्रैव दर्पणतले क्षणमप्रिपिष्टा
संक्रामिती सममर्दं च तुल्योचिता च ॥ १२ ॥

इदं तु पुनरलम्बविभामं परिभ्राम्यत्कथं नु माम धार्येत् धैर्यावसाद्वतरलं
चेतः । यतो हि मे ।

येनैव सा प्रथममिदुमुपरी प्रयाता
मार्गेण मां पिकिरती स्मरभार्गणानाम् ।
तामेव संपति च मार्गयतोऽस्य भूयः
पर्यकुलस्य मनमोषि स एव भार्यः ॥ १३ ॥
निषीतो मेघाभ्यामधरद्वयकः कीदृकरण —
प्रदेमरंमराभ्यां प्रथममभयवत्पक्ष्मलदृशः ।
कथं पातुं वांछां पुनरपरधैरेयमपरा
परं धैर्यध्वंस्तं समविदधती मां परमतिः ॥ १४ ॥

विदूषकः भो वज्रमय वसतिज्ज्ञे तु वज्र गीतातीरज्ज्ञाणं जाय दमिभयोः ।

राजा— यद्वचनं गच्छते ।

विदूषकः इदं इदं (परिभ्राम्यते) सा वज्रमय दृक्कय द्वात्र गीतातीरः ।

१ मां वज्रमय वसतिज्ज्ञे सत्यतया गीतातीरज्ज्ञाणं जाय दमिभयोः । २ इदं इदं ।

३ भो वज्रमय दृक्कय द्वात्र गीतातीरज्ज्ञाणं जाय दमिभयोः । ४ इदं इदं ।

ज्जाणस्स रामणिज्जअं । एत्थं हु । मज्झआरणिरंतराणि वद्धमहाणालिमाणी विहं-
 तकंति विसेसा जंघूणअमणिपालंवा विअ दुब्भंति अहीममरसव्वुरा आरेव-
 हविडवेहिं फुट्टमंजरीओ । विअसंति णिम्मलरूपच्छविधवलुज्जलइलाइ
 तवणिज्जचुण्णसारिच्छारुणकेसरकराइ विदुमसंदविलोहिअवइलकणिआइ
 पुण्णाइपुष्पाइ । दीसंति चोरमुत्थाहलफलहधवलइ णिम्महिअवहलमइरु-
 गंधर्बधुराइ तवत्तणचोइविअलिआइ महुअकुसुमाइ । सोहांति संहिअजण-
 हिअउकसंडणसंकंतवहलरुहिरकइमरसरंजिआइ उद्दाममअरंअसइलणहर-
 कुराइ विअ बाहिरफुट्टमंतिविअइणसोणिमाइ किंसुअकुसुमाइ । अहं हि ।
 ओत्ताणपुडइणीराइआइ बहुमंजरीसहआरआइ । कुसुममरमरिअसेहालि-
 आइ । भूरि विअसंत णोमालिआइ । यणअसअणिविडकंकेलिआइ । वि-
 अलेतासवविसरोत्तिआइ । मउत्तग्गममणोहरमत्तिआइ । उप्पुल्लपुराहिवहुयत्ति-

हानीलमणिविगल्लकांतिविरोध- जांघूनदमणिप्रसंवा इव उर्ध्वते आनीलप्रमरकवुरा
 धारेवनविट्पै. पुळमंजरी. । विरुसंति निर्मलरूपच्छविधवलुज्जलइलानि तपनीय-
 चूर्णगच्छारुणकेसरोत्तराणि विदुमसंदविलोहितवर्तुलकर्मिणानि पुष्पाणपुष्पाणि । इत्यन्ते
 स्फुट्टमुक्ताफलकटिकषट्कानि निर्मलिनवहस्मदिरोद्वेपधुराणि तारुणार्णविगल्लितानि
 मधुकवुमुमानि । सोभंते संहितजनहृदयोत्पन्नसंकंतवहलधिरकइमरसरंजि-
 तानि उद्दाममकरध्वजशार्दूलनखांकुराणीव बहिरुत्तमंतिविपउत्तपनसोणिमानि
 किंसुकवुमुमानि । अथ च । उद्गमपुट्टिनीराशितानि बहुमंजरीवत्गाहकारकाणि
 कुसुमभरमरितशोभालिङ्गानि भूरिविडसप्तवमालिङ्गानि स्तवकसातनिविडकंकेलिङ्गानि
 विगल्लदामर्वावगराईतानि मुकुन्दोद्गममनोहरमत्तिङ्गानि उत्तमगुग्गुलिङ्गानि
 निम्नानुमुमरशोधूमर्गाणि मलयानिलकंदकप्यमानहेमराणि सार्वांगगुरभिनम्यमण्यकाणि
 मवगुच्छार्णविकनुरवच्छाणि स्रजगमूनरोदिराणि मुखशीनस्माधरीमदिराणि, मधुशी-
 करवत् शिंशरकवुल्लानि मधुशनिनदम्परधूलकुल्लानि दर्शितवर्णनवविभ्रमाणि संसा-
 नितस्वनगीश्रमाणि, ईदानीं हर्णि सुवजनमनीणि गंगाजटार्यनवनानि । पश्य
 पश्य । इह च मुखविनोदे कृतमदनोदये गुनदीनारवनोदरे ननु सार्वगीसहितः
 सुरजन. मुखिन मज्जति गणिगानरे ।

आह निवदेतकुसुमरअपूतराह मलआणिलचंचेहिअहेसगइ सध्वंगगुरहिण-
वमरुवआह णवमुच्चुगुठिअकुरवआह संकारमुहुरिंदिराह सुहसीअलमाह
मदिराह । महसीअदिासिसिरवउलाह वंसिदवसंतणवविभमाह सम्माणि-
अपवणपरिभ्यमाह एहिं हरींति जुवजणमणाह । मंगाअटपेरं तवणाह
पच्छ पच्छ । ॥ अ सुहविणोदए किअमअणोदए मुरण्हेनीरवणोअए नो
सहअरिसहिओ मुरअण सुहिओ बुद्ध रहससाअरे ।

राजा—(निर्वर्ण्य) वयस्य सम्यगुपलभितम् । अत्र हि ।

चूर्णचूर्णकुरापं क्षणमथ कलिकाः पाटयन् पाटलीना-
मास्केदन् कुवकोशे भटिति पिपटयन् कुद्मलं कारहाटम् ।

भिक्वन् मकारषट् सुबुलमयिकचं चंपकानां च पुम्बन्
पुष्पादभ्येति पुष्पं मधुकरनिकरः प्रातर्हर्षप्रकर्षः ॥ १५ ॥

अपि च । अयं च सन्तु मतेगात्रमदामोदसंशान्तिगुणभिमुमनाच्छादयति
सप्तच्छदो गंधांतरग्रहणक्षान्तिं प्राणपुष्टयः । अयं च धौतवल्धौतगोहककमनी-
यानि सकौतुककामिनीजनानग्रहणलीलाहोणि विभर्ति महाराणि पत्न्यानि
जंबीरः । इमानि च सिम्भरितानि हृदयति विबोधानां प्रकोहकांति पुण्ड्रे-
शुकांटानि । अयं च तल्लणकामिनीकर्णपूरकरणयोग्यानि बहाति प्रबालपाट-
लानि प्रबालान्यशोकः । अमूनि च प्रविदविद्यासिनीपाटकरचनोचितानि
शुक्लच्छदवि हरति हरीति विलोचनानि मालिकेरवराणि । ॥ च मुक्ति-
विश्वैकामिनीर्षानोरस्तेभविभ्रमा स्तम्भयति वीक्षणानि राजशभा । (अन्यतो
विश्लेष्य निर्वर्ण्य च)

हृष्यामघानुधावत्यधरकुलकचार्जिता इतपंक्तिः

गौडीनां ग्रीवपाककमपरिर्दलितं एवं फल्लिर्दृष्टिभ्रंशः ।

निष्ठभरणवर्णच्युतिभिरवहितघाणलेहरयगंधं

कार्म्यीरागण्टदोभां कवल्यति फल्लिमिर्मलमां तुलिङ्ग ॥ १६ ॥

(अन्यतो दृष्टा) इतश्च ।

रमयति हरिद्वंतोद्विह्वैर्विलूयविकाशितै-
रलकरचना चोलस्त्रीणां मुखेष्वेव तानितैः ।

अनतिजरष्टैः पुष्टैरेषां जपाकुसुमारुणै-

र्विधुरमुकुलान् बंधूकांस्तान्मनो धनु मन्यते ॥ १७ ॥

इतश्च ।

असी शिरीषः कुसुमानि घसे

सुलोचनाबाहुलतामृदूनि ।

प्रियाकपोलच्युरणार्चनीयै-

र्विभाति लोभः सुमनःपरागैः ॥ १८ ॥

(स्पर्श रूपयित्वा) अहो मनोज्ञं मदाकिनीतीरोपानमान्तस्य ।

अत्र हि ।

वर्पतः प्रविकासिकेसररजश्चूर्णान्मधुधोतिनः

कर्पतः कलकंठकंठकुहराचूतासबाद्वा गिरः ।

सद्यः खंडितमानिनीहृदयगान् मंदानिलांधावना-

मालेपान् परिशेषयन्ति न परं धैर्यादलेपानपि ॥ १९ ॥

विदूषकः—वेअस्स इवो दक्खिअडु मंदाइणि ।

राजा—(विलोम्य निर्वर्ण्य च) इयं सल्लु मदोद्धरोदाममत्तिकाश-

पक्षविशेषशोभणप्रक्षरदरविदमरंदावस्कंदसांद्रसलिला सलीलाविलोडमान-

पाठीनपरिपाटीजाटिलकस्तोला कलकणितानुमीयमानेन्द्रिगुंदांदोलितवि-

निर्द्वेदीवरवना विहागकेलीकलमायमानकोकनिनदमुत्सरितविक्रवकोक-

नदकुटीरकोटरा सकांतुकवरटारटनानुसग्नसम्भातकलहंसकुलसंकुलोत्फुड-

पुंढरीकरंदा चद्रुत्सर्ज्जितकुटिलपदपेतिचिजितगर्पतसेकततटा मसाद्-
नुलितनिर्मलफाटिकतटा विपशितसोमंषिकर्गपसंक्षपंधुरितगंधवाग नंद्-
यति मयनानि मेरुकिनी । तथाहि ।

यासर्पति मुद्गुल्य मूर्ध्निता

सौरभेण युगपत्समीरणम् ।

हर्षद्वयानमकरेशमैश्वरा-

पुष्पसुखानि च मदोत्पलानि च ॥ २० ॥

अथ -

कथिस्वंपुं मयतिदतिपरायर्तितमयः

पुनर्विदुः कृत्वापतंभमवदापरिध्यातसालिलः ।

कृत्स्नोऽप्युपास्यते विषयमानो मिमिक्षहः

प्रपादो ज्ञान्दव्याः प्रधयति गर्भात् कलकलम् ॥ २१ ॥

पितृभ्यः लक्ष्मीकालः नमः इत्युक्तं

द्वितीयतः निम्नलिखितानि कर्तव्यान्धकारोऽङ्गद्वयम् ।

अथाथदुर्लभैः कामारण्यपदि मीनकेतोरपि

एतरेत इय कृतयः किमपि कौतुकं लभ्यते ॥ २९ ॥

विद्युत्क - (निर्देश्य) भां वज्रमेव द्वावरा द्वाव तस्य पाटिपदपदोदित-

[illegible]

(अन्यतो दृष्ट्वा) इत्यथ ।

रमयति हरिद्वंतोद्विद्धैर्विद्वयविकाशितै-

रलकरचना चोलर्क्षाणां मुखेष्वेव तानितैः ।

अनतिजरटैः पुष्टैरेषां जपाकुसुमारुणै-

विधुरमुकुलान् बंधूकान्स्तान्मनो बहु मन्यते ॥ १७ ॥

इत्यथ ।

असौ शिरीषः कुसुमानि घत्ते

सुलोचनाबाहुलतामृदूनि ।

मियाकपोलधुरणार्चनीयै-

यिमाति लोभः सुमनःपरागैः ॥ १८ ॥

(स्पर्शं रूपयित्वा) अहो मनोशक मंदाकिनीतीरोपानमारुणस्य ।

अत्र हि ।

वर्षतः प्रविकासिकेसररजमूर्णान्मपुष्पोत्तिनः

कर्षतः कलकंठकंडकुहराघृतासयादां गिरः ।

सद्यः खंडितमानिनीहृदयगान् मंदानिलांश्चादना-

नालेपान् परिदोषयन्ति न परं धियांबलेपानपि ॥ १९ ॥

विदूषकः—वैभ्रस इदो इतिअदु मंदाशणि ।

राजा—(विलोक्य निर्वर्ण्य च) इयं सद्य मंदोदरोदाममालिकाभ-

रते । भणप्रभरदगविदमरदावम्क दसां दसलिला सलीलविन्दोदमान-

ति । दीमादि । कलकणितानुमीयमानेदिरादां दोदितवि-

विहारकेलीकनभायमानकोकनिनदमुमरतिविक्रनकोक-

नदकुटीरघोटरा सकौनकवरटारटनानुसर्गणमभानकनर्हसकुनसंकुलोत्फुल-

पुंटीकसंदा चटुलसंकीटकुटिलपदपेनिचित्रितपर्यतसैकतनला प्रसाद-
कुलितनिर्मलरफाटिकतटा विपतिसंगेभिर्गर्ग्यसर्वधर्षधुरितगंधका नंद-
यति नयनानि मेधाकिनी । तथाहि ।

वासयन्ति मुदुरम् भूष्यता

मरभेण पुगपत्समीरणम् ।

रपंदमानमकरवमेदुत-

पुनरुल्लानि च मदोत्पलानि च ॥ २० ॥

अथ च-

काचिच्छब्दकुंजप्रतिदतिपरावर्तिनमवः

काचिद् वृक्षापतंघ्रमवदापरिध्यातसलिलः ।

काचिमोक्षपातमुंतयिषटमानोमिनिवदः

प्रयातो जान्मद्व्याः प्रथयति गर्भारं कलकलम् ॥ २१ ॥

इतथ ।

विद्युत् लहरीजलं ममनि वुरमभांस्थिता

विवर्तितनिघातघुघ्रकरपालधारोऽग्नबलाः ।

मयाधदुलर्चकमारमपदि मीनकेतोरपि

रगुरंत इव कतयः किमपि कर्तुम् तन्यते ॥ २२ ॥

विदूषक - (निकर्ष्य) भा वभोस दवग दव इति पाटिकपदवादि-

१ इतिपाटिक

२ इति

३ इति

४ इति

५ इति

६ इति

७ इति

८ इति

९ इति

१० इति ११ इति १२ इति १३ इति १४ इति १५ इति १६ इति १७ इति १८ इति १९ इति २० इति २१ इति २२ इति २३ इति २४ इति २५ इति २६ इति २७ इति २८ इति २९ इति ३० इति ३१ इति ३२ इति ३३ इति ३४ इति ३५ इति ३६ इति ३७ इति ३८ इति ३९ इति ४० इति ४१ इति ४२ इति ४३ इति ४४ इति ४५ इति ४६ इति ४७ इति ४८ इति ४९ इति ५० इति ५१ इति ५२ इति ५३ इति ५४ इति ५५ इति ५६ इति ५७ इति ५८ इति ५९ इति ६० इति ६१ इति ६२ इति ६३ इति ६४ इति ६५ इति ६६ इति ६७ इति ६८ इति ६९ इति ७० इति ७१ इति ७२ इति ७३ इति ७४ इति ७५ इति ७६ इति ७७ इति ७८ इति ७९ इति ८० इति ८१ इति ८२ इति ८३ इति ८४ इति ८५ इति ८६ इति ८७ इति ८८ इति ८९ इति ९० इति ९१ इति ९२ इति ९३ इति ९४ इति ९५ इति ९६ इति ९७ इति ९८ इति ९९ इति १०० इति

कुडिलविमददादाकराडमुहुकुडगा समुनेभिदृक्कमदथा दीर्घनि तांता
विअ दोषंरा । मअन्याइजेन मअनननअगणिअता मअग । इदो अ
ममलरमयमाअनननयाविदंगपरिरिज्जंतपमिरा दीहापुरमहंइगाभिगा द्वंनि
ओहितं गिरंतरममंतमदिलुअग तादूरा । इदो अ मअगागाअजगा-
वतरणदूरोसारिअमेवाला गिअमूनिअनवाला पमादपाअडपदिअंदिअनीरत-
रणिअरा सजिदा विअ दयणा, जेणद्विअ हांनि मिअजां । विमरविअंत-
पाद्रीणादिमदूपा तिरया । इदो अ मन्दशर्यनमंदाइणीवगनुअंतपेरता मुख्य-
तमहरसारसणिगादमणहरा अस्तिवति लोअगाइ गिअंदायगासिअगा-
अवावदासीसितरंगमा तद्वहुंगमा ।

राजा—(विलोक्य निर्वर्ण्य च) अहो सुहृणीयता जान्हव्याः । अत्र हि ।

तरंगम्रेल्लोलव्यतिकरपरायतितलं

हृदा सारंगाक्ष्यास्तुलयति विलोलं कुवलयं ।

स्तनौ तस्याः कार्तस्यरकलशसीमागयजयिनी

स्मरक्रीडादोलौ स्मरयतितरां कोकमिथुनम् ॥ २३ ॥

(सविशेषोत्कंठम्) ।

यसक्रीकरणे करेण सदयं यद्वा नसोल्लेखनं

गण्डाम्यामुपगूहनं यदसकृद्वेण यत्पीडनम् ।

आघ्राणं कुचयोर्यदुत्पुलकयोर्यधार्पणं नेत्रयो-

र्यद्वा चूचुकुचुवनं व्रजतु तद्गुं च तां नामुमः ॥ २४ ॥

विदूषकः—वअस्स अत्थि तिस्सा दंसणेवाओ ।

१. जानव्याः ईदंति हृदयानि । विसृज्यविहरत्पाटीनश्चिन्मयूषाः तत्र । इतश्च मंद-
बहन्मंदाकिनीपवनधूसमानपर्यताः धूसमाणमधुरसारसनिनदमनोहरा आशिषति
लोचनानि निकटवकाशगतातन्वाहतशिशिरतरंगा. तद्वहुंग. २ वयस्य अस्ति
तस्या दर्शनोपाय. ।

राजा—यस्य कथमिव ।

विदूषकः—भणितं तु अम्हाणं सोविश्टेण छलेण, आगमिस्सिदि सोहममज्जनस्ये एत्थ वासीराअउत्ति ।

राजा—तदपि द्रव्यायः ।

(निर्वर्ण्यो परिक्रमन्तः)

(ततः प्रविशति मुत्सेयन् नयमालिका येटी च)

नयमालिका—विअसहि आव मज्जनयेटा ताव एत्थ गंगातीरज्जाणे दिट्ठिओ विणोइस्सम्ह ।

सुलोचना—अहं विअसहि भणदि ।

नयमालिका—इदो इदो विअसहि । (सर्वाः परिक्रामन्ति)

वेटी—(निर्वर्ण्य) अहो इमस्स गिरंतणुत्तसयअकुसुमदाए रसकंबलोगुंदि-
देहिं पिव पाटिमइडुमेहिं गिरंतणुत्तदाए कणतकणअपचाइसंणणेहिं पिव
कंचणयोदिआरपाअवेहिं गिम्मविअसिअकसणमुच्छदाए ईदणीलमणिकिर-
णसकल्लेहिं पिव तापिच्छेहिं गिविडविहदिअसामलमउलदाए गिम्मलमर-
गअमोहबलदेहिं पिव सरिणहिं पणपिणअधडमंजरीसहसदाए मोति-
अणिअरगुच्छेहिं पिव विअसिअसिपुवोरेहिं इंसिदेण पंचवणअकुसुमविच-
डुएण सज्जीवकरत विअ पंचवाणाइ सुअविहारओगसमगापुटिणसेहि-
अस्स पत्तवहत्तकेअइववेत्थिअस्स रमणिज्जइ गंगातीरज्जाणस्स ।

१ नागनं सम्पत्त्याह मोविश्टेण छलेन । आगमिष्यति सोभागमज्जनस्ये
अथ वासीराअपुत्ति । २ विअसहि वाक्यमनयेत् । तावदथ गंगातीरज्जाणे
दृष्टव्यमादायिष्याम । ३ यथा प्रियमस्मी भवति । ४ इत्थं इत्थं
प्रियमस्मि ५ अहं चाम्य निजगत्युत्तमसयअकुसुमदाया रसकंबलोगुंदि-
पारमइडुमे निजगत्युत्तमसयअकुसुमदाया रसकंबलोगुंदि-
नयमालिकापादये निजगत्युत्तमसयअकुसुमदाया रसकंबलोगुंदि-
नयमालिकापादये निजगत्युत्तमसयअकुसुमदाया रसकंबलोगुंदि-
नयमालिकापादये निजगत्युत्तमसयअकुसुमदाया रसकंबलोगुंदि-
नयमालिकापादये निजगत्युत्तमसयअकुसुमदाया रसकंबलोगुंदि-
नयमालिकापादये निजगत्युत्तमसयअकुसुमदाया रसकंबलोगुंदि-
नयमालिकापादये निजगत्युत्तमसयअकुसुमदाया रसकंबलोगुंदि-
नयमालिकापादये निजगत्युत्तमसयअकुसुमदाया रसकंबलोगुंदि-

पुंढरीकसंदा धदुलसंजीटकुटिलपदपेन्निचिजितपपतसेकततला मस्यद-
तुलितानिर्मलस्फाटिकतटा विषयितसोमंभिकगोषसंबंधंधुरितगंधवाहा नंद-
यति मयनानि मंदाकिनी । तथाहि ।

वासयन्ति सुहृदम मूच्छन्ता

सौरभेण युगपत्सर्मारणम् ।

स्यंद्मानमकरंमैदुरा-

अप्युत्तमल्लानि च महोत्तमल्लानि च ॥ २० ॥

अपि -

कचिस्त्वंपुंजमतिहतिपरायर्तितमयः

कृषिर् नृणां यत्तु मया वदपरिभ्रातसहितः ।

कश्चिद्भोषः पातद्वृतयिषदमानोर्मिनियहः

प्रयादो जान्दव्याः प्रथयति गर्भीरं कलकलम् ॥ २१ ॥

पिसुत्य लहरीजलं नभसि दूरमशोन्विता

विद्यार्थितनिशातशुभकरयालधारोज्ज्वलाः ।

शुभाशुभद्वयसंक्रमणपरिचयः मीनकेतोरपि

एकुरंत इय केतायः किमपि कांतुकं तन्यते ॥ २२ ॥

विष्णुपक — (निर्दण्ड्य) भो अमरम दवर दाव हदा पाहिरुधुदकोहि-

[illegible]

पुंस्त्रीकरोता षट्पुल्लोकादिषुटिष्वपेतिचित्रितपद्मसैकततटा प्रसाद-
दुलितनिर्मलम्काटिकतटा विपदितसौगंधिकगणसंबन्धपुंस्त्रीगणधवाहा नन्द-
यति मयनानि मेदाकिनी । तथाहि ।

वासयति मुदुरम् मृच्छंता

मौरभेण युगपत्समीरणम् ।

स्वंदमानमकरंदमेदुरा-

ण्युत्कलानि च महोत्पलानि च ॥ २० ॥

अपि च-

कचिच्चदृक्कृमयातिदतिपरावर्तितमयः

कचिद् वृत्तायतभ्रमयदापरिध्यातसलिलः ।

कचिद्रोधःपातमुंतीविषटमानोमिमिनियद्

प्रयादो जान्दप्याः प्रथयति गर्भार कलकलम् ॥ २१ ॥

इतथ ।

यिमुत्प लदरीमलं नमनि दूरमघोत्थिता

वियर्तितानिजातशुभ्रकर्यालधारोऽञ्जवलाः ।

अपाद्यदुल्लङ्घक्रमास्मपदि मीनकेतोरपि

स्फुरंत इय केतयः किमपि कौतुकं तन्यते ॥ २२ ॥

विदूषकः - (निर्वर्ण्य) भो बभौस दवर दाय इदं पादिवचदकोटि-

१ इमादशापः । २ दापः । ३ भो वयस्य पश्य तावदित प्रतिपद्यको-
टिषुटिष्वपेतिचित्रितपद्मसैकततटा प्रसाद-
दुलितनिर्मलम्काटिकतटा विपदितसौगंधिकगणसंबन्धपुंस्त्रीगणधवाहा नन्द-
यति मयनानि मेदाकिनी । तथाहि ।
वासयति मुदुरम् मृच्छंता
मौरभेण युगपत्समीरणम् ।
स्वंदमानमकरंदमेदुरा-
ण्युत्कलानि च महोत्पलानि च ॥ २० ॥
अपि च-
कचिच्चदृक्कृमयातिदतिपरावर्तितमयः
कचिद् वृत्तायतभ्रमयदापरिध्यातसलिलः ।
कचिद्रोधःपातमुंतीविषटमानोमिमिनियद्
प्रयादो जान्दप्याः प्रथयति गर्भार कलकलम् ॥ २१ ॥
इतथ ।
यिमुत्प लदरीमलं नमनि दूरमघोत्थिता
वियर्तितानिजातशुभ्रकर्यालधारोऽञ्जवलाः ।
अपाद्यदुल्लङ्घक्रमास्मपदि मीनकेतोरपि
स्फुरंत इय केतयः किमपि कौतुकं तन्यते ॥ २२ ॥
विदूषकः - (निर्वर्ण्य) भो बभौस दवर दाय इदं पादिवचदकोटि-

(अन्यतो दृष्ट्वा) इतश्च ।

रमयति हरिद्वंतोद्विद्धैर्विलयविकाशितै-
रलकरचना चोलस्त्रीणां मुत्तेष्वेव तानितैः ।
अनतिजरतैः पुष्टैरेषां अपाकुसुमारुणै-
र्यिधुरमुकुलान् वंधूकांस्तान्मनो बहु मन्यते ॥ १७ ॥

इतश्च ।

असौ क्षीरपः कुसुमानि घत्ते
सुलोचनाबाहुलतामृदूनि ।
प्रियाकपोलप्युरणार्चनीयै-
र्विभाति लोभ्रः सुमनःपरागैः ॥ १८ ॥

(स्पृष्ट्वा रूपयित्वा) अहो मनोज्ञं मंदाकिनीतीरोपानमास्तस्य ।

अत्र हि ।

वर्षतः प्रविकासिकेसररजधूर्णान्मधुद्योतिनः
कर्पतः कलकंठकंठकुहराधूतासवाद्रां गिरः ।
सद्यः खंडितमानिर्बाहदययान् मंडानिलोद्यांङ्गना-
मालेपान् परिदोषयन्ति न परं धेयांबलेपानपि ॥ १९ ॥

चिदूपकः—वैभक्त इवो दक्षिणभद्र मंदाकिनी ।

राजा—(विलोक्य निर्वर्ण्य च) इयं सख्यु मंदोद्गरोद्गममहिम्न
पक्षविशेषभोभणप्रभरदरविन्दमरंदावम्बुदसां दसल्लिख्य सखीलविटोट-
पाठानपरिपाटीजटिलकडोल्लोख कलकणिनानुमीयमानेदिरभूदां दोलि
निद्वेदीवरचना विहारकेलीकलमायमानकोकनिन्दमुसरतिविक्र-
नदकुटीरकोटरा सकांनुकवरटारटनानुसरणसभांतकलहंसकुलसंकुलो

धार्मिदुर्गदीकद्वय तेण जणेण धितावर्सा । अह अ अत्यरो एसा
 जितमगवहा धिना । आं येअ सु तेण तुहग्यामेतदंशणसुहसाण्णा महा-
 बाहणा अभिजातबिन्दू कण्णमाणं अभिद्वं अगणअंतेण दवरंतसमिधि
 होअगणत बहमि बरमणेण एकपदेकमरिआ एसो अ तसस आदिकमो जे
 अहं येअ शभे धरिदुकामा पदमं येअ तेण जअणार्णदुदाणपुणजबंजेण

[illegible]

[illegible][illegible]

उणुलुगुग्दीमसरिच्छेहि मिणित्थपमहन्धवन्दीत्तेहि सअं बुद्ध
 नम्महि एतो अमे विवेअमुटो मणोगतो जंसा एव्व होदु सज्जोवि दिअहे
 सा एव्व होदु सअत्तावि बेत्ता, सो एव्व होदु मज्जोवि उइसो, सा ए
 होदु सअत्तावि दिसा । अहिं सणमेत्त दंसणमुहं जामि । किं उण ज
 अण्णाइ वि अलीअलज्जावसणाइ ओहिन्दसज्जमहेवगाइ महिच्छवेच्छ
 साहसिआइ दोण्णि लोअणाइ लहेअति । कोअ तस्स पच्चुवमारो दप्प
 णस्स, जेण पढिच्छंतेण तस्य पढिच्छंदअं दिण्णं मे जाहिच्छंदसणसु
 लोअणार्ण । अहन्नुद्धो सु सो इप्पणो जेण सणवरि वेअ गोपिअं तस
 पढिच्छंदअं । णिदविसणो अ सो जणो जेण मुहुत्तमेत्तादो तिरोमवतेण
 पढिच्छंद अदंसर्णापि अप्पणो ण सहिदं । अहव अह चेअ एत्थ अपरज्ज
 मि जा अहं संपुण्ण (दंसण) मेत्तएणापि तं जणं असमाविअ दप्पसंतस
 चेअ तस्स जहपुरं हि पत्थिदा । कहं वा एत्थ अत्तणोपि ण पमवति
 लज्जेमि जा अहं तदंसणरमणिज्जं मूमिं आवत्तिअ पुणो दंसिदुंवि
 लहेमि । सुव्वइ अ मए सज्जोव्वणस्स जणस्स अभिमदजणदंसणे उक्खंसंदि
 दधीरगमलो उव्वासिदविणअवसणो अवणीदलज्जतिरक्खरणीओ वूसहारं
 मककसो मअणो णाम कोवि अंतकरणं अविसवदिति । तं किर एदं मए
 दाणिं अणुहविज्जदि जेण मे अवर एव्व अदो पहुदि चिंता । अण्णो एव्व
 संतावग्गमो मणस्स विआरो इदो अ मे अज्ज पवत्तदि
 वेळक्ख जं तदंसणसमए सम्मुहासीणाए इमाए णोमालिआए तक्खणधीरक्ख-
 लणविलक्खो मे मावो लविसदो ण वेत्ति ।

नयमालिका—(विलोक्य) पिअेसहि किवि चिंतअंति विअ ल-
 विसज्जसि ।

सुलोचना—(सवैलक्ष्यं) जइ अत्थि कहं तेण कहइस्स ।

नयमाटिका—एषं सु जं चित्तिज्ज्ञं तं कहेइच्चंति णिओओ । अइ सु
अवं पटिबद्धं णत्थि तइ णं चित्तिज्ज्ञं कहिज्ज्ञं कण्णभाजणस
उण सुत्तिणिदेवि जणे पटिबद्धदि भाषावेइणं णिसग्गसिद्धा लज्जा ।
ता समदिइं मए लज्ज एव्व तुह अंतकरणं णिगुरावेदिणि । अइ लविसज्जदि
एव्व सदिलणित्थेहिं अंगेहिं अदिण्णसेरसंमासणेण मुहेण विमिइजिणेहि
अ लोअणेहिं अणुअदिजंति कावि दुरंता तुह चिंता । हिओ णअवेवडा-
जसापाइणिअसि अदिबेठा तित्ठा आरंभोसि तक्केमि जेण तइो पडुवि
अण्णारिसं ते भासिअं, अण्णारिसिअ दिट्ठि, अण्णारिसं अ सरीरअं,
अण्णारिते एव्व तुमेवि लविसज्जसि । तइो अ एकावि इमा अईइ
जामिणी अत्थं गमअंती विवेअं । अंधराअंती अंतकरणं, अभिदुवंती णिहा-
सुहं, णिम्मूलअंती धीरं, उम्मीलअंती संतापं, सर्जणससवि लज्जाभाणेण
अणुण्णामिइमुहिए अजाणंतीए कहणिज्ज्ञं, अमुणंतीए करणिज्ज्ञं कइं
करंदि तुह गइ ।

सुलोचन—(सर्वेयस्यं हेयं च) किंएइं दिवि हिमए काऊण
विककसेहि ।

१ न तालु दक्षित्यने तात्कथयितव्यमिति विद्योते यथा स्वचरं प्रतिवर्षकं
कामि तदा मनु चित्तं कथ्यते, कथ्यमाणस्य पुन सुप्तिगन्धेति जने प्रविशन्ति
भाषावेइणं निमग्नसिद्धा लज्जा । तस्मान् समर्थितं यथा लज्जे तदंत करणं
णिगुरावेदि इति । यतो लज्जन एव दिक्षित्यनिस्तोहयेरदनस्तोभाषणेन मुत्तेन
स्तिमिर्गसिद्धायां च स्वचरान्दामनुभवमाणा कापि दुरता विना संधं नगरदेवता-
याजाप्रभृति अतिवज्जलकया आविभ हुते तर्कयामि । येन तत् प्रभत्यन्याएतं
ते भाषणं अन्वारेणो च तटि अन्वारेणो च सरीरे, अन्या एवेव तन्मपि
सूचय । तत्तथैकाए इयमप्येता द्याविरी अस्त गमयती विवेक अध-
वारदती अंत करणमभिदावदती निद्रागुप्त । नमुत्तयती हेयं उन्मीलयती सं-
तापं सखीजनस्थापि लज्जाभरेणानुजमितमुख्या जायेत्या कथनेयमजानत्या
करणीयं कथे कथमापि तस्या सीमता । २ विमनए दिवसि हृदये कृप्या विकल्पने ।

मयमात्रिका—विभक्ति अने ते मयान जण वरिष्ठेन वरीरं तु मे
 मयान मयान उमे वरं मोक्षमा विविदि । मयनेन मात्रपेन कर्मात्मन
 अविद्वान्मे वरं वर्यदि । मयान तुलोति होतं मातुलोति मुनेति
 ज्यो मयिमे उल्लसमानं वरं, तामिमे उल्लसमानं मयं, तामिमी अति
 मयिमा वरिदि न उल्लसमाननिवमर्ते अल्लस्य संभाविगदि । उल्ल म
 विमवति तु वरं मयान्मयानिभिमे आमर्तेन होतं तेन । म
 विविदिता वरति वरिदि । कर्तुं तु मं येन मयं वरिगमि ।

(गुणेभ्यः नामने कर्त्तुं विभक्तिर्लुप्यते)

मयमात्रिका—भविष्यत्कृत् मयि जाय एव लज्जतेनी कर्त्तुं ते वि-
 भक्तिः न मयिमेति ।

सुलोचना—विभक्तिं गीतव्यो एव लज्जापरवदीष्ट मय माय-
 मयणादिकर्मो ।

मयमात्रिका—सर्गवसिदेवि अ कण्ठआणं इममि अन्ये कर्त्तुं जाय
 विभक्तही अवाग्गदि ।

विभूषकः—(कर्त्तुं दत्त्वा) वेअस्स एव एव विभंगुणामवमूले इति-
 आगणालाभो मुणिज्जइ ।

१. प्रियसखि भले ते भयेन यावत् स्नेहेन बलवत्सन्तु मे पुण्यस्यान्मा स्वान्
 एवावलम्बा दृष्टिर्न मद्भागा भागधेयेन कन्यकानामभिरूपणम पतितेभ्यस्ते तत्र
 पुण्यमपि केवल मानुषस्येति आनीहि मतस्तादृशमुज्ज्वलं मधुरं क्व तारामुदार-
 गभीरं सत्त्वं तारणी च धारललिता प्रकृति नोपमलोत्रिमादन्यस्य संभाव्यते ।
 अथ च । प्रियसखि तत्रैव स्वयवरयात्रानिमित्तमागतेन अवितर्य तेन । तस्मान्नि-
 यितेदानी भव । कात्थ सन्तु तमेव स्वयं वरिष्यसि । २. अति अत्रिममापि
 नाम एवं लज्जती कथं ते हृदयान् लज्जसि । ३. प्रियसखि क्षणव्य एव लज्जापरवत्या
 मम भावगूडनातिक्रमः । ४. स्वभावविशेषि कन्यकानामस्मिन्नर्थे कथं नाम प्रिय-
 सखी अपराध्वनि । ५. वयस्यात्रैव प्रियगुणदण्डूले स्त्रीजन्यालय ध्रुयते ।

meds: 1

राजा - (आश्चर्य) अग्नि जल का प्रेम ! (स्वयं) जल-
 प्रिया प्रेमविरागमय ! प्रेमविरागमय ! प्रेमविरागमय !
 प्रेमविरागमय ! प्रेमविरागमय ! प्रेमविरागमय !

विद्युत्-चुम्बकत्व - (क) चुम्बकत्व का कारण विद्युत्-धारा है। (ख) चुम्बकत्व का कारण विद्युत्-चुम्बकत्व है। (ग) चुम्बकत्व का कारण विद्युत्-चुम्बकत्व है। (घ) चुम्बकत्व का कारण विद्युत्-चुम्बकत्व है। (ङ) चुम्बकत्व का कारण विद्युत्-चुम्बकत्व है।

राजा -- (निर्वन्धे संस्मृत)

[illegible]

निम्नलिखित सूची में दिए गए विषयों में से कोई एक चुनिए और इसका विवरण दीजिए।

निम्नलिखित प्रश्नों पर विचार करें और उत्तर दें।
 (क) निम्नलिखित प्रश्नों पर विचार करें और उत्तर दें।

संस्था का नाम: राष्ट्रीय प्रशिक्षण परिषद

[illegible]

विभाग प्रमुखों के सम्मुख प्रस्तुत किया गया।

सुशोचनता - साफ़ और चमकदार होना।

गुणोत्तम - श्रीमान् ।

॥ गणेशाय नमः ॥
 विदुषः ॥

विद्युत्त. १४/११/१९८५
१४/११/८५

(निबंध) कृ० वि० वि० रत्न बाई लोखरे

निर्वाण कृत् विमर्श विद्वत्
नृपकर्मिणीसि यत्नानुनिभाता दिगम्बरी

[illegible]

1. 1980

[illegible][illegible][illegible]

कालुषीतदुःखदार्ढ्यवदेति दृष्टमर्थमिति । कल्पेति दिक्षु कल्पनेन
 भावेति । सा चेति द्वाव आद्य कालिजा आश्रयिण्यदि । अन्य तदुक्तं
 ददितम् ।

पुनर्विचारा — श्री (विभागाध्यक्ष) महोदय : (उत्तर)

सद्व्यवहारः—इदं इदं विप्रसक्ति (विप्रसक्ति)

[illegible]

અવધા : જાન : જહોર : રત્નમલકગુપ્તાએ જારિયાઉ કરીને
દિનાર્જીઃ ઓળિચિંકે કમિયુ ફસલદી દુખમહાર્જભક્ષણ
આત્માર્થેટાંચ લેટે પ્રાપ્તમનુ શ્રાવ્ય વાત્સર્ગિકે ન હાવા .
વિદ્યાનિશાયસરખા સંભારિત દુઃસ્વચારત્વભવધાસનવધાઈ ૬૫

विशेषतः :- संशोधन इ-11 राज्य की आवश्यकता ।

राज्य को दो हिस्सों में , उत्तर-पूर्व हिस्से में १५०० वर्ग मील क्षेत्रफल, १५०० जनसंख्या ;

हार्मोनिक (अर्थात् गणितिक हार्मोनिक फंक्शन) का प्रयोग करने पर हमें प्राप्त होता है कि

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥

सुशोचिता १००००००० १००००००० १००००००० १००००००० १०००००००

संज्ञासूचिका संख्या ११५४६४

1. The following information is for the purpose of the above mentioned contract and is not to be used for any other purpose.

इदं हि—

जरठरविमयूखतापताम्यत्—

किसलयदुर्बलकोमलांगयष्ट्या ।

चकितहरिणशावलोचनाया—

मभिरमते हृदयं सुलोचनायाम् ॥ २३ ॥

नयमालिका—कां वा एतय असंबंधं मंतेदि मुसंबंधं चेज सु एहं
मविस्सदि ।

सुलोचना—(स्वगतं) अमोहवादिणी होहि ।

राजा—इयं सत्त्वसंहितपराक्रमस्य मकरकेतोरसंहार्यशौर्यहेतुः सुमहा-
नवष्टम्भः (आकाशे लक्ष्यं बद्धा) अयि भोः कुसुमधन्वन् वृषा कल्पसे
इदमुपालभ्यसे ।

यत्रैते स्फुरतः प्रमथ्य विनयं दीप्यं भुवौ सुभ्रुयो—

यत्रैते हरतः प्रसृज्य सरले धैर्यमहं लोचने ।

यत्रैपास्ति विमोहनाय जगतस्तत्र स्मरं ध्रुवतां

कोदण्डे च शरेषु च त्वयि च भोः श्यात्पौनरुक्त्यं परम् ॥ २४ ॥

सुलोचना—(स्वगतं) अवि नाम सो जणो अज्जदि दंसणसुहं देज्ज ।

नयमालिका—(विभाव्य स्वगतं) कह एसा चिंताभरेण बल्लिअं सिज्जि
होवु गाव इमाए हिअअं अकिसवामि । (प्रकाशं) पिअंसहि एसा सु सह

१. का वायासंबंधं मंत्रयते सुमबंधमेव खलु एतद् भविष्यति । २. अमोहवा-
दिनी भव । ३. अपि नाम स जनः अयापि दर्शनसुखं दास्यति । ४. कल्पमेवा
चिंताभरेण बलवत् शिष्यते भवतु तावदस्या इदममाक्षिपामि । ५. प्रियसखि एषा
खलु सह समुपारत्तुराकारं देवकेतिकलहकलकलमाभीरेण शब्दापयतीव माक्षतेन
भागीरथी । तस्मादुत्तिष्ठ तावत् यावत् सरलिका आगमिष्यति तावन्मंदाकिनी
पस्याव ।

समुद्योतपुरारक्षारद्वयेटिक्कटअन्तर्गभिणेण सदावेदि विअ मारुणेण
भारिणि । ता उंहेहि दाव जाव सरहिआ आअमिस्सदि । ताव मंशअणी
दन्तिगह ।

हृष्टोचमा—अं विअरुहिए रोअदि । (उन्निहतः)

मयमालिका—इदो' इदो विअरुहि (परिक्रामतः)

राजा—(निर्वर्ण्य) कथं समयवहापनः संमतिं संप्रापयते कुसुमधन्वा ।
मय हि—

अस्याः कामः कठोरः स्नानतटयुगले नाभिरधि गभीरो
पिरत्तार्णः श्रोणिर्विधे गतिषु कृतपदी हस्तयोर्वसहस्तः ।
जातोत्कंडोय कंडे सुगमनु सुमुख काममोहे न रागो ।
पिघ्नांतद्यापमक्ष्णोर्जनयति हृदयस्याध्ययस्यामयस्याम् २९

विदूषकः—वभंग इदो एव कहं आभच्छनि ।

राजा—ससे विअत्र कुर्म । अयका स्वयमासीदुत्थोरनयोदुष्ट एव
याहच्छिक्क टपनिपातः ।

सुलंघना—(अग्रतो गजान हृष्टा ससाध्यम समीपमुक्त्यं वाग्वगतं)
अहो मा एव एव समाणीदो दुज्जेण ।

मयमालिका—(गजान हृष्टा अपवार्यं) विअरुहि दिहिआ
वुंरुहि मा एव जणो एव समाणीदो दुज्जेण ।

सुलंघना—(सहाजमपवार्यं , ह्रीन्नि हि एव इतिअदु ।

मयमालिका—(अपवार्यं सम्मितं) इम एव वा पुच्छसु ।

१ वन प्रियसख्या वृक्षे । २ इम इत प्रियसखि । ३, वयस्य इत एव
कथमागच्छत । ४ अहो न एषात्र समाजीनो देवेन । ५ प्रियमाले दिष्ट्या
कथ्यते, ६ एव वनोत्र समानीतो देवेन । ७ इत्येव विमत्र विपत्ता । ८ इममेव
मनु वृक्ष ।

सुलोचना—(सेष्यमपत्रार्थ) हलो पुणोवि किं असंबद्धं भणामि ।
(अन्यतो गंतुमिच्छति) ।

नयमालिका—पिअंसहि मा मा कुप्पेहि (हस्ते गृह्णाति)

राजा—(स्वगतं) अयमत्रावसरः । (उपसृत्य सप्तात्वनम्) अयि सरले—

येन व्यर्लाकेपि कृतेन कांषो वाक्षिण्यरुद्धो लभतेऽयकाशं ।
तस्मिन् अनेऽस्मिन्नकृतापराधे कुतो ब्रूया त्वं कुपिता भयासि ॥३०॥

विदूषकः—कंहं कंवणा अत्तहोदी ।

नयमालिका—अदक्खिणे कह अपुब्बदसणसंभावणीअस्स इमस्स
जणस्स वज्जं लंघेसि ।

राजा—ससि कुतः तत्त्वसौ कुपिता ।

नयमालिका—इमं एव्वं पुच्छ ।

(सुलोचना सेष्य नयमालिका पश्यति)

राजा—सुंदरि प्रसीद प्रसीद ।

(नेपथ्ये)

इदो^१ पिअंसहि

नयमालिका—(कर्णं दत्त्वा) पिअंसहि सरल्लिआ णं सद्देवइ ता
इदो सिण्ण एहि ।

सुलोचना—(स्वगत) कंह एत्तिअंवि विग्धिदं । का गई ।

१. इला वनरपि हिमसंबद्धं भणामि । २. प्रियसखि मा मा कुप्य । ३. कथं
कोपनाप्रभवती । ४. अदक्षिणे कथमपूर्वदर्शनसंभावनीयस्याभ्य वचनं लंघयति ।
५. इमामेव पृच्छ । ६. प्रियमस्त्री । ७. प्रियसखि सरल्लिआ यद्वा शब्दापयति
तत्त्वादित्वा दीप्तेमिदि ८. कथमेनावदपि विधिते । का गति ।

विनीतोऽहः ।

(परिचय निवेदन)

राजा—अहो क्षणदर्शनमपि न सोऽव्ययीष्यादुना दैवेन ।

विदूषकः—कर्मसंनिधितो दार्जि होहि । अमाहाणो तु तत्त-
तोदीपं तुवन्मि बट्माणो ।

राजा—अपचितोपननेन च दर्शनेन प्रतिभजनविधीयमानविभ्रममाधे-
दितं तत्पार्षादितम् ।

तथाहि—

स्तनतटसमुत्तिग्ना मुक्तापली परिपतिता
तुनिदितमपि स्वर्णं कर्णोत्पलः प्रहितः कटः ।

विभ्रममितमुत्तं तस्या सत्याजमंभरितं गुणु-
मांघ्रि च निपातदृष्टौ न्यस्ते दृष्टौ स्तननूपुके ॥ ३१ ॥

(विधित्व सौसुख्यं) अहो अभिष्यं तस्याः विपस्यती प्रति प्रणयराशिं
कुपितं ।

तथाहि—

निराशरेण स्फुरितं न रक्ते विलासनेन रसलितं च तस्या
तथापि कोपं परिभाषिताऽस्य भिन्नकमेणैव निर्दिशितेन ॥ ३२ ॥

(अहो विनीतं मांघ्रिं ।)

क्षणमिह सवित्राश्यामघतो मे स्थितायां
स्तनतटपरिणातामप्युत्तमयावुत्तांघ्रि ।

पथि च विटविलभस्योभरीदां चलय
क्षणकृतमतिविद्यमानेभ्य भूय स्मरामि ॥ ३३ ॥

(सौख्यं निवेदन्य अहो इति) अहो इति अहो इति अहो इति

अहो इति अहो इति अहो इति अहो इति अहो इति

परमेव समुत्प्राप्तिसर्वांगीण्यपत्तिषा शिरोवेदनाभिस्तदाह्वयि । (मी-
रिगेकेडं ।)

भयसि भयसि मूर्धन्यं सद्यमेवोत्तमाहू-
यति सकृदपि तद्व्यासनेर्ष्यमुत्तिष्ठमवाणेः ।

रतिकलहयिमेर्ष्यर्ष्यनि त्वां विधाया-

रम परमवर्तितायः पारिछायंघट्टारः ॥ ३४ ॥

विदूषकः—भो वभागे समामण्यो मन्त्राण्यो आर दृष्टिं सेहान्
कण्ड तन्मोयो ।

राजा—(नमो नितोदय ।) कर्षं तन्ममर्षयम् ।

मगति ।

अतमिह अतमान्, अतमम् अर्षभार्

मर्षादित्यवगम्यमाने कर्षाभ्योममम् ।

अगति तन्ममगागानुपममम् अगति

मममर्षादित्यवगम्यमाने मर्षाभ्योममम् ॥ ३५ ॥

देव ।

आत्मा वा १२ आत्मा न ह मर्षादित्यवगम्यमाने मर्षाभ्योममम् ।

आत्मा न ह मर्षादित्यवगम्यमाने मर्षाभ्योममम् ।

आत्मा न ह मर्षादित्यवगम्यमाने मर्षाभ्योममम् ।

आत्मा न ह मर्षादित्यवगम्यमाने मर्षाभ्योममम् ॥ ३६ ॥

विदूषकः ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

तृतीयोऽङ्कः ॥ १ ॥

(ततः प्रविशति विटः)

विटः—अहो अनन्यसाधारणी वाराणस्याः समादिः ।

अत्र हि—

शुण पयाद्वार्य भवति पुरुषाणां बहुमतं
स्त्रियः स्वेरे हार्यः प्रणयचतुरैश्चादुपचनैः ।
धर्मं पामे वसं न खलु वसुगुप्तिर्धनयदा
कर्मानो काप्यन्या भणितिरभिजाता विजयते ॥ १ ॥

अतश्च—

वणिजो जित्वरीमानुः सत्त्वं वाराणसीमिमाम् ।
यदेनया प्यजीयत दिम्बान्यनगरधियः ॥ २ ॥

विशेषतः पुनरप्य मुष्टोचनास्वयंवस्याज्ञायामन्येह कापि शोभ
काशीराजधान्याः ।

तथाहि—

अभ्युत्थंत सारसबुसुमाप्यधितैर्गंधतांयै-
र्विधीमार्गाः पुरपरिजने नात्र समृष्टसुखा ।
पुष्पैश्च योतन्मपुलकजटैर्निष्यतयंभरीकैः ।
एयोकीयंत सुरभिर्भारिता वरमनो वार्जतराणि । ३ ॥

अपि च

उत्तमिधजपटांचलपुंज्यमान
उद्योतिविमानवितर्मान विभाम्यगुनि

गौधान्पुष्पमणितोरणकोजनद-

होलायमाननयवीनमामिकानि ॥ ४ ॥

पारिशीर्षी शय्यायाज्जने समागतो राजन्यप्राप्तोभूतो न शकुनि
ममावयामः । (पश्चिम्याप्तो विद्योत्प) । कनमनो विद्यामयाति-
र्महत्तमस्य मंगलान्नाद्यान्तेर्विक्रिया पश्यन्मित्रानामुत्पन्नितमनं शृंगारस्य
नाभिपुत्रं मीत्राया निमोणमुमिर्भिभागायाकर्षणादिनं तरुणजनमनोर्मीना-
नामयाहंदायन्मिर्दियसामस्य विनयमुगमयाभेगणंमो विनीतजनवा-
णानां श्यगुणविकल्पनम्भानं पीडनानां वेदम्यविनिमयवृत्तेकानां कग-
लगोलप्यतिहरापिपुनं वेदयाजनमानुजतेपिपुषिशाचिकानां पुगगा
वामलूम्नाणि कादारिका मुजर्गीनामपूम्मेतदर्शनं मायाप्रपंचस्य पारि-
पथिको निभेयमपथयान्धानां मनोरथमावास्वापो दुर्गन्तानां द्रविणवतां
सदाप्यदत्तकवाटो वेशकाटः ।

किंच ।

अयिस्त्रभस्त्रिग्धं वचनमवलेखं भयणयोः

परिप्यगस्तंगव्यसनमपहस्त्येव मधुरः ।

क्रतेऽन्त मज्जायात्मपरमुपचारश्च रुचिर-

स्सहृद्योद्भिन्नानि स्तनमुकुलकैर्यत्र सुदृशाम् ॥ ५ ॥

(स्पर्शं रूपायित्वा) अहो वेशवीर्याविहारसिकस्य कोप्यतिशायी
सौरभसंभारः समीरणस्य ।

अत्र हि—

प्रीटोमनारुचिरकंठधनांगरागः

कस्तूरिकापरिमलस्पृहणीयगंधः ।

सौभाग्यगर्वभरमन्थरयंबव मत्स्या

चेतः प्रलोभयति नस्तरणो नमस्वान् ॥ ६ ॥

एतद्वैव देवचक्रमभिरुह्य राजन्दबाह्वर्जोऽप राजमार्गं कथामाश्रयाम् ।

ॐ नमः शिवाय ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

त इहो दिग्दोर्णमल्लद्वयभिभाष्याग्निं यत्ति

द्वितीयः तदाभिमतासुचितमप्यारंभ एवमाह ।

अपेक्ष्यते नास्मान् मधुरमपराङ्मुखं सदसः

श्रियाः श्रयाश्वायदाः दणदणदमार्यै विष्टिताः ॥ ७॥

तदुक्तं च तस्यैव शर्माः दार्पणतान्त्रिकः । अथवा दार्पणं शेषावेष मे प्रत्यु-
त्पन्नदार्पणप्रमाणं वाच्यं प्रकृतम् ।

तापुण्यार्थीरुपयुक्तनिष्ठाः कर्पूरपारिहसकरंदुस्ताः ।

माहत्यानि धर्मिककृतानाधिवागान्वयग्रह एवमेव गुरुदण्डनाभ्यः ॥ ८ ॥

तदिदानीमेतन्मन्त्रादिषु । (पञ्चम्यापठोक्त्य च) कथमसौ वेदावाट-
 द्वात्मदत्ते कुर्विनीता शौचद्वयपर्यावृत्तपोदाधितिरूप्यपेटाद्वेष्टा । कथं नु
 स्वध्याया मूर्त्तयादिशङ्कान्नात्मानं श्रेयं । कुर्मः सत्त्वेभिर्दुर्दान्तशेवि-
 भिरुष्टम्य ममाज्ञापता । तस्य हिमत्र शङ्का । अत्रतु न गीयेणाश्चकुडितान्त्र-
 रितमामादृष्टान्नाधियः । तथा पञ्चम्यात् । दिष्ट्या निश्चिन्त्यः कुशल्यस्मि

द्विषणस्यार्जनं धनं यज्ञं तस्य विसर्जनं ।

तदासायल्लयद्वा ॥ अथि व्यमन इमं ॥ ९ ॥

कृष्ण उ-वा० कृत्वा वि-वादि न शन (विभाष्य) कथं च दूषयामव-
नीत् । इति वि-वादि न शनप्रायश्चित्तं ॥ इति कृष्ण उ-वा० कृत्वा वि-
वादि न शनप्रायश्चित्तं ॥ इति कृष्ण उ-वा० कृत्वा वि-वादि न शनप्रायश्चित्तं ॥

गणिकाकुलघर्मेण । यदनयोर्द्विद्वयोरिव वर्तते परस्परार्थमंकमः ।
अतश्चेतदेवं ।

यतः—

न बहुमेयसीन् पुंसः कामिन्यो बहु मन्यते ।
पुंमांसो बहु मन्यन्ते बहुपुंसीन् योपितः ॥ १० ॥

(पुनः कर्णं दत्त्वा) कथमिहैव भवनचंद्रशालायामपावृत्य गवाक्षं पत्या
सह वीक्षमाणा चंद्रसेनेव व्याहरति ।

इयं खलु—

अभ्रांतकांतसुरतकृमनूतनोत्थ—
स्वेदोद्विंबुविसरार्द्रकपोलपालिः ।
मा माद्वयस्थलसविद्वलजिह्वदृष्टि—
निम्बासगद्गदमलत्प्रसरैर्वधोभिः ॥ ११ ॥

तत्पस्थितेयमुपधानयिशिष्टदस्ता
न्यस्तानमा पुलकिनी म्रियमर्तुरंसे ।
आलस्यकेशरचनांतरितायतंसा
धत्तेवधानमिह मत्प्रतिपालनायाम् ॥ १२ ॥

भवतु मेभाष्यैव गच्छामि । (उपसृत्य) अत्राप्यमस्तु पुत्रयोस्संगतं ।
किं ब्रूय । अपि कुशल भावस्येति । कथममुना कुशलपरिमर्शनेनोद्धटितो
मे विगद्वनवलांकनातिक्रम । सन्धायो माम् मामुपालमेधा अपराध्यत्र
सुलोचनास्वयवरम्याम् । यद्विप्रकृष्टसनिविष्टानांतरशिविरनिरीक्षणकौतु-
केन परिभ्रमता तूर्तायोय दिवसः । किमाहतुः । तेन हि क्षांतमिति । एष
इदानीं निष्कृतनिजानिजमनुष्कर्मो महाकविप्रबंधस्येव नित्यप्रवृत्तमुत्त-
दाय्यम्याम्य मिथुनस्य सोमशाबिको भवामि । किमाह भवती चक्रमण-

ब्रवीषि । तेन हि स्वैरमिहैवास्यती । एष हि स्पृष्टमेव निरीक्ष्यते पार्श्वतो
राजमार्गः । क्रियती च घेडा पुनरित एव प्रतिष्ठमानानां राज्ञामिति ।
(विटोक्त्य) कथं प्रवृत्तमेव गैतुमितो भूपतिभिः । किं ब्रवीषि । अथ
कोयं पार्श्वचरेण चामरग्राहिणानुगम्यमानो बन्तु बर्त्तत महाप्रमाणमात्रा-
नेयमाद्य राजमार्गमवगाहत इति । (विभाष्य) अयं राज्यनिर्वाटेष्टरः
कृत्तराजस्य पाता ।

तथाहि—

स्थगित अठरभावाः स्मभूभिर्हम्बमानै-
निक्षितधवलधारान् विभ्रतो मदलामान् ।
अनतिनरलयातास्तं पतिं सूचयन्ति
प्रकृतिमरलमात्रास्त्वेनिकाः कीदृजरात्राः ॥ २२ ॥

किं ब्रवीषि । कः पुनरपमतिरयत्तूर्णपद्गामिनं बानापुरप्रवेकमारण्य
प्रयाति ।

(विभाष्य) कथमगावधिष्ठानस्याधिष्ठिता काश्मीरेष्टरः ।

तथाहि—

तूणीरिणः स्थूलकठोरयेणुनिर्माणबाणासनपाणयोष्मी ।
गौरस्थिपः कर्कशाबभुकेडाः काश्मीरनाथं कथयन्ति सैन्याः ॥ २३ ॥
किं ब्रवीषि ।

कः पुनरसौ विष्पक्षिसरोद्भवकायमाबद्धनक्षत्रमालोग्जवहनैपत्यं स्थूल-
विष्पक्षिभुष्टमधिष्ठायाति । (विभाष्य) कममसौ आग्नेदेष्ट-
रपतिः विजयवार्टीपतिः ।

तथा क्षमी ।

प्रोद्युधतीकाः प्रकृतिप्रमल्भाः प्रायेणकालागककालवर्णाः ।
हृतान् पटंतो मुकुर्वाधिदेवान्भाधिराजस्य चरन्ति सैन्याः ॥ २४ ॥

किं ब्रवीषि ।

कः पुनरसौ मशायमाणवाहिकनिवर्तिर्मार्गमताकुलवाग्गविन्यापी
विभाज्यमानमननत्रयं वेमन्त्रमास्त्रानिर्वर्त्ते इति । अयं मन्दु कर्त्त-
व्यकृपे पादयिता मान्यमेष्टाधिपति ।

तथाहि । अमुं पतिः—

उत्कीर्णशोभमणिहामपरानिकुंठाः
मालवकर्णयिनिवेशितवृन्पत्राः ।
कर्नाटका विकटयिस्मयनीयवेणाः
शक्त्युद्यताः ग्रथितशक्तय आपतति ॥ २५ ॥

किं ब्रवीषि ।

कः पुनरसौ सत्पतिचटुलगामिनं कर्कशवपुषं विक्रमारूढ पादवा-
रिमिरेव छत्रधारिभिरासेव्यमानः सत्वरमभ्येतीति । (विभाव्य) कथमसौ
चोलेश्वरः सत्पुराधिपतिः ।

तथाहि—

कौक्षेयकान् कुंचितकुटजपृष्ठान् धनूषि वाक्साणि च विभ्रतोमी ।
वेपैरनत्पुङ्गवदर्शनीयैश्चोलेभ्यर् चोलमहा बुवंति ॥ २६ ॥

किं ब्रवीषि । कः पुनरसौ नातिर्गमनोदोहिताभोगकिङ्किणीरुणस-
णारवमुत्तरं कलिकलममारूढ इति । (विभाव्य) कथमसौ दक्षिणमधुरा-
धिपतिः पाण्ड्यः ।

तथाहि—

मुक्तांचितहेमपत्र-कर्णा अमी
किं ब्रवीषि । कः
(विभाव्य)

अमी हि—

आमुत्फदीर्घधुरिकापिनद्ध-कटीतटास्सञ्चकरात्तद्यापाः ।

कटैः परैस्तीक्ष्णमुखान् गच्छन्ति शिखीमुखान् केरलनाथसैन्याः २८

किं त्वीपि ।

कथमसावक्ष्यन्तेहस्तेहस्तेष्वप्यामिनीं कलेषुहामाकटः कौत्सेभ्यो
हृदये इति । (विलोक्य) बासु केनाभिज्ञानेन कौत्सेभ्यमज्ञासीः ।
(विभाष्य) नूनमसावक्ष्यन्तेऽप्यतः संमुखमार्गीनः स एव मत्स्याः पविर्न-
पावर्तः । यतः सोऽपि नात्र हर्मा दृष्टिं प्रयाति । कथममुना स्मिनेनेव
समुजातम्यमहेत्येव सम्भवभवती नैवावर्तः । तित्वेन । कथम-
कथमः सत्त्वत्र कार्दुराजस्य जामाता भविष्यति । किं त्वीपि । भूते
मया नैवावर्तमुखान् द्विक्रिह इत्यम् । सुलोचनामेपेभ्यग्यो परस्परदर्शन-
मनुरागध गरीयान् तथा तथा प्रकटित इति । इति पुन्यत एतम् ।
कमुद्राकरमेव हि कोमुदी संपादयति । म्यज्यने वास्योऽङ्गानेन
ल्लोने ।

अस्य हि—

तदालयानि सुदृढा सह धारितानि

निद्रान्धयाद्विष जडानि निरीक्षितानि ।

विताभवांपटिनपाटिमवदन्तश्च

प्रम्प्लानकांकनइमथरकोतवदम् ॥ २९ ॥

बासु गलभमर्वा राजलोक । पादवृद्धं गन्ध म्यज्यमृत्तान् जालमि-
किमाह भवती । तेन हि म्यज्यतामिति (उच्यते) । वाताणाम्म म्यज्य-
मप्यद्वामव वा म्यज्य वृणीता सुलोचनामुभयं त्वामेव नि-वमन्ता- नद-
तीपि नदयतु ।

(इति निजले विट ।)

विदूषकः—भो बर्मास किं अज्ज सो एव्व गंगातीरउत्ततो हिअए
परित्तदि । जइओ चित्ताभरणिण्णइसव्वणो जिब्बावत्थिमिदो विअ हाअओ
णिच्छतं सत्थित्ति ।

नंदावर्तः—भार्य सौधातके साधु लक्ष्मिन् ।
तथाहि—

कृत्या वक्षिणपादजानुशितरं नव्येतरं कर्तुं
दरतेनासतदंमपीठमधुनायष्टुभ्य वामेन च ।
अर्धस्तरतपुटे विलोचनपुगं न्यस्यन् पुतो निश्चलं
वारंवारमसौ विनिश्चसति च स्फुटायतं निरसद् ॥ ३३ ॥

राजा—(सवेदस्थं) ससे नंदावर्त वयस्य सौधातके किं भूय ।
नंदावर्त — देव न किमपि, इदं तु विज्ञाप्यते ।

स्वयमपरिहृ परितां या त्वां नेधोत्पलस्त्रमयं पुरा ।
तस्या स्वयंवरंश्च पुनरुक्तो लोकरयकस्पर्धम् ॥ ३४ ॥

राजा—अथ द्वियद्वयवधानमाय स्वयवरायाप्राप्तमयस्य ।
विदूषक—ए अंततोर्वात् कार्त्तीगजपुत्रीए आअमणे ।

नंदावर्त — (पुन निदिश्य) नन्त्रिय प्रविष्टेवात्रभवती कार्त्तीगजपुत्री ।
राजा (साधुपुत्रमात्रमात्र) कथं प्रविष्टेव । (निर्वर्ण्य)

यं हि सा कार्त्तीपतेस्तनुजा स्वयवरस्थानसभासुवेति ।
लंघना कीर्त्तिलंघनाभि पुरंगनाभिस्तद निष्पन्नाभि ॥ ३५ ॥

। नन प्राकगात् वधातमदना मुन्नाचना नवमात्रिनः प्रवृत्ताय ।
प्रतीहार इत इता भर्तृकारिका । सर्व यथाचित परिक्लामेति ।

। भो वयस्य वयस्य न एव गंगातीरकृतं न इदं परवतः कार्त्तीपतामर
दलवाया ननानलितामः इव गंगारा निधत्त नवमः । न ननु नवमदत्ता
ननु नवमदत्ता ।

अहो महाराजस्य सर्वोतिशाधिनी प्रजा यदुपजामिषं प्रज्ञावनामर्द्धं प
 वधूवरसमाराधनदृश्यस्तोत्रा स्वयंवरयात्रा ।

पिता वा माता वा भवतु स वरस्ताड्यथवा
 कुमारी तच्छृण्वं निमृत्तमवगच्छेदिति तु यद् ।
 तदप्येषा वृत्तिलंघयति यदस्या रमयितु-
 र्गुणं वा दोषं वा स्वरुचिमनुचक्षुर्विमृशति ॥ ३६ ॥

सुलोचना—(अपवार्य) सहि संज्ञं एव तं जं तु ए गंगातीरे
 विर्लंबतस्तु वक्रणस्तु मुहादो किंपि सुदंति ।

नवमालिका—किं अण्णोहा हि तुह मए भाणिदं आसि ।

सुलोचना—सहि' विसरिदं सु तं पुणोवि एक्कवारं भणाहि ।

नवमालिका—(सस्मितं) विसरिदं वा होतु पुणोवि एसा भणानि ।

एसो जयोत्ति विदिओ कुरुराअउत्तो
 विस्समणिअरसिओ विणयक्कधामो ।
 कामो सअकयअणाण अणस्स कंतो
 संतोसपूइदिअओ समरेक्कमहो ॥ ३७ ॥

सुलोचना—संहि तवि तु तेण एव भाणिदं इमं चेअ कज्जं उदि-
 सिअ सो जणो एव आअदोनि ।

१ सखि सम्यग्मेव तत्र वरत्तया गगनादरे किर्त्तयन्तो माह्वस्य मुखात् किमपि
 धुनमिति । २ किमन्यथा हि तत्र मया भणितमासीत् । ३ सखि विस्मृतं खडु
 तत्र पुनरप्येवमत्र मया । ४ विस्मृतं वा मयि पुनरप्येषा भणानि । ५ एषो जय
 इति विदेन कुरुराअउत्तो विषमणीवरमिदो विनयेकधामा । कामो एतादृशदानां
 जनस्य कृत संतोसपूइदयस्समैरधमः ॥ ६ सखि तदपि खडु तेनैव भणि-
 तमिदमेव कार्यमुदेत्येव स वनोऽत्रायान इति ।

मयमालिका-जेणं मे पतिजायसि । इदं मे ददसि ।

मतीराः—पतिराः स्मः स्वयंभक्त्या (पतिगोऽलोक्य)

एकत्र विद्याधरराजमुत्तरे-

रन्यत्र भूपालबुलप्रकाण्डे ।

इदं समा संप्रति सेव्यमाना

त्यमक्तिः कामप्यपराभित्प्या ॥ ३८ ॥

अपि च मन्ये ।

इदं पति विजायति पतिराजमिदं पतिराज ।

स्वयं भगवती लक्ष्मी श्रावते जगति भूय ॥ ३९ ॥

(निर्णय) अये पतिमिनां पतिविरता मरीपतिनामाविभाषयति देव्य
विभवय ।

पुनः ।

वारगीदस्मभूतो हसति सितदन्तां कामराणां समूहो

हंसात् मादृदप्रवासप्रमुदितमनस स्वेदमुद्गीयमानम् ।

लीलाभालेदिमेधध्वनिजनितमर्दं हृत्यतां वदितां च

चञ्चन्मादुरपिच्छुध्यजनपरिहर वावर्त्ततां धुयमान ॥ ४० ॥

कथमिदानीमकथमानसनामनिधानमभिदमानविभवमगी विद्वदपि
कामितोऽकथमप्यन्ता । भवन् प्रकाशमन्तरकामागते । (विनोद)
कथमर्तो सार्द्धं यः कवेन पथमना ददायामि ।

(उपसृत्य)

पतिनामधिपेन यो विनीतः

विजयाधेन्य भुजक्ति वशिणाधे ।

१ इत मे प्रत्यायामि । अयेव दक्षिणे ।

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

4. 1994-1995 4. 1994-1995 4. 1994-1995 4. 1994-1995 4. 1994-1995

~~unhappy/ Depressed after 12 days of 12 days~~

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀਵਨੀ ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀਵਨੀ ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀਵਨੀ

1944-1945 1946-1947

[illegible]

ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿਯਮ-ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

441414 1994-1995 100

विद्यार्थि + विद्या + वि + क्त = विद्यार्थि

संज्ञा-वर्णनम् ।

प्राप्त-प्रमाणित प्रमाणित प्रमाणित

[illegible][illegible]

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

“इक्ष्वाकुः प्रसूतः” इति

ਸਾ ਵਿਚਲਿ ਚਾਖਾਵਾ ਭੁਭਾਵੈ ॥ ੨੧ ॥

1. **ଉପକ୍ରମ** : ଉପକ୍ରମ ଶିକ୍ଷା ଶୁରୁ ହେବା ପରେ, ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷିତାଙ୍କୁ ଏକ ସରଳ ଉପକ୍ରମ ଦେଖାନ୍ତି।

(उपसृत्य)

विभक्तिरिष्यदहः पक्षपाती गुणानां
विभक्तिरिति विनेता दुर्दिनीतादयानाम् ।
भुजगपतिवितीर्णमुत्तरां राजतादे-
त्यति सुकृतावान्यः भेषिमेणाकसीम्यः ॥ ४५ ॥
अहःकामधितिष्ठतः पुरीं
त्रिजगत्प्रातविभूतिवैभवाम् ।
अयमप्रतिमेयविक्रम-
स्तनयस्तरय नयेककोविदः ॥ ४६ ॥

नवमालिका—कहे एत अ मार बाहुबलियो माउलउत्तस्त महारा-
भविणमिर जिम्मलपरितओ दुसओ ।

मतीदारः--

सर्वमर्षविहरत्ययमानि
स्वैरमुत्तरकुरुपयमानि ।
सेवितुं किममुनास्ति मनस्ते
पारिजातसुमन-सुरभीणि ॥ ४७ ॥

(विभाष्य आत्मगतम् । कथमश्रम इव । भवत्यन्यतो दर्शयामि
(परिश्रम्यन्नेव च) कथं विद्याधरकुमारो नोहार्गलाधिपतिर्मपन्नम् ।

दासो—

समुत्पन्नकंसरधूलिदृष्ट्वा-
मदृष्ट्वापातामुपरि भ्रमती ।
अन्येति दृष्ट्वा भ्रमरी मर्त्यालं
लीलामरोज भ्रमयन् कराभ्यां ॥ ४८ ॥

१ कथमेव च मां बाहुबलमानुषपुत्रस्य महाराजविभक्तिवैभवमिति पृथ ।

एकातपत्रमयते भरते शमस्तं
सिंहासने च यमरद्वयमातपत्रम् ॥ ५२ ॥

अपि च—

येनैक पत्र विज्ञितव्यतस्तुभ्यपि विभु विजये मुक्तः ।
एकत्र तुपारादाधितरत्र पपात पाथसां पत्न्यौ ॥ ५३ ॥
चक्रेण निष्यतिपनिर्जितवैरिराज-
चक्रेण सार्धमतिमानुषयिकमेण ।
घर्णाधमंस्थितिगुरोर्मरतेभ्वरस्य
तस्यैव स्रुतुत्तपदि पुरः प्रवीरः ॥ ५४ ॥

किं च—

दिमाचलाभोर्निलयायधेभुंक्-
स्त चक्रवर्ती युवराज पत्र तु ।
समस्तदेवाचितपादपंकजः
पितामहश्चास्य पुनः पितामहः ॥ ५५ ॥

मयमालिका—कहं एत आउन्काउवितहस्त चक्रवर्तिणो महारा-
अमरहस्त पदमतणओ अप्पट्टिहत्तसी जुवराज अककिसी ।

श्रीतीक्ष्णः—

समुत्पृच्छन्मेवुरसारसालसं
झरीस्सरप्याः वृद्धसारसामैः ।
विगाद्य नीहारजहो निषेयतां
रहोविहारेषु पुष्पां समीरणाः ॥ ५६ ॥

१. वयमेव भवोष्पतुगीवमस्य महायवमतस्य अपमतनदोऽपि १-
वटिर्गुवराजोऽहंकीर्तिः ।

कथमवाप्यनुरसुकेष । अजडानो विषमेऽपुन्यापारः । भगवन्मतो वर्त-
यामि । (परिक्रम्यारलोचय च) कथमसौ बहिनो बाहुबलिनः पौरुष-
विशेषः कमारो मत्ताबली ।

प्राप्त

अंगुष्ठमुद्रार्णितपञ्चराग-

उज्योतिः शालाकाभिरनाकुलाशः ।

आरंभयत्यंगुलिगारणेन

इमेराणि मुक्तागुणमौक्तिकानि ॥ ५७ ॥

(११५५)—

शार्ङ्गामा लघुणोद्गमा हिमशतो रूप्यादिना संगया

निष्ठा आत्मनः पथाभ्यसनिभिः साक्षात् विभक्तानिभिः ।

सम्बन्धीकृत्य निरर्गलं विप्रयत्ने तत्प्राप्तये चोदितं

नक्रं नक्रधरस्य दक्षिणमध्याभिमुखं मन्त्राय विनिर्दिष्टं ॥१८॥

W

गुणादेः सन्त्या मन्त्रादयः प्राधान्यमिति

भर्षीपत्रम् नृभ्यम् विनयसुतामृगमृग्य विनयम् ।

नमः भगवते कर्मसिद्धयर्थि बुद्धय निर्लेखिने

अथातः तु मेम विमलवक्त्रनाथं आनन्दयन् ॥ ५९ ॥

सहस्रं नमसा तूना विंशतिं विंशत्यम् ।

अथ नमो भगवते वासुदेवाय . १३ ॥

[illegible][illegible]

मतीदारः—

सुरतभमाङ्गुकणसौरभोदुरः
व्यजनानिलः कुमुदगर्गधर्षधुरः ।

मुदमातनोतु भवतोस्समीरण
प्लुतनातरंगपरिवर्तदीप्तलः ॥ ६१ ॥

(विभाष्य स्वगतं) कथमिहाप्यसौ कुङ्कोर्लङ्घे । भवत्वन्पतो वर्श-
यामि (एकिम्यावलोच्य च) कथमसौ उन्नायिनीपतेरपान्वयमाग्रहास्य
कथमलोकमनो महाराजमधोनः प्रियतनयः कुमाग्रपतेः ।
कोसौ—

निर्दिश्य किञ्चित्कटकामुघ्रेण
दस्तेन तेनैव पुनः सदेहम् ।
मीतेन सूचीमुत्ततां निरति
स्तम्भं पुरोवर्तिनमर्धवीट्याः ॥ ६२ ॥

(उपसृत्य)

आहाक्षराण्येव सुमुत्तानि शूची-
मर्षन्ति वस्त्राञ्जितशामनस्य ।
भर्षन्तिपु प्रानलसामशोभा-
मलंकरोन्मुञ्जविर्मां पुरीं च ॥ ६३ ॥

मतीपतेस्तस्य मतीयने गुणी-
रर्मा कुमारस्तनवस्तनूदरि ।

यमाश्रयागश्रगुणा गुणात्करा

गुणज्ञगार्ध्वाभयणायनमनाम् ६४

नयमालिका ६५ तम कुम्भकभवनम् । कुम्भकभवनम् ६६ तम कुम्भकभवनम् ।

पञ्चाशत् ६७ तम कुम्भकभवनम् । ६८ तम कुम्भकभवनम् ।

६९ तम कुम्भकभवनम् । ७० तम कुम्भकभवनम् । ७१ तम कुम्भकभवनम् ।

प्रतीहारः—(उपसृत्य)

निशीथिन्यां यूना प्रथितयशसा साकममुना

शरच्चंद्रोद्योतद्विगुणविशदं सौधशिसुरं ।

रतिक्रीडाखेदव्यपनयविदग्धोपचरणं

मुहुः सुभाषाते भज कुमुदसंपर्कसुरभिम् ॥ ६५ ॥

(विभाव्य स्वगतं) कथमिहाप्यनीहैव । भवत्वग्रतो दर्शयामि । (परि-
क्रम्य) कथमसौ मधुरानाथस्य हरिवंशप्रथमकंदर्पस्य महारानह्रिकांतस्य
प्रियसुनुः सुकेतुः ।

योसो—

व्यापारितो दृष्टिमिदं पूर्व—

मषामसञ्चारिततारकांताम् ।

प्रत्याहरत्यव्यपदेशलक्ष्मी

द्रागोचरो मन्मथमार्गजानाम् ॥ ६६ ॥

राजधिरस्ति हरिवंशमर्हप्रीतिना—

माद्यो हरिसु हरिकांत इति प्रतीतः ।

यस्मात्प्रमेति हरिणा हरिणाकरोति—

न्यङ्गारि कीर्तिधयलीकृतविश्वलोक ॥ ६७ ॥

तस्य वृर्ध्यापते सुनु कामधेनुरूपयुगौ ।

प्रत्यात शारमेनोसौ सुरुतश्चरमेविकः ॥ ६८ ॥

नयमालिका —केतु एव सोमेनीममुद्रमहा रीतलक्ष्मीमवराध्यकथम्य दूरेनमोदताय
स्वयमम मुरमेजमदलम मद्रुनम मद्रु अतिउसंनो महुरकंतिमिन्मयि-
दमभरकंदु मुकंदु ।

१ कथमय शौमेनीममुद्रमहा रीतलक्ष्मीमवराध्यकथम्य दूरेनमोदताय
मदनावन ननुगर्भी उवनन मद्रुदनिनिनामनमदरदु मुकेतुः ।

प्रतीहारः—

अमुना यमुनातरंगभय-
स्तलमङ्गेदितरीतिमाकरोषु ।
दिदरस्व सुखाकरोषु वृद्धा-
वनपर्यतलतापटांतरेषु ॥ ६९ ॥

(विभात्य स्वगतं) कथमसौ न ह्यपि रज्यति । तदाप्यन्यनो वरी-
यादि । (परिचम्य दृष्ट्वा च) कथमसौ ह्यस्मिन्नापुरकः सोमान्वयककुक्षो-
नितपासनिर्वातिशशुभस्य कुमातो जयः ।
योसौ—

नास्ते विभिद्यक्रममद्य नैव
विहृष्यते विभ्रमचेष्टितैर्वा ।
माप्यत्र रिक्ता स्य मुहास्त एव
वरे तु तस्य विदूषोत्पूर्य ॥ ७० ॥

विदूषकः—(अपवार्य)—वरे उदरिदृशः समंवरजसासमति ।
महापतेः—वाटं तथैव ।

प्रतीहारः—(उपमुत्स्य)

अभिषिच्य पुणोद्यम विधासा
कुरराजं त्वमिति प्रबोधितो यः ।
कुरराज इति प्रतीतनामा
कुमलादानमवर्तयत्यजानाम् ॥ ७१ ॥

यस्य च—

पुगारभे हानकममनभिजानत्यपि अने
तपश्चर्यामादुष्कः अपरजजाहृतधिये ।

एतान्नयेनाप्यन्यमपि नार्थं भवत्यने
 त्रियस्यैवाभावेनान्यमपि नार्थं भवत्यने ॥ ७३ ॥
 कृपेण कर्तव्या नदत्ता मदित्या
 दीर्घेण दानेन पराक्रमेण ।
 विद्यत्परां कीर्तिमनन्दमय्यां
 तद्वेन पुनः शमितादिगताः ॥ ७४ ॥

यो नि—

कर्तृकल्पपरिणादस्फूर्णमात्रांशकार—
 स्थगितगमनगमं मेघयजामरीणम् ।
 अधरितघनघोषः मिहनादृश्येण
 व्यजयत यत एवामुष्य मेघेश्वरादया ॥ ७५ ॥

त्रयमालिका—ॐ सो सुनिर्मलकीर्तिमभारभरिदभुवनम्यतरस्य
 राणसिणो महाराजमोमपहम्स पटुमतणो नोभन्तोअणपणचदो समरमुह-
 परम्मुहोकीद्वेरेणरिदो निअगुणामिअमोननिखनिअसअरजणमोनगमा-
 अणो पवित्रचरित्तपगयणो कीरवेसरो महमग । ना इमाम्म सचाग्निदु-
 विअसिअउपलदलमालकांमलाइ मिणिदुमुद्धमगलपहमगाइ कोदुहलकुदा-
 विदाइ तुह लोअणाइ ।

सुलोचना—(स्वगत) कह अहंअउतो । (समउनाकनस

१ एष सत्तु सुनिर्मलकीर्तिमभारभरिदभुवनम्यतरस्य गत्वप्रेमैतारात्रमनपन्थ्य
 प्रथमतनयो लोकलोचनपूर्णचन्द्र समरमुहपराङ्मुखादृत्तवैरिनेरेदो निजगणान्त्वोल-
 निर्वाहैतसकलजनश्रोत्ररसायन पवित्रचरित्तपगयण कीरवेसरो नरेन्द्र
 तस्मादस्मिन् सचायैताम् । विकमितोत्पलमालाकांमले विगन्धमुग्ध-
 हलकुशपिते तव लोचने । २. कथमार्यपुत्र ।

अम्हो देविसुतुपि इयं जने न प्पहवहि ता कहं कंउे माठं अमोअस्सं ।
(इति सौकुम्भमाते) ।

मर्तादारः—(विभाव्य) स्थान एव ह्यमस्यायेतः ।

नयमालिका—(सन्धिने) विभ्रसहि हिं अण्णसो गमिरसामो ।

(गुणेचन सञ्जगृह्येहस्यं कुलं क्कमनि)

नयमालिका—तेजं हि गच्छंजु एसा सञ्जगमात्ता ।

(गुणेचन सञ्जगमात्ते)

नयमालिका—विभ्रसहि इसो एहि ।

(उभे उपपन्नः)

नयमालिका—सोहि किट्ठेहि एहिं तुह मणोरहा ।

(इति गुणेचन इत्याम्बो वज्रः सर्वे मालमाद्येचननि)

पिदूयकः—(सत्तर्ष) जेहुं विभ्रज्जसो सोत्थि होहु ।

मंघावत्तं—विजययां कौवेधरः ।

राजा—(सत्तर्षमात्मनं) संपूर्णो मे मनोरथाः ।

(नेपथ्ये)

(वटवटोत्तरं ।)

भो भो कौरव कौरव क्षणमिमी सौभाग्यदर्पामयो—

एषमी संगरमंगुरी तव भुजो पर्यंतु सर्वे जंवाः ।

- १ कौरो द्रुमपर्वे जने न प्रभवति तस्मात्तथे कठिं काला न मोचयिष्ये ।
२ विभ्रसहि विमान्तो गमिष्यामः । ३ तेजं हि गुह्यतामेवा सर्ववामात्ता ।
४ विभ्रसहि इति एहि । ५ साधि इत्यर्थेदेवान् तव मनोरथान् । ६ वपुः
विबद्धस्य स्थितिं भवतु ।

भूपालाः प्रति पालयन्ति बहवस्त्वां युद्धबद्धसृहाः
कर्तुं मानविमाननां द्रुतमभी हर्तुं च ते मानिनीम् ॥ ७५ ॥

(सर्वे शृण्वन्ति)

कथमन्यदुपकांतमन्यदापातितम् ।

सुलोचना—(सभयं) हँ किं एत्थं सरणं । (सविषादं) हँ कर्हं एत्थं
हविस्सदि ।

विदूषकः—कर्हं एरितं इमस्स जिदुरवअणं ।

राजा—(सक्रोधस्मितं) जितकाशिता क्षत्रियविमानाम् ।

नंदाग्रतः—(सक्रोधं) अहो अहो पुरुषिका क्षत्रियकीटानां । यदेवं
देवेऽप्यवधीरणामर्भमुदीर्यते ।

(प्रविश्य सभातः)

पुरुष—आर्यं महेंद्रवृत्तं स्वराजहेमांगदस्त्वामारापयति । आनीयतां
मित्रम्वग्नितरां वन्तां सुलोचनेति । तेन हि इत इतो भर्तृदारिका ।

(निष्क्रान्ता सुलोचना नवमालिका प्रनीक्षारं पुरायन् ।)

नंदाग्रतः—इव पुद्गाय मग्नद्वयम् । तदुत्पीयताम् ।

(गतं उन्मथ्यन्)

राजा—(सक्रोधं) अरं रे वृत्तानक्षत्रियकीटा भृण्णतेमां प्रतिज्ञाम् ।

वक्ष्यन्त्यान्तं दुराग्रमहतिविघटितमधिबन्धनधारम्—

आतन्मस्तिष्कदाकृत्स्थपृष्टिर्भाषिदिनावृत्तामनमानशङ्कः ।

प्रास्तातंकाजिदासुन् प्रथमतस्मसुन् मोपसरंमसोप्या-

माप्येत्स्वत्यंष रोपमहविभूतपूणः कौरयो भिरयो वः ॥ ७६ ॥

मंदापतः—रे रे अद्यानोत्थिनकोषाभिभूतविदेवितरीरसा पश्यतु
निषेपि हृदाः सेरिपकुलपोसना ।

निर्मुच्यन् घाणदूर्ध्वा निविद निपतनाकांढ वस्तुपकाराः

स्वीरायस्कंदराजप्रतिरूपनिरिरस्कंदसंश्रंपर्तधीः ।

कल्पातपुपूतपाराकवलितगमनामोगभीरास्समंता-

संधायतोऽप्य लीला रजयति समरे पुष्कलापर्तकस्य ॥७६॥

विरूपका-इदो इदो विभवअम्हो ।

(परिक्लम्य निर्वृणस्वरे)

इति श्री हस्तिमल्लेन शिखिने मुनोबनानाटके स्वयंवरयात्रानाम्

तृतीयोऽङ्कः समाप्तः ॥ ३ ॥

चतुर्थोऽङ्कः ॥ ४ ॥

(ततः प्रविशति सरलिका)

सरलिकाः—भेणिदम्हि पिअसहीए णोमालिआए । ससि कीरिणी
उण सअंवरकलअण्णाणंतरे राअउत्ताणं पउत्तिचि राअउलं गढुअ समंतदो
जाणिअ आअच्छेति । ता लहु गच्छेमि । (परिक्रम्यावलोक्य च) ऐसो हु
परिहारमहत्तरो अज्जमहिंदुदत्तो इवो एव अभिवुद्धेदि । जाव एअं उवत्त-
प्पिअ पुच्छेमि । (परिक्रामति) ।

(ततः प्रविशति प्रतीहारः)

प्रतीहारः—अहो विवेकमुग्धता क्षवियकुमाराणां । कुतः ?

भूयांसः क्षितिपात्रमा वरयितुं वाञ्छन्ति यत्सामिमां

सर्वस्यामिमतः स्वयंवरविधिस्तद्वाद्दममोक्षितः ।

इत्यस्मत्प्रभुणा प्रयतितमभूद्यत्कर्म निर्मत्सरं

जातं प्रत्युत वीरकारणमिदं तेषां मुधा द्वेषिणाम् ॥ १ ॥

इदं वेषामपुंयोग्यं पौरोभाग्यम् । यदुत ।

अन्यं कश्चम पंचबाणविधुरादन्य भरिप्रीत्यरं

या निज्ञातगुणा स्वयं वृतवती पश्यत्सु येष्वमतः ।

तां संप्रत्यभिमानदुर्मतधियो वाञ्छन्ति भूयोपि ते

यीमत्सोपहृतां धिगस्तु विषयोन्मुग्धामिमां कामिताम् ॥ २ ॥

१ भणिनास्मि प्रियसख्या नवमालिकया । ससि कीरिणी पुनः स्वयंवरकल-
कलानंतरं राजपुत्राणां प्रार्थनारति राजकुल गत्या समंततो गत्वाऽऽगच्छेति ।
तस्मात्तु गच्छामि । २ एव अतु प्रतीहारमदत्तः आर्यमहेन्द्रदत्तः । इत एवमि-
क्षतेने । यावदेतमुरगुम्य वृच्छामि ।

सरलिका—(उपसृत्य) अमेम सअंवेवेलाकहमटानंरं तामउ-
चानं वउतिं जातिं अमधेमि । ता मणाहि दाव ।

प्रतीहारः—तेन हि भूयार ।

सरलिका—अवेहिदमि ।

प्रतीहारः—अग्नि तावस्वदेवापावःपलनविसंशदिमनोरथानामुज्ज-
ममाशमोभरभसगतीयानुचिनः पारिधानो कलकलः ।

सरलिका—हेति ।

प्रतीहारः—तत्र च—

पुकोज्यं गुणिनां वधुपुंणवर्तात्पेके प्रसन्नाः स्थिताः

स्वच्छादप्रसरो मनोभव इति प्रातोपरैर्मिषह ।

स्वायताजनितवपादतथियस्तुष्णीमभूयन् परे

केचिसामपहतुमेव समरे प्राकंसत क्रोधमा ॥ ३ ॥

सरलिका—तद्दे तद्दे ।

प्रतीहार —तेषु च प्रमुच्यमर्षणा कूटेश्वरवुर्मर्षणपभूनयो निमर्ग-
मिगल्लवेष्टि च ॥ वर्तिदुनमईकीर्तिमपमुन्य मोत्साहमवाचन् ।

८५ ।

आहूय शास्त्रास्त्रिकलाशरेद्वा

नरुपन कीर्यपक्षपाती ।

गुणित्यमारावधितु जयस्य

तन्वायमारापयनिस्म मालाम ॥ ४ ॥

सरलिका वगैःतमु असहजं १ १-३-८० नदं नदं

१ २ ३ स्वदकावेत वलवनामेव १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

प्रतीहारः—पुनरस्यावोचत् ।

पितुस्तु संकेतमलंघनीयं
सुलोचना साप्यनुपालयंती ।
त्वयि स्थिते श्लाघ्यगुणामिरामे
शोच्या कमप्यन्यमभूद्गुणाना ॥ ५ ॥

सरलिका—तदो किं पट्टिपण्णं अङ्गकिञ्चिणा ।

प्रतीहारः—ततश्च रोषोत्कर्षकपायितेक्षणेन कथितमर्ककीर्तिना ।

सरलिका—कहं विभं ।

प्रतीहारः—

धाद्वैतेऽद्य विशीर्यते तस्मिन्नारोपिता गुणाः ।

आरोपिते ससंरम्भे चापकोट्यां मया गुणे ॥ ६ ॥

सरलिका—अहो अंतरिप्तो माणगहो

प्रतीहारः—स किं नामार्ककीर्तिः ।

सरलिका—तदो तदो

प्रतीहारः—ततश्च निसर्गनिधिंशो दाशार्णः समाद्भक्तकीर्तिमिश्रम-
बोधत् ।

अनारिथापर्यन्तस्तथ यदि न जृभेत नपरं

कठोरः कोपाग्निर्ज्वलितमुचितोस्मिन्नयसरे ।

दुरुणामुद्धामः प्रमरति मदः दीर्यकथया

स काशीनां राजा कलयति निर्जोमित्यविमर्ष ॥ ७ ॥ इति ।

सरलिका—तेदा तदो

१ ततश्च किं प्रशस्तमर्ककीर्तिना । २ कथमिह । ३ शिविलीयति । ४ अहो

विमर्ष मानप्रदः ५ तत्पत्न्य ६ राजा । ७ औदार्यन्येन मदः । ८ तत्पत्न्य ।

कानुसंगेण कटुचेतरमानसोन्मथनमन्याः पंथाः । कुतधामून्वधीतानि परि-
 हृतिरेकपंथानि कोपोद्धतिसरतंगणि वचांसि । सा सद्यः यद्युष्मता यदु-
 पपरिप्लवगद्विहितिषु अनुशोधत्वं कलत्रेषु । सैव च श्रुतिमत्ता यत् किं कुरी-
 तजनपुःप्रवृत्तिषु पुण्यस्योद्योःप्रवृत्तं । स सद्यः विजयति यस्य निसर्ग-
 मर्गवसंगममयीमोक्षविषमलिङ्गुचेर्न मुच्यते इदं । अभिगात्रजनतापसा
 च भुजायानि मानिनो यशस्विताम् । विगीता रणचुम्बिता च विजोति पुंभा-
 मन्तानुर्यम् ।

६६ च—

अगुष्मिन् रात्रौ प्रशमशमिनस्वातकुसुमी
 न काशीनामीशो तव विमलनाशी गुणवर्ती ।
 विपुशो न माय्य कलयति मनस्वी तव पिता
 सुनामःपुङ्गवनाथ च वृषभपुङ्गव महने ॥ १० ॥

अति ५ । ६ । नये संभाषना कोशेभरे ।

सनातं भवमतिव्यथमनुमनमनतोमविस्मयमानं
 मूर्च्छागामिपुङ्गवमिव मरणप्रतिबले दिङ्मये श्लाघमाने ।
 सर्वतः सनतोमच्छुतिविदिविदाः पुष्कलाधर्मकाया
 वने कर्मादिवन मलयजगमुखा मन्मथान्कारकान्ताः ॥ ११ ॥

अथ न

पुङ्गवमनाथमात्रं आश्रयं चक्रे दिशो प्रभोः ।

प्रभो १ पुङ्गवमनाथो आश्रयं मय मय नः ॥ १२ ॥

अथ १२ । १३ । पुङ्गवमनाथो आश्रयं मय मय नः ॥ १३ ॥

अथ १४ । १५ । पुङ्गवमनाथो आश्रयं मय मय नः ॥ १५ ॥

अथ १६ । १७ । पुङ्गवमनाथो आश्रयं मय मय नः ॥ १७ ॥

१८ । १९ । पुङ्गवमनाथो आश्रयं मय मय नः ॥ १९ ॥

दुःखिणीत्वं दर्शयितुं निवृत्तमाप्ति । अतो आर्यस्य कौरवस्य कथापने
किमप्यनन्वीयः कविर्न ।

एव—

कथमिव जलाभासार्काणस्तुलौघतुल्याः
क्षणविस्मरणदीप्ता दाम्भवतश्चातिलोलाः ।
श्वरसमचलमनुष्याः दीर्घभोगावर्जिता
मधममिदं निधानं कौरवस्यानुयादाः ॥ १३ ॥

अथवा किमत्र चर्चया ।

ख्यातः पराक्रमिषु यद्यपि कौरवोऽसौ
काम्यत्र युद्धनिरूपेण गिरः प्रमाणं ।
भायेन्तु पश्यतु तदस्य विदित्यमाणं
सौंदर्यमाद्यु भुवि शौर्यकथासमुत्थं ॥ १४ ॥

मरलिकाः—हे दुष्प्रियिनिशे विअ हत्यसि कसंवि ण गिह्मदि । तसो तसो ।

प्रतीकारः—अमुं च वृत्तांतमुपलभ्य महागर्जः कृतपथोचितकार्यपर्या-
लोचनो मम हस्ते स्वाभिप्रेत निवेद्य मामेवार्कं कर्तुं निमुह्यार्थतया प्रधापित-
वान् । गत्वा च ततोऽहं तत्प्रतीकारनिवेदितस्त्रागमनभङ्गवर्तिभूतो, पार्श्व-
मुपसृत्य समचित्तमुदात्तपुष्पमममवाचम् । युवगजं महागजं स्त्वामाह ।

विर्नातो वास्येपि न्यमसि पितुरेव प्रतिनिधि
वरं प्रक्षान्तिघ्नं प्रकृतिमनघां मास्म विरुजम् ।
परेषां पश्यन्वाद्य हि च वचनीयान्मलिनता
कियद्वा भिद्य मे भरत इति हेमाद्रद्व इति ॥ १५ ॥

१ ५५ दुःखिनीति इव हस्ताद्यन्तर्मात्रं न युक्तानि । अन्तर्मात्रं १ २ अर्धपत्रम् ।

३ विवेकानन्दः ।

विष्णवे नमः । हां देवदेव वसिष्ठ । ओं योग्य हविर्हवि वाङ्महिः मायु
 तिर-दिश्व ।

अद्वैताद्वैतविचार दीप्याचालितः भवति ।

गङ्गाहर्षिकस्य नाथी कटरणादि ना ॥ १९ ॥

वि २ गीता-महा-विशेष-महिमि हे हरे म हासि ते मतिने प्रसिद्धे ।

PM-10

सप्तशतौ सोदान्तरपरिमितमर्यादनुचितं

हृषीकेशं कृष्णं च वल्लभाविभक्त्यानुभजतु ।

अद्याप्येतत्प्रोक्तं दृष्टुं न शक्यते ।

दार्ढ्यं, कौटुम्भिकः न भवतु शराणां मयः पुष्टिः ॥ १० ॥

गर्गलिका—हे/ दुर्गंवि को एव सिद्धता ।

मर्माहारः—तथा निगद्य इत्यसंख्य । युवाज्ज अविर्भासंति ।
निर्गन्ध विविद्रावनाम् ।

गोप्यादिभि र्वं भरतस्य सुम-

राघवस्य पुंगवोपि तूर्णमिदं पश्य ।

तस्मादाहंनि श्वं मनुष्यदायकं तैः

सप्त पुनर्यादिभ्यश्चिह्नाम् ॥ २१ ॥

169

एवं कृतद्विषयस्य सुखं यद्विप्लवः

सुमार्गं तुभ्यं प्रतिपादितं ।

मा भूमिकास्त कुशलं पुष्पाति

मेरुपाः प्रभुतः पुण्डरीकशिखरः ॥ २२ ॥ इति ।

मो मुदृष्टमार्गद्वारा । प्रणमिन्निनीतं मन्त्रार्चयन् प्रणमिन्निनीतं ।
 प्रोक्षणीतं च प्रोक्षणीयुषेण विनिर्दिष्टेषु च मन्त्रयुक्तैर्गन्धिद्रव्यैश्च
 तैश्चन्द्रिणः । प्रार्थनीतं च राजमार्गं मन्त्रार्चयन् मन्त्रार्चयन् मन्त्रार्चयन्
 मन्त्रार्चयन् च मन्त्रेषु प्रयोगयुक्तमन्त्रार्चयन् मन्त्रार्चयन् मन्त्रार्चयन्
 विनिर्दिष्टेषु च मन्त्रैः विनिर्दिष्टमन्त्रैः । विनिर्दिष्टेषु च मन्त्रैः विनिर्दिष्टमन्त्रैः
 मन्त्रैः राजमन्त्राद्वारा । मन्त्रैः च मन्त्रैः मन्त्रैः मन्त्रैः मन्त्रैः मन्त्रैः
 मन्त्रैः मन्त्रैः मन्त्रैः मन्त्रैः मन्त्रैः मन्त्रैः मन्त्रैः मन्त्रैः मन्त्रैः मन्त्रैः

(मन्त्रैः, मन्त्रैः)

सरलिका—दि श्रुतिं पद ।

प्रतीहारः—(विमर्श) कथं प्रणमिन्निनीतं मन्त्रार्चयन् मन्त्रार्चयन् ।
 मन्त्रैः मन्त्रैः ।

रमति ममरभरी भिरवारायधीर
 यलितवृषतिमन्त्रार्चयन् मन्त्रार्चयन् ।
 प्रमरति च चमूनां मस्तरोधोमस्तरोधः
 कलकलनिनदोऽयं कादलध्यानगर्भः ॥ २७ ॥

सरलिका—जाव इम उन्नत विमर्शेषु मन्त्रार्चयन् मन्त्रार्चयन् ।

प्रतीहारः—यावद्दमपि युवराजमन्त्रार्चयन् मन्त्रार्चयन् मन्त्रार्चयन् ।
 यामि (पार्ति विलोचय) अहो महती मन्त्रार्चयन् ।

तथाहि—

विदधति वृषतीनां विश्वतोऽप्यश्नुवाना
 धरणिमनवकाशां निष्पतता ध्वजिन्यः ।
 विदधति रणनाट्यप्रक्षकाणां समताद्
 गगनमपि विमानान्यथ विमानिकानाम् ॥ २८ ॥

(निष्कान्तो)

मिथयिष्कंमः ।

(गणः शिवायैव भाषायायामेव विमलायैव सम्माली संदामाया वाच्येनो मयः ॥ ५)
 राजमाटी ।—प्रिये मे दुःखमात्रं विना दुःखमिदमेव दुःखमिति तं दुःखं मं कौतुहं ।
 पुनः ।

उच्यते अथ प्रमुञ्चयिष्कमल्लक्ष्मीर्नि—
 मां मल्लक्ष्मीर्निर्वाणायैव दुःखमिति ।
 तामाल्लक्ष्मीर्निर्वाणायैव तामाल्लक्ष्मीर्निर्वाणायैव
 मयस्य पुनर्मिदं कौतुह्यमिति ॥ ७९ ॥

संवाग्माला—- त्वं पुनः । पुनः मिथयिष्कमल्लक्ष्मीर्निर्वाणायैव दुःखमिति ।
 अविमले पलायने वि भावयिष्ये अविमले पलायने वि भावयिष्ये इति गणः
 पुनर्विनीर्वाणायैव दुःखमिति ॥

मिथयिष्कः वि विमले पलायने वि भावयिष्ये अविमले पलायने वि भावयिष्ये
 वा द्वा मिथयिष्कमल्लक्ष्मीर्निर्वाणायैव दुःखमिति ॥

राजमाटी । ७९५५५

संवाग्माला—- त्वं पुनः । पुनः मिथयिष्कमल्लक्ष्मीर्निर्वाणायैव दुःखमिति ।
 अविमले पलायने वि भावयिष्ये अविमले पलायने वि भावयिष्ये इति गणः
 पुनर्विनीर्वाणायैव दुःखमिति ॥

रत्नमाली—नम्यदमासः सर्वदेवदिशिवा कलापती इति इतिो मरुतः
(इति)

मरुतः—अथ देवः ।

रत्नमाली—अदि मरुतः किमपि नित्यमनुभूतिः ।

मरुतः—देव सर्वदेव विदितं मे सर्वमयं जगत् ।

रत्नमाली—तेन ॥ इत्युक्तम् ।

मरुतः—देव हि कदा ।

अस्या कौरवमादयं वृषसुतां दत्तं प्रतिज्ञातया
अद्याभ्येकं स पौरवः दाम्पत्यं सत्योद्भूतिं कौरवः ।

द्विनेरिमं मरुती स वारिद्वपतिः शोभनं वृषोः पक्षतां
नन्दित्वात्मन आचिती दूहितां रत्नं पुंश्चरिष्यता ॥ ३३ ॥

रत्नमाली—अतो जगत्पुत्रमपि वीर्येभ्यस्तु नोभेति माधव्ये-
रविना वारिपतिना । अथ सर्वमप्युद्भूतं कथमनुभूतम् । अथवा द्विनेर-
िमं । न तनुं हानुं प्रयशनि चकचर्तिसुनोः पक्षतां सर्वेषुवीभूतः ।

मरुतः—वचनेन । किन्तु एक उज्ज्वलपवित्रं वनाधिरविच्छदमोहार्ह-
मिदं वीर्यमयं पञ्चनं प्रयशदि ।

रत्नमाली—वरीयो हि प्रयशिष्णुनाया अवि सौहार्दम् ।

मन्यरकः—अथ हि पट्टवत्तु विज्वाहति ।

मरुतः—

विदो वभोरात्मजमकंकीर्त-
पुण्यसेय सुनामिः प्रपद्य ।

मेधमभाऽभुर्नृषिचित्य मानु-

व्यर्थायतामस्य जयस्य वृष्ट ॥ ३४ ॥

काहला तुगुगिहम अदिमिलदिहिममदलदुभिहरदपदरदुदुदुदुग-
भेरीभगापहुदि भुरिबजभेदहमुलकोलाहनबहलणिमपोसणिजिगधिअगदि-
अकोऊलपेदिदेहि हदंति हकिअगअनमअणाभोअपंतो पंगोपाहि
दिमुको दुपेहि बदेति संगामणाहअनुष्वमकु गुमंजलि.सरणिअगे ।

मंगल-श्रेष्ठ पदपत्र पदपत्र ।

निदिशतधवलधाराभिन्ममरोधिर्मरीचि-
मतिफलितफलोत्तावेगदीर्घोपरदध्याः ।
नियिद्धमभिवर्ततस्मत्तलोत्कृष्ट कराला
गगनमनयकाक्षं यन्निष्ठाभिप्रयति ॥ ५० ॥

(बिलोकर) कथमभुना—

इण्ड्यामन्योन्यप्रतिदत्तिषु लब्धप्रभृतिभिः
 एकदश्यांतिप्रकारलभयिनिर्वाणोदृष्टिभिः ।
 एकदश्याभिः प्रोक्तलभयिनिर्वाणोदृष्टिभिः
 एकदश्याभिः प्रोक्तलभयिनिर्वाणोदृष्टिभिः ॥ ५१ ॥

[illegible][illegible]

मंदरः—

अयमिह सुभटानां शौर्यसारोद्धटानां
रणरसरसिकानां वर्तते वर्धते च ।
दारदातविनिपातभुण्णसर्वाभिसारः
प्रचुरसमभिहारस्सांग्रतं संग्रहारः ॥ ४२ ॥

मंदारमाला—अम्हो मीसणाइ संपराग्रस्त ।

रत्नमाली—कचमुद्गमसंपेटकठोरः संघामः । तथाहि ।

भुंध्यापूर्णय कुट्टय क्षिपवहव्यारंध संधानय
भिधि छिधि मथान ताडय अहि ध्यायतंयापातय ।
यिद्ध्यास्फालय मंज रंधि यिकर व्याकर्प ययोंद्धरे-
त्येवं प्रायमिहोच्चरद्वय इव व्याजायते व्योमनि ॥ ४३ ॥

मंदिरः—नन्वेव स्वयंवरफलहोपदेशप्रथमोऽध्यायः कुट्टतेइतरो दुर्मर्यणोसौ ।

ख्यातः संख्यपटीयसां मुखपटीमुत्क्षिप्य दत्त्वा मिय-
व्याहारानधिमस्तकं करतलास्फालेन संभावयन् ।
समामावसरप्रधाननिविद्योतन्मद्योतसं
मांत्सेकोज्वलितांकुशः करदिनं प्रोत्साहयत्याहवे ॥ ४४ ॥

अहोस्य पराक्रमप्रक्रमः । यद्यनुरूपमस्य निर्वहणमपि स्यात् ।

भा. पश्य पश्य ।

चराति युधि विलोहितानन-
त्वपमधिरुह्य कुलूतभूपतिः ।

१ अहो भीषणा मापरायस्य । २ अस्मात्पूर्वं मथरकस्योक्ति-प्राकृतभाषया
भवनीया तस्या पाठो कृष्टित परं सस्कृतच्छायेव प्रकाशयते—“अथ क एव प्रशरान-
नसलिलनिर्गदुर्दिनं विष्यशिस्रसमुत्तुंगदीर्घाह प्रतिपक्षसेन्यस्रधिपट्टिगुणगुणारितो-
ज्ज्वलाग मातंगमास्वोऽवधीरितदु-स्त्रवेदनोऽर्कवीर्यतिबलस्याधेश्वरो भवति ” ।

हरितमलपु नारदपुष्पम्

पद्ममञ्जरीं नन्दमोदरेष्वहम् ॥ ४५ ॥

मन्दरः—हे! एक शिखरार्धतल्लग्नपुष्पाङ्कुरैर्मग्नपुष्पाङ्गुलि-
रैश्चन्द्रिकैश्च कण्ठमण्डपमण्डपानिभ्योऽहं तल्लग्नं नन्दमोदरेष्वहम्
मोदरेऽहं नन्दमोदरेष्वहम् अभिमुख्यदि ।

मन्दरः—एव तनु शोभेत्तदानीमिदं त्वं मेदाहनीं काम विषमम् ।

रत्नामाली—अहो मेदाहनीं नन्दमोदरेष्वहम् ।

तदादि ।

मृगः तपोदधति द्विषां क्षिपन्निधिलोकात् क्षिपन् मोलकात्
कुर्वन् कुर्वन् क्षिपन्निधिलोकात् क्षिपन्निधिलोकात् ।

पदादिषु करद्वयापितधनुर्विष्वक् दारान् वपन्ति
तदुदात्तैव विस्तारयन् विषट्मकं विष्णुमपि विष्णुमपि ॥ ४६ ॥

मन्दरः—देव पश्य पश्य ।

ततश्चाह्वय्यतां प्रथमचतुरं धीरं वरितः

शर्वतः शोभाति प्रवृत्तमन्त्रिभक्तिमदम् ।

अर्वा नन्दमोदरेष्वहम् क्षिपन्निधिलोकात्

कुर्वन्निधिलोकात् प्रवृत्तमन्त्रिभक्तिमदम् ॥ ४७ ॥

मन्दरः—हे! देव पश्य पश्य । त्वं नन्दमोदरेष्वहम् क्षिपन्निधिलोकात्
क्षिपन्निधिलोकात् प्रवृत्तमन्त्रिभक्तिमदम् ।

१ व १५ शिखरार्धतल्लग्नपुष्पाङ्कुरैर्मग्नपुष्पाङ्गुलि-
रैश्चन्द्रिकैश्च कण्ठमण्डपमण्डपानिभ्योऽहं तल्लग्नं नन्दमोदरेष्वहम्
मोदरेऽहं नन्दमोदरेष्वहम् अभिमुख्यदि । २ व १५ शिखरार्धतल्लग्नपुष्पाङ्कुरैर्मग्नपुष्पाङ्गुलि-
रैश्चन्द्रिकैश्च कण्ठमण्डपमण्डपानिभ्योऽहं तल्लग्नं नन्दमोदरेष्वहम्
मोदरेऽहं नन्दमोदरेष्वहम् अभिमुख्यदि ।

मंदरः—इति पश्य पश्य ।

रिपुभयमुत्तमदिनात्तुगात्

ममरगम्य वृद्धनम्रनेः ।

क्षरति क्षधिरपुर्णमावर्णा

गुनिरिदं दीप्तमग्य मिश्रयुता ॥ ५८ ॥

मंदरकः—के० अगमेदिन इत्यग्य इति वक्ष्यते अर्थात् अगम्य इति
मंदरि मंदरि ॥ ममो मेदावभक्तम् ।

रत्नमाला ११ भा ।

यानो यो गुणादनासेषावनंभ्य इतिना ।

इती मीदति कीदृशं दययन मर्दिनापरः ॥ ५९ ॥

मंदारमाला— इति मर्दिना पश्य पश्य मर्दिनामनेन

मंदर — आशमोचिनमव लब्ध कीदृशेन । भूयनामग्य युयुम्नोः मोक्षे-
हं वयः ।

अवश्यं कर्तव्यं कतिचिदनिवासापि दिवसा-

नलं विघृष्टमाविलमिताविलोले कदसुभिः ।

प्रभृत कीर्णतु प्रथनाविषर्णा विक्रमपणे-

यशम्यास्तु उद्योन्नाशुचि रणरुचि व्ययमनमः ॥ ५० ॥

मंदरकः—नेमि हि मुदु गिरिद्वय इतिना ण उद्यम ।

मंदरः—इति पश्य पश्य ।

भूयिष्ठमग्निशरमचयमतनाम-

दोने करी रक्षकगणधर परासुः ।

१. कथमनयोभितवाणधानेन परस्परद्वन्द्वेन्याउनरुद्यन्धारसुमर इति मंदरि
ममो नयावर्णिनेन । २. इति पार्तिन एव एष हस्ती सज्जनेन । ३. तेन हि सुदु
तिपूडमेतेन तनुचितम् ।

अनेन हि-

तद्वेगं दंष्ट्रोद्धमिनेन पद्य-
काटोपुष्टं दमनिर्विषयम् ।

आयुष्मादुनमर्षितदत्तम्

भीमस्य दत्तं विना विदत्तम् ॥ ५६ ॥

मंदरः—कथं सुनार्चनमगौ दग्धाय प्रशस्यते । देव परम पदम् ।
गौरादुर्गं गौरादु कर्तुं तस्य प्रशस्यते ।

बालयानपि मया हीन शिक्षापरादुमुक्तम् ॥ ५७ ॥

मंदरकः—अथ कां रमो आभरति विदं चंदनमापतिमुक्तम् अ-
नगत् अतिविदमार्तम् वाक्यमवगतं एतावदुपतिं चेदिकृतां गमं
आरुहो कोरुवत् अत्र वरेत् ।

मंदरः—

अगौ कुरुणाममयमभरणम्

मिर्मकां नाम पताकिनीपतिः ।

उदेति मयश्च तस्य गमः

दधनं विभिनं प्रतिपक्षभूम्न ॥ ५८ ॥

मंदरकः - कां इति चतुर्थोऽङ्कः समाप्तः ।

मंदरः - तस्य गमः ।

रसमाली—इदं गतिं ज्ञानमग इति ज्ञानमग ।
मंदर -

समपुष्टहामोदनाय मदीम
दिलीमुनाः कामयपुः परागोः ।
तामय निर्धाटय कटातलमान्
दिलीमुनागर्नीक्षमुना विचंति ॥ ६१ ॥

रसमाली—अप कंचनो इति विनामिदं विदो सपरमं मंदं दुर्दमो
समपुष्टपुनाय सपरमो ज्ञानमाली ।
मंदर—इदं

अर्कः कीरधं परजरगुरगरयः
रधं धं लीधं मंदरं सुरगरयम् ।
समसंतमार्जितमय पत्तं
कीरधानुममलायमिधुके ॥ ६२ ॥

रसमाली—न वापदा रीधने रणदमोणि बुमायो ।
मंदर. देव इत पदवापदमपराधर्यम् ।

अभ्यान्वाषातभगतिधरदनमुनी ससृजत्पुंकाया-
वृभानाधवर्मा समतुलितवर्ली यनृणामकात्सर्ती ।
ममोविष्टुतवकः सातमधितननु प्राप्य विकीर्तिकाया-
मुकर्ता वीतन. डा क. वरनिपतता निपुताभ्युत्तम् ॥ ६३ ॥

इत ५३ ।
ममसु इता जपि शृंग प्रायापगमनमनिष्टुय कश्चिन् ।
धीरा वयम धीरा प्रापन प्रायापगमनन ॥ ६४ ॥
मममाली ।

मममाली ।

अथ विष्णुसहस्रनाम-३
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

विष्णुसहस्रनाम-३

अनपारणां तीक्ष्णं तिमिरमिव संरोधि तिमिरं
ममार्जन्नुर्गं री घृण इव नार्जं रजता ।
समुन्मदं गवातादातकचलितयोमपतिभि-
दिना काष्ठाभेर् पतति दार पतानधिकदन् ॥ ७० ॥

रत्नमाली—निर्भनमत्त्रेयमत्तं मेघमेण ।

अथ हि ।

अनपारणकपाती पाकल इव पायकः परं दयधुम् ।
एकल इव दुग्दयः गर्वोरमाक्षिप्पदुश्मति ॥ ७१ ॥

मंदरकः—देवस देव काप्य चरुदामावलिनीमो हविर्दृष्ट-
जाहानां आपुक्षितो कप्यद कक्षिण आरथालगुत्तामो योहारिपुल्लिग-
आलिमिओ कप्यद चरुतजालातिदृष्टामो कप्यद चरुतपूमगामधारिओ
कतिनुराहिमगुमणिवदविशवणो दद दहणो इमो योरवारं वद ।

मंदरः—देव एव पदय ।

उत्पुष्पललाकाश्चिनाहविगहनमज्जाप्रथोदंचित—
ज्वालाजाल जटाललालदनलध्यामगपीटांगकाः ।
प्रांपात्पिदितकदरविहृत्तनाकादम्कुटोत्थापिताः
संध्राम पिदितार्तिनां च विदधत्यह्ना कवधा अमी ॥ ७२ ॥

रत्नमाली—अहं विदधत्यह्ना विधान ॥ एव हि ।

१ पदय देव कुत्रां चरुदामावलिनीमो हविर्दृष्टजाहानां आपुक्षितो कप्यद कक्षिण आरथालगुत्तामो योहारिपुल्लिग-
आलिमिओ कप्यद चरुतजालातिदृष्टामो कप्यद चरुतपूमगामधारिओ
कतिनुराहिमगुमणिवदविशवणो दद दहणो इमो योरवारं वद
दहन धरं योरवारं वदम् ।

धूमैः शामलयन् प्रलिप्य गगनं निग्रापयन्नातयं
 ज्वालासंततिभिर्नवान् विरचयन् धूम्याभिरभोधयन् ।
 ज्वालातोपमकोपरागप्रहलस्यावेहर्गदेहः ।
 गतामि कपलीकरोति विलिहन् विंशं सहस्राक्षिणः ॥३१॥

शेषः —

मेघप्रभङ्ग्यैव जयं वर्याति
 धूमध्वजः वीरवर्गैर्यथार्ता ।
 तम सुतस्त्वानि पराजयाय
 गगन ध्वजस्यापरि धूम एवः ॥ ३५ ॥

रत्नमाली चयमकोपराग विधाया गगना विभावयुः । नूनमुग्रा
 ज्वालासन्धेर्विभवयुना

महासमाला जेष्ठा मन्वते ।

रत्नमाली

धान्यं गगनयनि वाहनजम्भाम्भवा
 नृसीमाभ्यामननवी दिगन्वित्र मृणावान् ।
 त्रयं नदीजलं त्रयं दामाकलाय
 त्रयं नदीजलं त्रयं दामाकलाय ॥ ३६ ॥

॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥

॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥

॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥

॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥

॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥

॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥

॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥

म.सि.सणसजतमहहरणिवहमनिज्वंतसिद्धपरद्धतो संतदुधरंतपणिदुणिम्यो-
सभीसणवज्जपदणमुदिद्विजदमहीहरसिहरपध्मारो निचमरुधंतदगुर्लीमण-
रहसंभाषणिज्जसतेममोपसंतामिदुणहिमअविदारणकरपत्तो पउत्तो वारिसारेतो ।

रत्नमाली—

नमसीद्वयं बालत्वं रचयति बहलो बलादकम्पूहः ।

अठरणिखिकंठकाष्ठः कालिमपि करोति मम पय ॥७६॥

अपि च ।

सौदामिन्य इमा विभांति शितिनः पूर्वं निर्मीर्णादिसतर

रोमंयावितुमिच्छया मुहुरयोर्हीणां शयोभोधरेः ।

किंघातःकयलीकृतो जलधर्यैश्चानरो दुर्जर-

स्तत्क्रोदानि विपाट्य बाहमशनिच्छद्या विनिर्गच्छति ॥ ७७ ॥

मंदर —इयं प्रापुषमप्यतिरोते क्षातरवित्तिमुहितिर्यं बुद्धिः ।

अथ नि-

निर्देत्पूरंगनिपुरम्भकरचितानि

चुवति संवति कश्चकद्वकानि ।

कार्श्वर्नार्निविडनिप्यतश्चुपुरा.

कलंकषामेभरिता मारित सरंत्य । ७८ ॥

रत्नमाली कथम ।

रत्याटवरन्माध्मणस्सपुत्तक । नमस्सवज्जप्यर्म ।

यून. सोध्ममु कामिर्माध्मननंतद्व्यामउजयत. मदा ।

व्योय सोमसु कतर्कासुमनमामच्छा परामच्छटा.

व्यग्रपितर्धेयभस्मधवला. माग्गानि संज्ञानिला ॥ ७९.

अकंकर्तृनिगारकं गोमयं गोमयगत ।

जमुमाङ्कगतो मृद तद्वत् प्रयुज्य शय ॥ ८१ ॥

अथ च ।

हे वचनादाय विद्वन् मेवम् । दिवसि निम्नः कान्तिदुर्दशे-
धने । ननु तूष्णीमेतन्ने प्रमेयमपरिणीतं नान्यथेति ।

तद्वत्—

शागिनु काममीनाम्यामेकको मम गायकः ।

गोभाये विकृपर्णागतगृहीर्णा मम वाहिनी ॥ ८२ ॥

रत्नमाली—आगे वसिष्ठममम्याः इयं कान्तुत्तमाः कोवः ।
अथि मृदवमयांशुभिर्द्विषमद्विषमवयवम् । अथनीय इदानीं
महाहो पुत्रमहाजयम् ।

कृतः ।

स्वल्भ्मरीचिश्चरिताद्विमता—

तपांसि पार्श्वदृष्टमजस्ते ।

त्यमकंकर्तृतेः पदपीमकीर्ते—

मंतामि भिदन् गृहमेधिवृत्तिम् ॥ ८३ ॥

रत्नमाली—एवमाह कोवः ।

मदर —कथमवधीगणार्थमाह कोवः । अथि ममं प्रकानमपि न स्म-
रति न सन्वियमनूनयमोष्ठो । नदिदानीम्—

नमतु शरमहस्याद्धारसंरम्भमः

परुषपविनिपातस्फाग्विस्फारधीरः ।

हठविषटितशत्रुक्षत्रियव्यूहबंध—

स्समरनिकृतिचंदः सामिकोदंडदंडः ॥ ८८ ॥

मंदरकः—अहो अविर्भवसहो कदाओ ।

मंदरः—इदमित्युवाह कौरवः । अहो अनाश्रुनीन न जानास्या-
त्स्वने । अविचारिताचरणनिधौ हि पुमानधिरेण विपदुपाप्तामाप्तिमते ।

तदिदानीम्—

वेऽमी रथे ते परिचारयंते

भवत्परिभ्राणकृतोद्वेगंशः ।

निदन्मि तानेव शरैरमोघै-

रस्यं तावदात्यक्षसि चेद्युपुस्तताम् ॥ ८९ ॥

मंदरः—इधे निहता एव कौरवेण्ड्राभिः शरैर्कक्षीतिर्यपक्षिणोद्वेगंशः ।

रत्नमाली—इधमधुना—

अपृथग्द्विनिपातयित्वा

नृपचंद्रतिथिनिःश्रम एषः ।

धक्यतितनयस्य रथोद्य

कुंठिताविलमनोरथ आस्ते ॥ ९० ॥

मंदर —इध पुनरुवाह कौरवः । अथि युयुत्साममुत्तुह अमुचमोसि
रजकर्मणि ।

ततश्च ।

इदानीमप्यस्ति त्वयि भरतसुर्नीमम पूष्पा

क्षमारुदुहेनेषु दक्षिणमिह म वैवृकमिदम् ।

प्रज स्वयं युद्धात् स्वगृहमधया घतभयनं

गतिरुत्तार्तीयिका न पुनरिह काप्यस्ति भयत ॥ ९१ ॥

रत्नमाली—अनङ्गवानि कामदम् दग्धमनं मेधश्च ।

१ अहो अविर्भवसहो कदाओ ।

चतुर्थोऽङ्कः ।

तातरसेवैकपदयः स्वजनयति कुरुनित्यपेसाप्युवस्ता
 ताताधिरोपयत्तं मुरकुदरमिदं वृष्यते मार्ककीर्तिः ।
 पुकुर्यातायलमोस्तुडुभयसितार्थदितोर्ध्वाधमूर्धा
 भलः प्रवेपियत्त रामयत्त तव क्षीयवीर्यमेवः ॥ १४ ॥

मंथरकः—इह विमुक्त एव कोरेण कभेशडाकरलभापेत्तो
 तमुच्यन्तीसगच्छीतो भवो ।

महारमाला—इह अद्वयहृदयकोरेण तारमुम्भोकरसम्भोडरिदेहि ता-
 गिभोहि पुष्णिशो सो भवो ।

मंथर—अ तावन्मात्रमेव केतुर्दृष्टमपि तस्मिन् वीरस्य । साधु को-
 रस्य साधु । इत्यग्राह च कोरः । ओ भरे वीर पश्य पश्य ।

ललदंटागिदोस्तुडुनरचिताकेशविरत्नं
 शिरःकेतोरेतस्मिपतति पुरस्तात्तव भुवि ।
 विमुक्तस्यालोलध्वजपटसित्वाकेतमिच्छ
 मयिपारवच्छिद्यं तव च निधनं भाव्यमुपदिशत् ॥ १५ ॥

रत्नमाला—इय सर्वव्यतिशये कोरः ।

मंथर—इय पुनस्तथा च बाधसाधयोश्च वीरः ।

इ दे कोरस्य भवति क्षणक्षण इतस्तथा निर्भय
 एवं विरक्तिमिना वृत्तिनि पडितान्मायनंदायत्तं
 निधयार्थविनिधयनपुत्रराजच्छिद्योश्च पश्य क्षणा-
 र्था तूर्त्ति कथयं गुण धनुरिदं वातान् पश्य मानसम् ॥ १६ ॥

१ इह विमुक्त एव कोरेण कभेशडाकरलभापेत्तो तमुच्यन्तीसगच्छीतो भवो ।
 २ इह अद्वयहृदयकोरेण तारमुम्भोकरसम्भोडरिदेहि तागिभोहि पुष्णिशो सो भवो ।
 ३ अ तावन्मात्रमेव केतुर्दृष्टमपि तस्मिन् वीरस्य । साधु कोरस्य साधु । इत्यग्राह च कोरः । ओ भरे वीर पश्य पश्य ।

अयमयमिह पुद्गायद्गर्भोद्धतानां
सुजयलमदभारं स्वेरमयावरोप्य ।
नियमयति सुभी ह्रीं भारतस्वार्ककति-
शुधिं कुरुपतिसुनुमोचयंत्यर्थायाः ॥ ९९ ॥

मैथरकः—सर्वेऽपि एहि दिव्यअण्णदिण्णमाहुकारोपहास कोरवेसम्म
उपरि सुंचति संशुंजेतमहुअण्णिअण्णिनिज्जतमअंदण्णिअंण्णिअहि-
अण्णहण्णपरिमलभासिअंतमअण्णाभोगे विसससंगण्णमंशारहारिचंण्णमेउपरि-
जावभूहं पुत्ताविहि ।

मैथरः—तेन हि वयमपि तथा कुर्मः ।

(सर्वे क्षुण्णारमुखाः पुनरपि नाटयन्ति)

मैथरः—देव पश्य पश्य ।

सुरकरविनिर्मुक्तां व्यवतापयन्नाविकल्धिनीं
पदाति सुमनोवृष्टिं सिद्धाध्यनः पतितां जयः ।
वृपतिषु क्षुण्णम्यर्ष्येयं रिधनेषु जयभिरया
विदितगुण एवान्धां न्यरतां स्वयंवरमालिकाम् ॥ १०० ॥

राजमाल्ली—

परा जयमर्मा प्राप्ता कीर्यस्व पताकिनी ।
पराजयमर्मा प्राप्ता पीर्यस्व पताकिनी ॥ १०१ ॥

मैथरः—देव पश्य पश्य ।

१. सर्वेऽपि एहि दिव्यअण्णदिण्णमाहुकारोपहास कोरवेसम्म कोरवे-
अण्णहण्णपरिमलभासिअंतमअण्णाभोगे विसससंगण्णमंशारहारिचंण्णमेउपरि-
जावभूहं पुत्ताविहि ।

कृमिरपतिपाशानश्चनिर्णययादु-

विषदितनिजमेव्यः शोभते नार्ककीर्तिः ।

इयमपि विद्यमातम्लानिषयस्तनिषा

शपितकरमादृश्या शोभने नार्ककीर्तिः ॥ १०२ ॥

रत्नमाली—(चिकीत्स) कथमधुना—

कौरव्यदेतुनिहतः प्रतिपक्षम्भ-

द्वक्षः क्षरत्क्षतजपूरममुक्षिता क्षमा ।

संभ्यानुरागकपिशा यरुणस्य चाक्षत

धत्त परस्परमभू प्रतिर्विवशांभाम् ॥ १०३ ॥

कथ निर्व्यूतसगरस्सगरागणादिनिवृत्तः कौरवः ।

अथ च—

मदद्विपानां करधारिसिक्ता

मदांबुसिक्ता हयफेनसांद्राः ।

अर्मी रणादय परामतानां

सर्मारणा भ्रांतिमपाहरांति ॥ १०४ ॥

मदारमाला—बंद सभना समग्रजना ।

मदर—देव पश्य पश्य ।

निष्पिष्टद्विषदश्च सांद्ररुधिरव्यालेपताम्यत्कराः

प्रधुण्णप्रतिपक्षदातपिशितप्रक्लिन्नदेताम्यलाः ।

एते भणिकृता विनाति नगरद्वाराचकाशीक्षिणः

प्रोन्मीलन्मणितारणां रणमुखाद्वाराणसीं चारणाः ॥ १०५ ॥

चतुर्थोऽङ्कः ।

लमाडी—यावदिदानीं वयमपि—

प्रगुणरूपिमर्मेक्षणप्रीतिवर्ध

प्रतिपद्यितुमर्हस्सां प्रतं संभवामः ।

समयसरणमूर्ति पूतकैलासमीलि

प्रणिहितगणनाथोपस्थिता मूलमर्तुः ॥ १०६ ॥

मंदरकः—यदाज्ञापयति देवः । इति

(निष्क्रान्तः)

इति श्रीहस्तिमतेन विरचिते तुलसीदासाष्टके
कौट्यपीर्यायो नाम चतुर्थोऽङ्कः समाप्तः ॥ ४ ॥

पञ्चमोऽङ्कः ॥ ५ ॥

(ततः प्रविशति कंचुकी)

कंचुकी—अहो निर्जरं प्रीणाति ममांतःकरण विजयेन वर्धमानः परनु-
पतिमानधत्सरः कुमारमेवेश्वरः ।

तथाहि—

प्रमदरमसादुष्यद्गुह्यते नितरां यचो
गुणयति गुहं गात्रस्यानंक्षुर्मम वेपथुम् ।
तिरयतितरां वाप्योत्पीडः प्रमोदततोक्षिणी
स्वयमपि जरा नूनं जीयंत्यसौ बहुर्लोकृता ॥ १ ॥

सर्वथा भाजनं मंगलानां सुमंगला काशीराजसुता । (परिक्रम्यात्मानं नि-
र्णय) अहो वैरूप्यं बार्धक्यम् ।

ययांसि वेपथूदूतयारयाणच्छलात्स्वयम् ।
उर्ध्वायेय पलायते सौद्विग तनुर्विकृतम् ॥ २ ॥

अथवा कुरुनदनविजयोत्सवदर्शिनः प्रवयस्त्वमपि मे भेयसे । यावद्दह-
मिहैव स्थित्वा यथा न कापि प्रवेक्ष्यति तथा द्वाग्देशं रक्षामि । (इति
उपविशति)

(ततः प्रविशति प्रवेशद्वारी)

प्रीतद्वारी—दिद्विआ मुमविदा देव्रेण कारववमा जवा नंदुणा अऊ-

१ दिद्विआ मुमविदा देवेन कोमलवत्ता यथा विनायकस्थाने प्रानतान्तर कोमलवत्ता ।
युन च मया । उदात्ताद्विआने प्रवेक्ष्य कुरुनद्या कोमलवत्ताम्माभारना मुमविदा वा
रात्रिमुकानकट निवासिना वाञ्छारामने । तस्य दिद्विआ-वपलकाना आगनाम्मा
विद्वयन वपन इव कोमलवत्ता तस्य तस्योत्सवम् । इव वाञ्छा वाञ्छामि ।
यावद्दहमिहैव ।

कंचुकी—यानी ता वया । उपविश्य भूययाह ।

मर्तादारी—जेणे हि विजयण वईन कुमार वेदियम एवा आसणेमि ।

कंचुकी—अरे भद्रमेवे निरापणे इशानी पुढवविशतो देव । कविन-
आते मेरावरगोधानकीमावराजिनेन देवेन, दीपनामिदमेका ताजिमे
निहादिनाम । तत्तापु वस्यता द्वावेरा इति ।

मर्तादारी—जेणे हि पणोव जाव देवमा पटिकनेमि ।

कंचुकी—जेणे हि श्वेतस्वरिपनाह ।

मर्तादारी—अं भवे आणेवेदि (उपविश्य) भेज्ज वनी भे तु मे कोऊहले
ममरावणाणो पर वईरसो एव उनीतोनि जाणिई । ता मणादि ।

कंचुकी—तेन हि भूययाह ।

मर्तादारी—अवहिरिभि ।

कंचुकी—पुढे वया तावमिपरीतार्ककीर्तिः कीरवेभराः प्राविभद्वारा-
पसी तदेव वाराणसीपतिसविबाई च वसभर्म चोपमुस्य वेधियदिपु-
रोऽशेषत् ।

दोषस्वपाहं चिरर्जवितस्य

चिरासवतम्फलमप्य लब्धम् ।

वसोऽर्ककीर्तिरुगमं द्विषन्ति

भुलं च दृष्टं च मया यक्ष्ये ॥ ५ ॥

मर्तादारी—मेराणुभागे कासीगामे जेण अककितियो पराभर्ष
असहयाणो न गहिज्जाई ।

१ तन हि विजयन वईजाने कुमार वेदिय एवा आसणि-
२, तेन हि प्रबोध यावेकस्य प्रोक्तमव्यामि । ३, वट्टवानावृत्तयति । ४, आर्ष
वक्ष्ये मन्, कोऊहले ममरावणाणान् पर वाराभाय इति इति । तस्मात्
ममस्य । ५, अर्ककीर्तिरुगमं । ६, मयाणुभावे वाक्यराज यनाई, ते,
पराभर्षममहमानो न गृह्यते ।

कचुकी—नयेन ।

न मानु मामादुरभी नयन्

पराक्रमं काशिनिति चितोनि ।

पुनोति तृतीयोऽनोऽर्कहीनः

११॥ मिरेवा मन्नाममन्त्रम् ॥ ९ ॥

प्रतीहारी—नयेन ।

कचुकी—नयेन । अथ साधिलोममयेन कौशेय्यं काशीराजः ।

यथा ।

वयं मन्नाममन्त्रं ननु कचु

माहं यज्ञं मन्त्रं ननु ।

विमुच्यतामथ तत्राद्यु कचु

न मुच्यतां मुच्य तदापि मोक्षः ॥ ७ ॥

अथ ४ ।

सुतोऽयमाद्यो ननु चक्रवर्तिनः—

स्तुतायमाने यमतरम एव हि ।

इति त्वया हिम्भ न ह्य चित्तिनं

पितुः कुरांनानुक्रोपि चेष्टिर्निः ॥ ८ ॥

प्रतीहारी—मन्त्रमन्त्रं विविमदो देव्या काशीराजः । तदो तदो ।

कचुकी—नयेन पुनरपि काशीराजः पौरव कौरव चादिष्य सोमलोक-

मन्त्रं च ।

अस्यानाभिनिवेशश्च मन्त्रोत्साहेन तावत्त्वया

प्रक्षापूर्वाविधायिनापि न कृतं क्षात्रोचितं पौरव ।

माहादित्यमतिक्रम विदधता संभाषणीये जने

सत्य कौरव तत्त्वयापि न कृतं यत्तद्विवेकोचितम् ॥ ९ ॥

पञ्चमोऽङ्कः ॥ ५ ॥

(सप्तः प्रविशति कञ्चुकी)

कंधुकी—अहां निर्जरं प्रीणानि समांतःकरणं विजयेन वर्धमानः पद्म-
पतिमानपस्मरः कुमारमेघेश्वरः ।

न्यासि—

प्रमदरमसादुचद्गच्छते नितरां यस्य
गुणयति गुरुं मात्रस्थानदधुर्मम वेपथुम् ।
तिरयतितरां वाष्पोत्पीडः प्रमोदहतोक्षिणी
स्वयमपि जरा नूनं जीर्यत्यसौ बहुलीकृता ॥ १ ॥

सर्वथा भाजनं मंगलानां मुमंगला काशीराजमुता । (एतस्मिन्मार्गनि-
र्णयः) अहो वैरूप्यं वार्धक्यम् ।

धयांसि येषधुद्वनवारवाणच्छुलात्स्थयम् ।
उर्हायेय पलायते सोद्दिग तनुवैकृतम् ॥ २ ॥

अथवा कुरुनेन्दुर्नावजयोत्सवदर्शिनः प्रथममन्वमापि मे श्रेयसे । यावद्-
मिहैव स्थित्वा यथा न कोपि प्रवक्ष्यति तथा द्वाग्दम रक्षामि । (रति
उपविशति)

। नमः श्रीविष्णवे प्रणमः ।

प्रतिहारी—दिदिओ ममविडा इ वण क, म्मसो जका नेदुणा अक-

[illegible]

पुनरपि तमुद्दिष्टावोचत् ।

त्वय्येष नस्तार्यजनीनसूनौ

यदास्वतीहात्र न भाति हर्षः ।

किमन्यदेते पितरं यथा ते

स्यामात्मशौचाय यथा स्मरामः ॥ १५ ॥

मतीहारी—जेतुं आवकिसदं काशीराज । तदो तदो ।

कंडुकी—ततश्च तूष्णीमासीनमर्ककीर्तिं पुनरप्यवोचत् काशीराजः ।

तथा ।

न मायैर्माप्यभैरपरिमितशामाद्य श्रुतना-

स्तमाराध्या युवं ननु भरतसूनो कतिपयैः ।

घनं चेद्वास्यामस्तदपि न परं यत्र निधयो

न वाप्यस्तालस्याः सपादि सुवतेऽभीष्टमिह यः ॥ १६ ॥

दिष्ट—

मदीलंबं क्वां यदि तदपि दास्यं यदलिका

मदी पुष्पाकीणा दिमगिरिमरिद्विहभमिता ।

न सीताई माध्वं वृषककुव पुष्पाभिरिह न.

परं हि प्रेमार्ण प्रधयति पितास्मासु भवतः ॥ १७ ॥

ततश्च पुनरात्र श्रूयतामस्मदभीक्षितम् ।

स्वदेवरे माप्य सपुष्पमाला

तथा सर्म यातु जयः स्वदेशम् ।

स्वां रत्नमाला मुज्जरत्नरादि

संवाहयत्यर्घ्यमसावनर्था ॥ १८ ॥

१. पुष्पाभिरिह काशीराजेन । लल्लुग ।

प्रतीहारी—सोध्यं जपिद् काशीराण । तदो तदो ।

कंधुकी—ततश्च प्रत्यास्यानेनैव कृताभ्युपगममर्ककीर्ति काशीराजः
सादृमात्मन एव स्थमारोप्य स्वमवनमनेरीत् ।

प्रतीहारी—तदो तदो ।

कंधुकी—काशीराजनियोगेन हेमांगदः कौरवेश्वरं राजमवननिहृदक-
तिन्यत्र भवने समुचितसमुद्राचारपुरस्सरं न्यवीविशत् । अन्यन्तु बलं पूर्वात्ता
स्वंधाधारं गतादिरमदविशारदौ ।

प्रतीहारी—तदो तदो ।

कंधुकी—अमुष्याथ रात्रेस्तुर्ययामे कल्पितोर्ककीर्तिः कौतुकवशः ।
कौरवेश्वरस्य तु श्वो भविता ।

प्रतीहारी—सध्वं कृष्णं एध्व ।

कंधुकी—तदेनां रात्रिं भवत्या रक्षनामायकक्षता यावत्तहमभ्यन्तर-
कक्ष्यां परितः संचरन्मभिगक्षामि ।

प्रतीहारी—जै अज्ज आणवेदि ।

(इति निष्कांती)

कराम्यामुत्सृज्य स्रजमुपरि समोहजननीं
 धलादंतर्धरिं मम निभूतमाछिय च मनः ।
 पुरो धियालेपः स च सपदि धीतोदयितया
 न विद्मस्तस्मीतं पुनरथ कियद्दूरमनया ॥ ३० ॥

नंदाधर्तः—देव किमत्र सिधते ? । मनु गतैव स्वयंवरकलहात्
 प्रभृतिद्वयमानया परिसमापितसमरव्यापारं देवमवेक्षितुं कुतूहलिन्या तत्र
 मद्यत्या काशीराजपुत्र्या देवपादमूलं प्रति प्रेषिता संकेतस्थानप्रदर्शनाय
 साधातर्किं गृहीत्वा नवमालिका ।

राजा—अस्त्येतत् । गरीयान् सद्यु कातरतया समरकर्मण्यत्याहित-
 मस्माहु शंकमानायाः काशीराजकुहितुः परितापः ।

सा हि—

स्वपतिरधयंवरसमुत्थसंभ्रम-
 ग्लपितप्रपाविवृतभूरिसाध्यसा ।
 कथमप्यभूत् प्रियतमा न भूर्च्छिता
 नवमालिकाकुसुमदामकोमला ॥ ३१ ॥

मंदाधर्तः—देवेनेतच्छकास्थान किं तु देव इति केवलमभूत्कात्याजः
 परिणामः ।

राजा—समे अथापि तस्याः ।

अतर्निपीतनयनांबुपरिश्रुतानि
 व्रीडाविशेषविधुरव्यपवर्तनानि ।
 चेतस्तुवंत्यविदितोपनतप्रभोद-
 प्रारंभविघ्नचकितानि विलोकनानि ॥ ३२ ॥

अपि च तस्याः ।

राजा—तनमृतः ।

विदूषकः—तयो अ दाप् सव पमद्वगममेग मिदुदमिदुद मुदु
गद । जहि अरे वि बहुलमदीरुहमागमजमसंरुदुदो अंधमागदो मी-
मदो अंधो विम जोमानिआकर ओरुदुमि सखंतवगनुमदो कर्द कर्
वि गदो ।

राजा—ततस्ततः ।

विदूषकः—एविहं च तदो पच्छाअवउठमहआरपाइलखंअवेदिअम्भ
बाहुज्जाणस्स मज्जे उम्मिसंनभंदमणिवदपाअकलभं णाम । ते च ईमा-
विम आअदणे गंधमालिणीए सह आअच्छदेति मणिम पमद्वगगालिअए
सह इदो पढाविरुण सअंवि तदो गदा तहिं एव्व तत्तहोदिं कामाअअति
आणेदुं जोमालिआ ।

राजा—साधु वयस्य साधु । इत्थो प्रमद्वनपालिका ।

विदूषकः—पमद्वगणपकस्तदुवारे एव्व डिदा पढिपाळेदि ।

नंदावर्तः—सर्वं समंजसं । तदुत्थीयताम् ।

राजा—यथाह वयस्यः ।

(कतिष्ठति)

—आर्य सौघातके आदेशाय प्रमद्वनमार्गम् ।

तथा सह प्रमद्वनमार्गेण निवृत्तं सुदूरं गतं । तस्मिन्महि

40

अथ एव ज्वमालिआकलन-

कथं कथमपि गतः । २. प्रविष्टं च ततः प्रच्छादककुलसह-

वासोद्यानस्य मध्ये उम्मिवचरमणिवदपादफलकं कोमुदी-

आपलन गंधमालिन्या सह आअच्छदेति मणित्वा प्रम-

स्वयमपि ततो गत्वा तस्मिन्नेव तत्र भवती

म ॥ ३. प्रमद्वन पथादुदारे एव स्थित्वा इति मज्जति ।

विदूषकः—बेदो इदो ।

(एवं परिणामति)

राजा—(सोत्कर्षं आत्मगतं)

अंगकैरमृतसेकसोदरे—

मन्मथाम्निमयितस्य ताम्पतः ।

स्नेहयामिनिविधना विलम्बिना

वेदि वेदि परिरंमणं म्रिये ॥ ३५ ॥

(सोप्यात) अये द्रष्टव्या स्वरमय मे काशीराजकुता । अपदैते
असङ्गदनुमृगलुलोचनादसनसुरे इदमन्दक्षिणी मार्यये (ससोत्पन्ने)

हे लोचने पीतमधूपुष्पाभ्यां

चिरं म्रियाया यदनारयिक्म् ।

पिपास्यमानस्य मयापरस्य

क्षणं तिरोधानमपि क्षमेताम् ॥ ३६ ॥

यद्वा । म्रियतमार्मभावनायामपराद्धे इमे चक्षुषी यूने पादं बहुमानस्य ।

तथाहि—

अपा क्रोधो धैर्यं विनयमिति वा सैव कारणं

न योतीं तां कर्ता पदमपि पुष्पाभ्यामनुसृतो ।

इतीं तां चेदप्ये दृढमय परिरंज्य न चिरं

पुष्पाभ्यां दास्यामि स्तनतटपरीणाद्विदतिम् ॥ ३७ ॥

अथवा सुदुर्लभ इमे मया लोचने । इत् ।

दुर्गा यदुपपुटन मृगदशाञ्जुक्षामममस्तन

मन्वास्तं स्फुरिताधर मम दृष्टा स्वच्छाविहारी शुभ ।

विदुषः—हे सो हो ।

(नरे ब्रह्मसूत्रम्)

राजा—(लोचनं आभ्रम्)

अहं वै ब्रह्मसूत्रम् आहरे-

अन्यथा हि मरितव्यं ताम्रवत् ।

सोऽप्यामिर्निदमा विरिञ्चिता

वेदि वेदि परिदम्भं विधे ॥ ३५ ॥

(लोचनम्) अये दृष्ट्वा श्रेष्ठं मे कारुण्यमुत्पन्नम् । अपरेते
अहं ब्रह्मसूत्रम् आहरेति ननु हे इदमन्वद्विषयी आहरे (समस्तम्)

हे लोचने दीप्तमप्युदात्तम्

चिरं विद्याया वदन्तरेविषम् ।

विद्यामयमात्रं मया धरस्व

क्षणं निरोधाममपि क्षमेताम् ॥ ३५ ॥

एताः । विद्यामयभावनानामगताये इमे चक्षुरी नूनं पारं बहुमानाय ।

तथाहि--

अप्यहं क्रांथो धीर्ध विनयमिति वा नैव दारणं

न दीर्घा वा कीर्ति पदमपि पुष्टाभ्यामनुसृतो ।

हृदी तां ब्रह्मसूत्रं हृदये परिच्छिद्यं न चिरं

पुष्टाभ्यां वास्यामि स्वात्मतत्परीक्षाविद्वत्तिम् ॥ ३७ ॥

अप्यहं सुदुर्जय इमे मया लाघवे । क्व ।

पुष्टी यदुपयुक्तं कृणुह्यतां नृणां सत्त्वमस्तम्

मन्वास्ति नृणां विद्वत्पदं मम हृदा स्वच्छाविद्वत्तिं मुने ।

१ ३५ ३७ ।

तस्याश्चेदधरं पिवेयमदयं तत्रस्त एवायते

नेत्रे नेत्रविलोभनाथ विलुठत्पाठनिपारिप्लवे ॥ ३८ ॥

(स्पर्श रूपयित्वा) कथं प्रवृत्ता एव प्रोषितजनधैर्यमंजननिर्दाक्षिण्या
दाक्षिणात्याः प्रभंजनाः । (सोद्वेग) ।

इतश्चोलीचूडाविचकिलघनामोदसुददः

सगंधाः कर्नाष्टीकुचकलशकास्मीररजसाम् ।

मुहुर्माहाराष्ट्रीयदनमदिराघ्राणसरसा

नभस्यंतः स्वांतं न हि विरहादाहं विदधति ॥ ३९ ॥

यिदूपकः—(पुरो निर्दिश्य) ऐदं पमदघनबुवारअं एसा अ गंधमालिनी ।

(प्रक्षिप्य)

पमदघनपालिका—जेदुं कोरवेसरो ।

राजा—भद्रे गंधमालिनि आदेशाय मार्गं बालोपानस्य ।

गंधमालिनी—इदो इदो ।

(सर्वे परिक्रमेति)

नद्यावर्त —(ऊर्ध्वं विलोक्य निर्वर्ण्य च) कथमधुना गगनागणरंगं
प्रविविक्षो शशाकशोदूपस्य स्वच्छमुस्मिन्धकौशेययवनिकास्तरणभ्रियमुद्भवति
श्वेतमानं प्रार्चामुत्ते चद्रिकास्तवकः ।

तथाहि ।

हरिकर्णिकरनिर्यच्छाकरामारगौराः

पवनविधुतदृवाम्भाधिफेनायमानाः ।

अशरणपरिधावद्ध्यांतदन्तावकाशाः

शशधरकरकदाः सादयतीदकाग्राम् ॥ ४० ॥

राजा—(विनोद) कथमिदानीं कार्यं दृष्टिं कथं पुनर्यत्नः नश्ये । यदि
तत्पुनर्यत्नसंभवात् कथं कथं नश्ये तत्पुनर्यत्नः कथं नश्ये विवेकः ।
तदपि ।

यद्यद्विज्ञानादुच्यते यद्यपि यद्यपि ।

यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ।

यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ।

यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ॥ ४१ ॥

मध्यमादिनी—कहे तदुक्तं एतं किञ्चित् तत्पुनर्यत्नः नश्ये । यदि
यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि । यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ।
यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि । यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ।
यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि । यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ।
यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि । यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ।

अथ हि—

यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ।

यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ।

१ कथं तदुक्तं एतं किञ्चित् तत्पुनर्यत्नः नश्ये । यदि
यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि । यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ।
यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि । यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ।
यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि । यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ।

१. यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ।

यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ।

यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ।

यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ।

अथ य ।

यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ।

यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि यद्यपि ॥

१

अथननननदीनेनरनतभागे

ममगरनगिदीने चोदिमग्गाजगम ॥ ४३ ॥

अथ अ ।

नहमेइनिआविनने-

ननारभा मोनिआ दिदं इदं ।

निधारिचनगावद-

ननंपअचदुपमगा ॥ ४३ ॥

विदुषः— केन वदि अदिनदिपभागाउपनमभा । नदि-
वदेनमग्गाकृदुसगिगे उददनेनननोअओमगमुपनमभा । दिमने-
नतारभाभाभाअकुमुममिभा ओकादे मग्गावरे सिदिमगमभासो ।

राजा—अतो निकुडना नशाडगोविदाय ।

तथाहि-

रममकृतयिकाशः काममुकादुदानः

सुरपधपट्टयासांअस्यकपूरपूलिः ।

यिनादयति विगतानिदुपाइप्रमारः

कलुपयति तु चिंता केवल मोपितानाम् ॥ ४४ ॥

अथवा पृष्टव्यमेतत् ।

तमस्मस्त गलपयचमीपुमि-

विभावरीवल्लभ विश्वतोमुखः ।

तमः किमेतत्तम भवानुपेक्षते

प्रवासिनामांतरमात्मनापि च ॥ ४५ ॥

१ कथमिदानीमनिकाहिनाभकारप्रभृदममय सरक्षाफलादप्रहणपुर्तुवपरिहारः
कधोर्ध्वपदयोक्ताचनमुन्नाविदुषः विदुमतारकातामरसकुमुमनिकरमवगाहते गग-
नसग शिशिराशुसज्जस ।

यदि वा त्रिभुं वराहाः प्रवासिनः वराहाः तु दत्तपत्रेण तमः किमस्य
स्नेहायै वन्द्यते । अपवा यवतु विशारद ।

राजराजलङ्घनीलात्पि पिबन्मयूषै-

यदुपतिरसतामःपूर्यारस्तमोभि ।

एतदुपि तम एतद्गममुन्मार्ति नायी

दारणमुपयतामां दिनितार्कां वृत्तमः ॥ ४६ ॥

नैवापत्तं—(विलोक्य)

अयमरासमरासराशिपुष्प-

पुष्पविरपादुक्ते परितो नमः ।

दादिकरप्रकरः प्रसरन् जगत्

मयलबन्तुकलालमिदं तमः ॥ ४७ ॥

(निर्वृत्त्य) अहो लोदना चन्द्रातपस्य । संशति—

राजमिहुरभिभूरिक्षीरनिष्यन्दुधः

किरणपरिकरोत्सी रोदिर्नीचलमस्य ।

प्रसृत इव विभ्राति स्पर्शमाधेण विघ्नन्

विधुरविरदिदेहान् वारदाभारपूरः ॥ ४८ ॥

राजा—

प्रतिफलनमदार्पा कामिनीनां कुचेषु

प्रतिनयनमारक्षोदभन्दोहमाद्राः ।

किमपि एवि विकारं कुर्वन् सर्वतोऽधी

तरलतुदिनविदुस्त्र्यदिनभद्रपादा ॥ ४९ ॥

इय प्रयासमे विषादशने मुहूर्तमानमपि विरहमसहयानस्तपस्येव नः
शिक्षिषांशुः । अपि योः ।

स मूलमूर्ध्वज्वलनं विभावसु—

विहाय तिर्यग्वल्लभेन वर्तते ॥ ६३ ॥

अथ किमपि दास्येति प्रिया ।

विदूषकः—यौ रदं मिअद एव वालुज्जायं । एषु ॥ तस्मिन् मिअददि-
 दौ विहरणमिम्माणविअज्जिअवो सुहिणअराकिणसंभेदपससंतवंधम-
 निमलिलहल्लिमिअरदुम्भंतसिखिरसीअरपूढीपूसरिअपेत्तपवणो पत्तावेद-
 कोमदवृषं कुरं विव मरगअत्पलेसु पलितं विव पोमराअमाजिकुट्टि-
 मेसु, उम्मिसिं विव वेलुरिअत्पणंसु कियट्ठारं विव पवात्ततडेसु विण्णं
 विव पत्तिहप्पदेसु गुप्पं विव मतिअत्तलेसु मिअल्लणपहाकरं विं
 विव महाणील्लूमिसु चंडाअवं दंसभंतो केहिरोहणो धाम कीटापव्वओ ।

संघायतः—(निर्गम्य) देव पश्य ।

केलिरौदणमणिह्यहैध्विमा ।

लोदिर्गोपतिद्वरीचिपंतःपुः ।

घर्तयन्ति परिपतञ्चिताः

पारुदाखनगराखनं भुवि ॥ ६४ ॥

राजा—(निर्बन्ध सादक)

अथ सप्तमः पदः पञ्चमः समाप्तः

कैलिकौतुकदत्ता किमद्य हि ।

कैदिरां हणसट्टाधिरां हण

मत्कारार्थिनकरा करिष्यमि ॥ ६५ ॥

[illegible]

मलंनोमादिआवासिददसदित्त । जम्भाभंतपुण्णाअमदुरसंतपणाअमारुअ ।
अरितदलंनकुमुअवणपच्छदसंतपणमरोवरं बालुज्जार्ण ।

नंघायतः—अहो रमणीयता नटोपानस्य । अत्र हि—

आसधैरनिलमार्दयत्वमुं
षारु मासुरयतीद केसरः ।
सौरभेण सुरभीकरोत्यसी
कौमुदीषु सरसीषु कौमुदी ॥ ६८ ॥

राजा—

बहुलतरयः सांद्रमोत्सर्पकौसुमसौरभाः
किमपि सुरभीषुर्वत्येते भ्रमद्भ्रमरं नमः ।
अथ च कथयाम्येतेनैकं दिवं प्रयिकस्वरैः
पिरसुरभिभिर्वाहं कालोप्यसी सुरभीकृतः ॥ ६९ ॥

(अन्वतो विनोदय) इतोपि च ।

पाटलीजरठकुद्मलरेध—
मस्तकलक्ष्मलमोरभदुरथाः ।
निर्मरं मधुलितो लिहतेऽभी
धूमिताननममूनि मधुनि ॥ ७० ॥

विनूपका—भो' वअस्स कुंइं ण्हाइ निअमलकुमुमिद्वं पाटलाइ
वणाभंते । निअमूत्तपल्लवपिअगान्निदेहि दीप्पबाहुनुअत्तपणिमजिज्ज-
एणिअंहि एतत्तमुअमिअपुगपुगाइइमीहेहि कलमदरमेहि इगजिज्जो
उववणाहंकागे तुमे एणसं ण वणिज्जदि ।

१. भो वरस्य कुन एताभि मित्रावुपुष्पमणि पाटलाभि वन्दते । मित्र-
कुलपुष्पवर्णपरावलि दीप्पबाहुनुमलसंनिधौमपरमाहै एतत्तपुष्पमिअ-
पुष्पमणिमणि वन्दते इत्येवम् अत्रमन्त्रवत् । अत्रा एतत्त व वन्दते ।

नवमोऽङ्कः ।

टिषा घटीगंमय मां घनिपाटयेती
का कौट्यं पुषि पुमानभियोक्तुर्महि ।
तथाह दानिनि मनामपि नाम दंका
मा भवकंपनसुपानिनि मन्त्रुने ते ॥ ७२ ॥

सुलोचना—संदि एव तुर किं तु तमम्मासमेनकंति मए ण
मसिदि ।

नवमालिका—जंइ ण विससिनि एणि एव सज दूण तं विस्समेहि ।
सुलोचना—संदि जोमासिए जइ सध एव मज्जउत्तो इद आममि-

सदि कई किर आगदो तसु विदेमि ।
नवमालिका—अदिउज्जुए कि इमाए ण कइए अवसानं हज्जाए ।
सुलोचना—तेणे दि एमा पत्तिजेमि हज्जे तुम पुण तस्सि आअदे

आगदो भविम म अंतोहि ।
नवमालिका—(सस्मिते) अंतोमि जइ तुम जिगळे देसि ।
सुलोचना—संदि कीस उवासेसि । एसा अहं तुमिका ण वेमि

तु उतरं ।
नवमालिका—जंइ ण मए जणमि तेण एव वाहिता मणाहि ।

१. दक्षिणे एव स्वया । किं तु ममाश्वासमायत्रमिति मया न विजयिमि ।
२. यदि न विजयिमि इदानीं स्वयमेव दूरां विचरामि । ३. यदि नवमालिके
- यदि मयमेकार्यपुत्र इति आशयः । ४. यदि जितं भवति तस्य तिष्ठामि ।
५. अतुल्यं विमया न इदानीं ददमानं उवाच । ६. न हि एषा परिध-
- यानि तया त्वे पुन तस्मिन् आसने अग्रतो नृत्या वा भवत्य । ७. भगवत्यसि
- यदि त्वे जिगळे इदंमि । ८. यदि इदंमि त्वे नृत्यं ददाह्य नृत्यम् ।
- इदमि तयोक्तम् । ९. यदि इदंमि त्वे नृत्यं ददाह्य नृत्यम् ।

बन्धनोऽङ्गः ।

द्विधा घटीयमय मां घनिपालयेती
का कीरवं पुधि पुमानभियोऽवतुर्महि ।
तथाह दागिनि मन्नायपि नाम दंका
मा भयकोपनसुपानिनि मातृनेते ॥ ७२ ॥

सुलोचना—देहिं एव तु दिनु समग्रासमेतकंति मय न
विमतिर्दु ।

नयमालिका—अं न विमतिरिति एहिं एव सभं दूजते विमतेहि ।
सुलोचना—नहि नोमालि एव सभं एव मन्नायपि इद आभमि-

तदि वहे कि अगरो तम विमि ।
नयमालिका—अंदिउन्नुए कि इमाए न कदा अवसाजं हज्जाए ।

सुलोचना—तेजं हि एसा पतिनेमि हजे तुम पुन तमि आभने
अगरो भविम मे अंतरेहि ।

नयमालिका—(समितं) अंतरेमि जय तुम जिगले देसि ।

सुलोचना—हंति कीस उवहोसि । एसा अहं तुझिका न वे
तु उत्तरं ।

नयमालिका—अहं न मय अगसि तेज एव वाहिता भजादि ।

१. वसिने एव लया । कि पु समान्ताममायवमिति मया न विमति
२. यदि न विमतिरिति इदानीं नयमेव दूज । विमति । ३. तदि मय
वदि नयमेवदुपुन इत आभमि । ४. वय किउ अयन तम वि
५. अयुगुव विमति । न वदतिवदयमान नयमा । ६. तेन हि एसा
कामि सजा ले पुन नोमन जायने अयन नयमा म अयन । ७. अ
वदि ले विमले वदति । ८. तदि वदति वदति नयमा अयन । ९. अ
इति तयोलय । १०. यदि न वय न विमति नयमा अयन ।

सुलोचना—हर्षो किं मए तस्स अग्गदो अपिद्वंषि ।

नयमालिका—णहि णहि जहागदं वाहुटिअ गंतव्यं ।

सुलोचना—तेणे हि एहि गच्छामि ।

नयमालिका—हिअएण मणाहि ।

सुलोचना—(सेर्ष्य) सेहि भएमि तुए सह सणंपि अत्थिदुं ।

नयमालिका—मां भआहि सो एव्व दे सहाओ भविस्सदि ।

चिदूपकः—एदं कोमुदीघरअं । एसा अ तर्हि पविट्ठा णोमाठिआए सह कासीराअउत्ति ।

राजा—(दृष्ट्वा सोत्कंठ) ।

उत्कंठानां बीज-

मनोरथानां परिध्रमस्थानम् ।

हृदयस्य समुच्छ्रितं

तद्विदं मम मयदि सन्निहितम् ॥ ७३ ॥

वयस्य यावदस्यामेव वकुलपादपच्छायायां वर्तमानाः स्वैरालापमयाः शृणुमः ।

चिदूपकः—अ वआमस्स गेअदि ।

(तत कुरुज)

सुलोचना—अमम जमभामिणी एमा अहं तुह वसादो गच्छामि ।
(कतिचित्पदानि गच्छति)

१ माम् किं मया तस्मात्तन् अग्गदोऽपिद्वंषि । २ नहि नहि मयागतं मया-
हस्य गन्तव्यम् । ३ नहि नहि जहागदं वाहुटिअ गंतव्यं । ४ हृदयेन भगवत् । ५ गति-
विधेयि मया मदं जममापि आगच्छ । ६ मा किञ्चन न एव ते सहायो भवि-
ष्यति । ७ एतन्वीमुदीघदं मया च नास्ति न जहागदं मयासिद्धया तद् कासी-
रागच्छति । ८ यद्वयस्य गच्छति । ९ अमयजमभामिणि एसा अहं तव वा-
चने गच्छामि ।

नवमालिका—ऐसा उण अहं ण निवारोमि सो एव आअनुअ तुमं मेरोवु ।

राजा—ससे अयमवसरः चावदुपसर्पकः ।
(उपसर्पतः)

नवमालिका—(दृष्ट्वा) भट्ट एसा सु विअसही चित्तादं तुम्हे-
दिने बुदिदा निमग्घोदि । ता निवारीअनु ।

सुलोचना—(सलज्जे सहर्यं च) अहो अज्जउत्तो ।

राजा—सरस्ते कृतं पुविनेन । (हस्ते दृष्ट्वाति)
(सुलोचना सलज्जे मोचयितुमिच्छति)

विदूषका—ईदं वअस्सेण गहिदं वि हत्थं मोएदुं इच्छसि । इमास
उण बाहुसारं तुम्हाणे विअ तुए जामातुणो अक्ककित्तिणो हत्था
पुच्छिअंतु ।

राजा—अयि मुग्धे पुत्तो हस्तमाश्रियसि । कृतं वीदितेन ।

इयं परिम्लानमृणालकोमला
तदांगमयट्टिर्भूतामघ ताम्यति ।

तदेव लज्जाव्यसनं दिगुंचती

समापलम्बस्य करं निर्तरेति ॥ ७४ ॥

विदूषका—हेद मणोरहाण फलं वअस्सेण अ असहोदीए अ एव
उण एतेण एतिअंमि भुइमिडफले वणे लकाव वलं ण मद्ध ।

१ एसा पुनरईदं निवारोमि म लज्जाव च निवारोमि । २ अहं एव
अनु विअसही चित्तादिने बुद्ध्या न विदुः । ३ अहं आदपुत्र
इ वर्यं वयस्सेण एहीअत्थं हसत म च द म म अयं पुनरुत्तमां पुच्छं क
मिदं तदा जामातु अवेकं हस्ते पुच्छं म लज्जा मणोरहाण वर्य
वयस्सेण च अयमवसा च अयं पुनरुत्तमां एवमवसां पुच्छं मणोरहाण
एवमपि कृतं म लज्जा ।

नवमालिका—(सम्मितं) ओरे वद्वधुज किंसि तुवं फललाउम-
चवलो मकडनार्द ।

विदूषक—(सगेष्म) दांसीए दूए किं मे अदिक्सवनि सल-
कुट्टिणी एम मय्ठेमि तुज्ज पासादो (इति सत्वरं गच्छति)

नवमालिका—(सत्वरमनुगच्छती) अज्ज मा कुप्पा एसा तुवं
पणवेमि ।

(निष्वांताः)

सुलोचना—विभसहि मणमि अहं इह एकाङ्गी अत्थिदु ।

राजा—अयि कातरे किमियमेव ते सत्ती ।

अविरतमहं सेवे रंमोरु विद्यत एव मे
तथ धरणयोः भार्ता सवाहनेषु विदग्धता ।

सपदि शिरसा श्लाघ्यामाहां वहामि नियोज्यतां
प्रियसखि ममाप्यार्दं सख्यं प्रतीच्छ कुतोऽजलिः ॥ ७५ ॥

(सुलोचना सखा नम्यति)

राजा—प्रिये किमिदानीमपि लज्जितव्यं । (चितुकमस्याः उत्तमयद्)

समुच्छुसत्कैरयकोमलत्विषो-

ईदातु मोदं तथ चन्द्रिकामृतम् ।

इदं दृशोरघ चकोरलोचने

चकोरमूथप्रियकापिशायनम् ॥ ७६ ॥

(सुलोचना सख्यं मुसं नमयति)

१. ओरे वद्वधुज किंसि त्वं फललाउमचवलो मकडनार्द । २. दास्याः
दूति किं मामपिक्षिपमि मल्लकुट्टिणी एव मच्छामि नव पारस्त । ३. आर्ये मा
दूए एसा त्वां प्रणमामि । ४. प्रियसखि विभेमि अहं इह एकाङ्गी आत्थिदुम् ।

चिरूषकः—(सहर्षं तृप्तं परिमुञ्च्य) केहं कहुं एव मद्रवि सन्धि-
वाअणअं भविस्मदि ।

राजा—मद्रे कान्या गतिः । तयस्तु ।

(निष्क्रान्ता सुखेऽपि न समाश्लिष्य न)

राजा—(सविषादं) अहो असह्यमना देवस्य ।

न याग्मिः भ्राव्यामिः अयणयुगमाराधितमिदं

न यक्षधाम्नेपैर्निविडितकुर्षः प्रीणितममूत् ।

न सौहित्यं चांछाप्यधरमधुपानेन गमिता

गता चासौ तूर्णमहह सहसा हंसगमना ॥ ७८ ॥

चिरूषकः—भो' वयस्म कहुं एव तुह्यणंपि कोदुअवंधो । ता
किंति दाणिं अनाण दूमेसि ।

राजा—अहो कातरता इदयस्य । तथाहि—

अथ एव न. कौतुकबंध इत्यमुं

निशम्य वृत्तांतमिदं तु मे मनः ।

प्रियावियोगव्यथमानमंतरे

दृष्टं पुनः कौतुकबंधमृच्छति ॥ ७९ ॥

(संतापमभिनीय) कथं प्रियाविषटनलब्धपसरः प्रतनोत्पेद यथापुरं
रजनीचरतिग्रांशु निशीथिनीनाथ । अथवा किमत्र दाक्षिण्येन ।

त्वमासि शिशिररश्मि सन्निधौ शीतलांग्या

यदि तदपगमं त्वं दक्षिणरश्मि दीप्त्यं ।

अयि शशधर सत्य दर्शयिष्यामी तीक्ष्णौ

शिरसि तव शशस्य द्वौ विषाणौ विशंकम् ॥ ८० ॥

१. कथं काल एव ममापि स्वस्तिवाचनक भविष्यति । २. भो वयस्य काल-
मेव युवयोरपि कौतुकबंध । तस्मान् किमिदानीं आत्मानं भूमयसि ।

पष्ठोऽङ्कः ॥ ६ ॥

ॐ

(सतः प्रविशति प्रतीहारः ।)

प्रतीहारः—सुविहितं भोः प्रतिभायता काशीपतिना । येन-
तैस्तंघ समुदाचारैः सुसत्कारपुरस्सरैः ।
न परं मोचितो वंधाद् पौर्यो दुर्मदावपि ॥ १ ॥
दिंश्च ।

अनुपमगुणपूर्वी रत्नमाला मदाय
मथमतरममुष्मे सत्कृतिमीजिताय ।
भरतपतिरनेन स्वैरमाराधितोऽमृत
स्पर्शुलमपि गरिम्मायोजि संबंधसारात् ॥ २ ॥

अपिश्च ।

जयधियो वीक्षणविभ्रमांजनं
द्विषां च कृष्णिकर्णं यदाधियः ।
मदांशु भूयः सरता महीपति-
सदृशमहमे करिणामदान्मुदा ॥ ३ ॥

दिंश्च ।

अत्याजितस्वरितयामजितधमाणा
इत्थानि पंचरातकानि करेणुवानाम् ।
अहो इत्थानि कलभा शुभलक्षणास्या-
थत्यारि सत्यरमलीलगताश्च विका ॥ ४ ॥

अपिश्च ।

भ्रातृवाचतां पंचधाराभिपुता
सचचादिता कादिराजेन इत्ता ।

चकीकृतं येन जये सुराणां
 चार्पं न भूधराः स्वधुरस्त चकी
 भद्रागुणीः श्लाघ्यतमैः सुभद्रा
 स्वभूय विद्याधरलोकतारा ॥ ८ ॥

अर्तीहार—(उपहार) जयन्तु पुस्तकः ।

हेमांगदः—अपि कर्तितमनुष्ठितम् ।

भर्तादारः—सर्वं वधानियोगमनुष्ठितम् ।

हेमांगकः—दिप दिप ।

अनुसूची

पञ्चोपधारचतुरा परमेश्वरस्य
 पुर्यन्ति सर्वजगदभ्युदयाय पुत्राः ।
 सुखाणि कल्मषहराणि पठन्ति भूयः
 नभ्यः न कर्तुमिष्टानि विदादथ भव्या ॥ ५ ॥

हस्तगिरि ॥ ३३ ॥ ६००००० ॥ ५००००० ॥ ५००००० ॥

प्रतीति ४३ अक्षरी

प्रत्यक्षं कृत्वा विना
 मुद्रा विना न यदा ललाभ
 दिग्गमयः न भाविद्व न
 प्रकीर्णक वाजीन वाजीनम १२५

579. 44. 47. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838.

सर्वसङ्ख्यस्य साक्षात् सत्त्वं प्रतीयते ।
इत्युक्तं सर्वसङ्ख्यस्य साक्षात् सत्त्वं प्रतीयते ।

प्रोद्गूच्छायाः षोडशास्मै सहस्रा-
प्याजानेया वाजिनश्चाभिजाताः ॥ ५ ॥

ततश्च ।

हृदयंगमामनर्था
स रत्नमालामवाप्य चारुगुणाम् ।
अमनुत भरताश्चतुर्दश-
रत्नेषाश्चिकमात्मानम् ॥ ६ ॥

प्रवृत्ते चेद् जगते हिताय रत्नमालाप्रदानं काशीराजस्य ।
अत्र हि-

वृत्त्या किमिच्छुकमनेन चिरप्रदानं
दीर्घतप्यजातमखिलं जगतो निरस्तम् ।
दीर्घतप्यमीदृशममृतं सुहिते तु लोके
यस्मार्थिनः क्वचिदपि द्रविणेन लब्धाः ॥ ७ ॥

एतत् च निष्क्रान्ताभिजातां कार्यपदव्यामयं पुनः काशीराजः सुलो-
चनां प्रदिशति कोवेद्वगय । आज्ञप्तं च युवराजहेमोददेन, आर्यं मेहे-
द्वदेन भयं नन्दु वन्साया पणिणयन । तदिदानीं पवर्त्यतो सिद्धायननेषु
मशामत्र । प्रगुणीक्रियता च सकलमन्यत् गविधानकमिति । मया च
यथाशक्ति सर्वमनुष्ठितं यावदिदानीं युवराजाय निवेद्यामि ।

(ननं प्रविशति हेमोदः ।)

हेमोदः — भद्रा कीन्दनरूपं चेलितमपि मेघेश्वरस्य । वादमित्यसि
न सदृशा हार्मिनपतिना पण्डमी लोके । येनाप्यसहितोसौ भरतमुक्तो
दर्पमुदभरतः । मेघेश्वरस्य मुक्तोचनाप्रदानादपि श्लाघ्यं चक्रवर्तिमुनाय
रत्नमालाप्रदानम् ।

मदनमदवदान्या मारुता कामिनीनां
विगलदलकचूर्णोदीर्णरोमांचरम्याः ॥ ११ ॥

इतश्च पुनराशामावर्तमानानि स्वदंते ।

विकसितहसितांशुशीतलानि
प्रतिहसितोच्छ्रसितस्तनांचितानि ।
कलमधुरवशांसि चेष्टितानि
प्रमदसलीलकृतोपगूहनानि ॥ १२ ॥

इतश्च दीपतां चक्षुः ।

स्वस्तोत्तरीयसि चयोन्मिषितस्तनभ्रीः
पश्य स्तनांशुकधिया परिभुमपक्षा ।
मूर्छाभ्रतांशुचयमंवलितं करेण
हारप्रभाममकृशाक्षिपतीह मुरधा ॥ १३ ॥

हेमांगदः—(विलोक्य) तदिदमलंक्रियते वीहितं विभ्रमेण ।

प्रतीहारः—इतोपि—

पश्य प्रधाती मणिकुट्टिमेस्मि—
अस्यस्वमी केसरदाममृद्धी ।
पुष्पापहारस्तलनामहानि
मात्कारमिकानि शने पदानि ॥ १४ ॥

हेमांगदः (विलोक्य) अत्र आच्यता मौकुमार्यस्य ।

प्रतीहारः इति पश्य ।

विलोक्य नीलाश्मनलं विलोचने
विनम्रगाथा प्रतियिचने पुर ।
विधत्तपार्श्वान्गुणाभिर्नकषा
निधत्तवत्वन्यत आवुल पदम् ॥ १५ ॥

हेमोगवः—(विलोक्य) कमनीयेयं कातरा ।

मतीदारः—इतोपि दृश्यताम् ।

आमोदलोत्पमसौ भ्रमरं वर्तते
ध्यापुन्यति श्रियसखी कचसीनिषेशात् ।
मोप्यथेनमलकेष्वसमीक्ष्य सीम-
माकादा पथ इदामाबुल्यत्यलक्षाम् ॥ १६ ॥

हेमोगवः—(विलोक्य) अहो धारणा विभ्रमस्य ।

मतीदारः—इतोपि पश्य ।

तुनिमलरपादिकभिसिलस्र्ता
छाया मित्रां वीक्ष्य वार्ताति बुध्या ।
सुग्धा परिष्वज्य मुदा विलस-
स्मितेन सिन्धुपरोष्ठमंका ॥ १७ ॥

हेमोगवः—(विलोक्य) सेधे सीमा मोभरय ।

मतीदारः—इह च विलोकयताम् ।

सरयाः कपोलफलके मुकुरायकते
संवीक्ष्य कापि मित्रमामनमायतास्ती ।
गूर्णालका मृगुणयापपर्जनं गूर्णार्ण
कर्णावर्तनबुधुर्न च विरोधकं च ॥ १८ ॥

(मेरुध्वे, वल्लभत्वार्थम्)

पैतालिकी—विमयतां हासित्वापिदि ।

प्रथमः—

सप्तशतपुस्तकिततुरवीर्धापरिषा
रथापातप्रपञ्जरत्नपुनर्मानादृमसा ।
हुता देवाभिराः सिमिनि किर्तितातोन्मिषरिते
दित्वास्तं पुनर्न स अदति जयः कौरवपति ॥ १९ ॥

स्पर्ज्यते सपदि साम्यसूयया

पीयूस्स्तनमरायभुग्नया ।

कौतुकत्यरितयानुपानिता

मेतल्ला पदयुगरय हंसल्ला ॥ ३० ॥

मंघायर्तः—(विलोम्य) कथं विमलका वलपी ।

विशारदः—सत्ते इतोवि दृश्यताम् ।

अलावंसल्लस्ते विदुरनिचये ध्यातृकरा

विमूढैषाक्षेप्सु विनतमय संव्यानयनमम् ।

विनिश्चासायस्तलनतउलुङ्ग मीनिकमरा

जयावप्यायाता जमयति ददोः कामपि भूतिम् ॥ ३१ ॥

मंघायर्तः—(विलोम्य) अहो धारणा येदितस्य ।

विशारदः— इतोप्येताः—

व्यामिभान् कलमादतिरविकल्पिष्याविद्वसिद्वार्धका-

नाशीर्ष्यादतिपेदालाः कलमिरः शोचकाप्रादुज्ज्वलम् ।

लोलज्जिर्नयनांशुष्टिः दयारिताम् वयु कुक्कुणां तनी

लोजाभां विकिरति कामलदरिदुर्वाचितामजलाम् ॥ ३२ ॥

(अघतो निर्दिश्य) देव पश्य पश्य ।

अघनिपतिपरीतामारिधतो अदृषीष्टी

मनुनिगादितपुष्पापानकस्थानमिषु

प्रमुदितपरिचारकत्वां प्रतीक्षायमावत

प्रणदिजमननाथः सावर्ष कारिणमाध । ३३ ।

राजा—(दिगेवय)

मार्भीर्यरयाभिलां रातिं प्रथमय दनिधदय

मदापुषावयेन मे तातदापरयना ददा ३-

विशारदः—अहो महानुभावता महारजिष्य ।

क्षत्राङ्कुरेण कुरुणा हरिणा मघोना-

प्येनं पुरा सह निवेपितमभ्यर्षिचत् ।

भीतो युगादिपुरुषः स्वकराङ्गुजाभ्या-

माप्यर्जितैः कनककुम्भभृतैः पयोभिः ॥ ३५ ॥

मंघ्रायतः—एष रत्नमण्डपस्य पादफलकमार्गः । तद्वधार्थं दीयतामितः
पादो देवेन ।

(राजा वमाभ्यां दत्तदस्तौ यथोक्तिं परिक्रमति)

विशारदः—अहो नु सद्यः भास्वरकार्तस्वरपनसचितमद्युणकुडि-
मस्य समीचीनचीनपट्टसंछन्नजाघूनदस्तंभसहस्रसंभृतस्य समुत्तमदुलोचप-
लवितरुचिरचन्द्रोपलकस्य मंघ्रमारुतविभूषमाणचंदनमालालंकृतमणितोरण-
कनककिङ्किणीमुत्तरितमुरास्य मुराविनिहितविकचनलिकेरकुसुमगुण्डमरि-
तशातकुम्भशतोपशोभितस्य नातिप्रौढविरूढमंगलधान्याङ्कुरनिकरमंजरितार-
त्नपाटिकाशालिकंदलितस्य सुविभक्तमुक्तागुणपत्रभंगमंगितरंगितपताकिङ्कार्य-
क्षिपिष्कृतस्य सविशेषदर्शनीयता रत्नमण्डपस्य ।

• मंघ्रायतं —(निर्वर्ण्य) अपि शान् ।

हृदयदीप्ताद्युतिर्गन्धयूतः

कालागुरुणां गुरुरेव धूपः ।

धामन मार्गकरमायनेन

व्यालिपनीयाद्य निरुपममार्गम् ॥ ३६ ॥

(एतत् प्रत्यक्षं दृष्ट्वा नवीरस्यैव मरणाद्यः प्रदीपराजः)

राजा —

सकलमनिलतत्त्वाङ्गोधनं तत्त्वमाद्यं

हृत्निर्मिलाद्विकल्पं निष्कलं तत्त्वमत्ययम् ।

तद्विभिगमसकामा योगिनश्चाह तेषां
चरितमिति चतुष्कं मंगलं नः कुरीह ॥ ३७ ॥

मर्तादाहः—(अमृतोऽवतोऽयं) महागात्रं पश्य पश्य । प्रायश्चित्तो-
पपर्वपुराणेपथ्यः प्रख्यामीशति परिणयनवेदिनां सोमप्रभपुत्रः ।

य एवः—

मयमलयजचर्चार्त्तुजतिसिद्धोपा
विदावदावकरोभी ह्युभर्वभोददासः ।
मयनिभूतमजंमोक्षारत्नेलमयातो
अनयति जयतापा नेमकीदहलानि ॥ ३८ ॥

महाराजः—(विलोचय निर्वर्ण्य च) अहो देवदमनुगाति
कुमारः ।

तथाहि ।

आत्मा वै पुष्पनाभिरधनुमयपर्वीमधुनेली अतिर्नः
कीरये भयमये वयनुकृतिहृतायर्तनं परवतो मे ।
तादृश्ये वर्तमानो वयसि तामनिधिमितिर्लोकं वयस्य-
रगासात्मोमप्रभांतावति मतिरपुना मयते धन्यमेनं ॥ ३९ ॥

मंथायर्तविदावर्त्ता—एव महाराज. दारपुष्पार्त्तमि (उपर्त्तमि) ।

जयतु महाराजः ।

राजा—एव कीरयो जय पुष्पनाभानविदावर्त्ता ।

महाराजः—वत्स विं जीव ।

मर्तादाह - विजयतां वीरवेदयः ।

महाराजः—ओ मर्तादह विदिदहिराभी वयसिने ।

मर्तादाह महाराज कर्त्तुं वयं दह -

राजा—(आत्मगतं) कथं प्राप्तेषु विधा । (सापदेशं विलोक्य-
कौत्सुक्यमात्मगतं) ।

यापयैष विशोषमोति परितः कर्तुं यद्विचिच्छतः
कर्पूरप्यतिषेगभूरिसुराभि कस्तुरिकाकर्षमः ।

यावत् स्तनयोरेषं मलयजसोदरस्यजत्सार्द्रतां
तापत्कौतुकि यद्विच्छति मनस्तत्तत्कथं धूमदे ॥ ४४ ॥

इदं च पुनरावामपवावे धेयंत्व । यन्निष्ठ-

आनुक्तकंकणमधीरहताः प्रकोष्ठ-
मेघ दृष्टीतुमिममघ कुतूहली नः ।
आगुचती रघमितस्यबलायलेपो
रोमांश्चमंचयमनुवमरणेन हरतः ॥ ४५ ॥

नवमालिका—विभक्तहि एष महापुत्रो । आद्य पणमेहि ।

(गुह्येवञ्च प्रथमम्)

महाराजः—(परिध्वज्य) वत्से वत्स्याणभामिनी मय (उत्थाय)

प्रायाम्नीदति वत्स्याणि वेला ईवराचोदिता ।

प्रर्मादति मनमौताप्रथमं तुभयचमय ॥ ४६ ॥

तदिदानीम् । मृगशलाका ।

प्रतीक्षारः—एष राजभूषण । (उच्यते)

महाराजः—(ह्रीणा)

इदं मया कीरयईरयन्तो

तुभ्यं वितीर्णा गुणरत्नपुष्पा

सोम. सौम्यात्पयोमाद्रविरिति च विदुस्तेजसां शक्तिधाना-
द्विर्यात्मातीतिविश्वः स भवतु भवतां भृतये भृतनाथः ॥ ५२ ॥

मदारराजः—इयं च ते वत्त निवर्गसिद्धेर्ध्वेषु क्षत्रियोपनिमाचरितुं
पुनरुत्तमाशास्महे ।

चतुर्भ्यांयी वृत्तः कुलममयमव्याकुलमय—

सिदागुभापायादमलगुणमात्मानमय च ।

मजाः स्वाश्रायस्य रजमिष कुमतादुपितमति-

परं सामंजस्यं भज नदमती रत्यरतिदम् ॥ ५३ ॥

राजा—एष गृह्णामि पूज्यपादस्य दिक्षाम् ।

मंघ्रायते.—राजपे इयमग्माहं विशतिः ।

मनुः माभापस्यः मधमतरमेतद्युगमुखे

चरिषं क्षमार्हं यद्वयद्वर्धति श्रुतिदाते

अगुध्मिन् निरतं दं तुकपतिरमी तापु चरितं

तथाप्येषा दिक्षा सिधयति परं प्रीणयति च ॥ ५४ ॥

विशारदः—राजपे तापु विशममभुजा । दिव ।

पुष्पति कामित्वावकाशमनीपिताधे

मारादयति दुर्गतापममं जमय ।

पुष्पादरां प्रदामपुतसमाधिभाजा

माशाक्षराणि दिवसा पठितानि मामि । ५५ ।

मदारराज महाभा १६ ५ भु. १. ५० ५५ १६ ।

राजा —

नरचर्मादहामपादय नदीपु नदीपु

वसमारवमस्वपुभदीप १ नुधरा ५

ग्रंथकारस्य प्रशस्तिः ।

भीमूलसंघव्योमैर्दुर्भास्ते भाषितार्थकृत् ।
 वैरो समतमप्राक्त्यो मुनिर्जीयात्परार्थिकः ॥ १ ॥
 तत्पार्थसुखध्यात्प्राप्तमगंधहरितप्रवर्तकः ।
 स्वामी सभंतमप्रोऽभूदेषागमनिदेशकः ॥ २ ॥
 अवहुतदमदति क्षादिति
 स्फुटपदुयाचाटपूर्यतेकिञ्चा ।
 बाधिते समतभद्रे
 रिपतवति वति का कथान्येषात् ॥ ३ ॥
 शिष्यी लक्ष्मी शिवकोटिनामा
 शिष्यापनः शारदाविकी धरेण्यी ।
 कृतप्रभुत भीमपुष्पावगुले
 क्षीर्णतपती भवतः कृतार्थी ॥ ४ ॥
 तत्पार्थसुखध्यात्प्राप्तमगंधहरितप्रवर्तकः
 स्वामी सभंतमप्रोऽभूदेषागमनिदेशकः ।
 भीमूलसंघव्योमैर्दुर्भास्ते भाषितार्थकृत्
 वैरो समतमप्राक्त्यो मुनिर्जीयात्परार्थिकः ॥ ५ ॥
 तत्पार्थसुखध्यात्प्राप्तमगंधहरितप्रवर्तकः
 स्वामी सभंतमप्रोऽभूदेषागमनिदेशकः ।
 भीमूलसंघव्योमैर्दुर्भास्ते भाषितार्थकृत्
 वैरो समतमप्राक्त्यो मुनिर्जीयात्परार्थिकः ॥ ६ ॥
 तत्पार्थसुखध्यात्प्राप्तमगंधहरितप्रवर्तकः
 स्वामी सभंतमप्रोऽभूदेषागमनिदेशकः ।
 भीमूलसंघव्योमैर्दुर्भास्ते भाषितार्थकृत्
 वैरो समतमप्राक्त्यो मुनिर्जीयात्परार्थिकः ॥ ७ ॥
 तत्पार्थसुखध्यात्प्राप्तमगंधहरितप्रवर्तकः
 स्वामी सभंतमप्रोऽभूदेषागमनिदेशकः ।
 भीमूलसंघव्योमैर्दुर्भास्ते भाषितार्थकृत्
 वैरो समतमप्राक्त्यो मुनिर्जीयात्परार्थिकः ॥ ८ ॥
 तत्पार्थसुखध्यात्प्राप्तमगंधहरितप्रवर्तकः
 स्वामी सभंतमप्रोऽभूदेषागमनिदेशकः ।
 भीमूलसंघव्योमैर्दुर्भास्ते भाषितार्थकृत्
 वैरो समतमप्राक्त्यो मुनिर्जीयात्परार्थिकः ॥ ९ ॥
 तत्पार्थसुखध्यात्प्राप्तमगंधहरितप्रवर्तकः
 स्वामी सभंतमप्रोऽभूदेषागमनिदेशकः ।
 भीमूलसंघव्योमैर्दुर्भास्ते भाषितार्थकृत्
 वैरो समतमप्राक्त्यो मुनिर्जीयात्परार्थिकः ॥ १० ॥

प्रार्थनायें ।

१ इस ग्रन्थमालाका प्रत्येक ग्रन्थ लागतकी कीमतपर बेचा जाता है । ग्रन्थोंका उद्धार और प्रचार करना ही इसका उद्देश्य है । अतः प्रत्येक धर्मात्माको इसकी सहायता करना चाहिए और अपने मित्रोंसे कराना चाहिए ।

२ ग्रन्थमालाके लिए जो फण्ड हुआ है वह बहुत ही थोड़ा अर्थात् लगभग चार हजार रुपया है पर यह काम इतना बड़ा है कि इसके लिए कमसे कम ५० हजारका फण्ड जरूर होना चाहिए । इसलिए इसके फण्डकी रकम बढ़ानेकी ओर प्रत्येक धनीका लक्ष्य रहना चाहिए ।

३ धर्मात्माओंको इसके प्रत्येक ग्रन्थकी कमसे कम २५ प्रतियोंके स्थायी ग्राहक बन जाना चाहिए । यदि पच्चीस पच्चीस प्रतियाँ लेनेवाले सिर्फ २० और दश दश प्रतियाँ लेनेवाले सिर्फ ५० ही ग्राहक इसके जम जायें, तो इसके द्वारा सैकड़ों ग्रन्थोंका उद्धार सहज ही हो सकता है । ग्रन्थोंकी कीमत बहुतही कम होती है, इस कारण उनकी दश पच्चीस प्रतियाँ खरीद लेना साधारण गृहस्थोंके लिए भी कुछ कठिन नहीं है ।

४ कमसे कम २५० प्रतियाँ खरीदने वालोंका कोटो और स्मरण पत्र इसके ग्रन्थोंमें लगाया जा सकता है, अतः इस ओर भी धनियोंको ध्यान देना चाहिए । ऐसा करनेसे धर्म और कीर्ति दोनोंकी साधना हो सकती है ।

५ ब्याह शादी, जन्मोत्सव, प्रतिष्ठा, आदि प्रत्येक आनन्द कार्योंमें दान करने समय प्रत्येक धनीको इस संस्थाका स्मरण रखना चाहिए और शक्तिके अनुसार जितनी बन सके उतनी सहायता इसकी करना चाहिए ।

माणिकचन्द दिगम्बर-जैनग्रन्थमालाकी
नियमावली ।

१-इस मन्त्रपालाये केवल दिगम्बर और सम्प्रदायके सहित और साहित्यिक भाषाके माधुनिक मन्त्र प्रकाशित होंगे । यदि कमेंटी उचित समझेगी तो कभी कोई देशभाषाकर महत्त्वपूर्ण मन्त्र भी प्रकाशित कर सकेगी ।

१-हममें जिनने ग्रन्थ प्रकाशित होंगे उनका मुख्य त्याग भाव स्वराज्य भावना । त्यागमें ग्रन्थ सम्पादन कराई, संशोधन कराई, छपाई, बंधाई आदिके सिवाय आर्थिक स्वार्थ, त्याग और कर्मज्ञान भी शामिल सम्पन्न भावना ।

१-यदि कोई धर्मार्थी किसी स्थिति में तब बर्तने में जो लक्ष्य पड़ा है वह, अथवा उसका हीन चतुर्थांश, महायन्त्रों में से तो उनके नामक स्मरणार्थ और यदि वे चाहेंगे तो उनका कोई भी उस स्थिति में नाम धर्मार्थों में से से। यदि आप चाहेंगे तो यह भी नाम धर्म स्मरणार्थ में से उनका भी नाम धर्म स्मरणार्थ में से से।

4-11-1971 11:22 AM 11:22 AM 11:22 AM

2017年1月，公司通过《关于修改〈公司章程〉的议案》，并经2017年第一次临时股东大会审议通过。

^a $\chi^2 = 1.0$, $df = 1$, $p = .32$. ^b $\chi^2 = 1.0$, $df = 1$, $p = .32$. ^c $\chi^2 = 1.0$, $df = 1$, $p = .32$. ^d $\chi^2 = 1.0$, $df = 1$, $p = .32$. ^e $\chi^2 = 1.0$, $df = 1$, $p = .32$. ^f $\chi^2 = 1.0$, $df = 1$, $p = .32$. ^g $\chi^2 = 1.0$, $df = 1$, $p = .32$. ^h $\chi^2 = 1.0$, $df = 1$, $p = .32$. ⁱ $\chi^2 = 1.0$, $df = 1$, $p = .32$. ^j $\chi^2 = 1.0$, $df = 1$, $p = .32$.

Fig. 1

2000

प्रार्थनायें ।

१ इस ग्रन्थमालाका प्रत्येक ग्रन्थ लगतकी कीमतपर बेचा जाता है । ग्रन्थोंका उद्धार और प्रचार करना ही इसका उद्देश्य है । अतः प्रत्येक धर्मात्माको इसकी सहायता करना चाहिए और अपने मित्रोंसे कराना चाहिए ।

२ ग्रन्थमालाके लिए जो फण्ड हुआ है वह बहुत ही थोड़ा अर्थात् लगभग चार हजार रुपया है पर यह काम इतना बड़ा है कि इसके लिए कमसे कम ९० हजारका फण्ड जरूर होना चाहिए । इसलिए इसके फण्डकी रकम बढ़ानेकी ओर प्रत्येक धनीका लक्ष्य रहना चाहिए ।

३ धर्मात्माओंको इसके प्रत्येक ग्रन्थकी कमसे कम २९ प्रतियोंके स्थायी ग्राहक बन जाना चाहिए । यदि पच्चीस पच्चीस प्रतियों लेनेवाले सिर्फ २० और दश दश प्रतियाँ लेनेवाले सिर्फ ९० ही ग्राहक इसके जम सकें, तो इसके द्वारा सैकड़ों ग्रन्थोंका उद्धार महज ही हो सकता है । ग्रन्थोंकी कीमत बहुतही कम होती है, इस कारण उनकी दश पच्चीस प्रतियाँ खरीद लेना साधारण गृहस्थोंके लिए भी कुछ कठिन नहीं है ।

४ कमसे कम २९० प्रतियाँ खरीदने वालोंका कोटो और स्मरण करें इनके ग्रन्थोंमें क्याया जा सकता है, अतः इस ओर भी धनियोंको ध्यान देना चाहिए । ऐसा करनेसे धर्म और कीर्ति दोनों ही साधना हो सकती है ।

५ क्याह शादी, जन्मोत्सव, प्रणिष्ठा, आदि प्रत्येक आनन्द कार्योंमें दान करने समय प्रत्येक तैनीको इस मंथ्याका स्मरण रहना चाहिए और शक्तिके अनुसार निजनी बन मके उनकी सहायता इसकी करना चाहिए ।

माणिकनन्द-दिगम्बरजैनग्रन्थमालासमिति ।

(प्रथमभागिणी मभाके मध्य)

—ॐ नमः—

- १ राग वहादुर सेठ सरूपचन्द दृढचन्द ।
- २ " " " निष्ठाचन्द कल्याणचन्द ।
- ३ " " " मोक्षार्थी कल्याणचन्द ।
- ४ सेठ गुरुमुखरायजी गुमान-१ ।
- ५ हीराचन्द नैपचन्द भा० मतिरे ।
- ६ वि. लक्ष्मणजी ममानन्द गान्धर्वजी. ई. ।
- ७ सेठ शङ्करदास वनराजराय जोदरी ।
- ८ प्रसन्नजी श्रीवत्सलमादजी ।
- ९ व. वसन्तजी कायस्थीराज ।
- १० व. मृदुचन्दजी साभी ।
- ११ नातुराय वरी (वरी)

